

Tidsålderns rovgiriga ting.

(Хищные вещи века.)

Fantastisk berättelse av
ARKADIJ STRUGATSKIJ och BORIS STRUGATSKIJ.
Översättning ifrån ryskan av ERIK JONSSON.

Хищные вещи века: Copyright © Boris Strugatskij.

Svensk översättning utlagd på Världsväven med författarens (Boris Strugatskij, Arkadij Strugatskij var inte längre i livet) tillstånd.

Översättning:

Copyright © 1998–2005 Erik Jonsson

<generaldepoten@rambler.ru>

Denna översättning ifrån ryskan till mer eller mindre skånsk svenska är utförd av Erik Jonsson 1995-1998 samt rättad och förbättrad många gånger, sedan den först offentliggjordes på Internätet / Världsväven i maj månad 1998, senast 9 april 2005. För närvarande finns denna text tillgänglig på följande vävställen i tre olika HTML-versioner och en PDF-version:

<http://www.geocities.com/generaldepoten/tirox.html>

<http://www.geocities.com/Area51/Hollow/7390/tirox.html>

<http://generaldepoten.bravepages.com/tirox.html>

PDF-texten och två av HTML-texterna är huvudsakligen på mer eller mindre *skånsk* svenska (bortsett ifrån att somliga personer talar annorlunda), varemot den tredje HTML-versionen är på mer eller mindre *oskånsk* svenska. Texterna förgrenades på olika versioner 30.1.2005 (den trettionde januari år tvåtusenfem) och förgreningen pågår än.

Ur ryska pappersbokens inledning (Baku 1981): »Författarna till denna samling — A.N. Strugatskij och B.N. Strugatskij — skriver i samförfattarskap. Den ene är översättare ifrån japanska språket, den andre är astronom och programmerare. I berättelsen ›Svårt att vara gud‹ får läsaren lära känna några medarbetare ifrån den kommunistiska jorden, vilka på en avlägsen planet förbereder en efterbliven civilisations övergång till skapandet av ett rättvist samhällsbygge. I berättelsen ›Tidsålderns rovgiriga ting‹ skildras en spanare ifrån Säkerhetsrådet, före detta kosmonaut och medborgare i en kommunistisk republik, på uppdrag i kapitalismens farliga värld, vilken bringar människan andlig död. Vad förenar dessa två berättelser? De handlar bägge om hjältar i den nära och fjärran framtiden, om det kommunistiska samhället — ljusst och härligt.«

*»Där är blott ett problem— ett enda i världen
— att återgiva människorna andligt innehåll, andliga om-
sorger... «*

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY
(i »La lettre au général X«)

1

Första kapitlet.

Tulltjänstemannen hade ett slätt, runt ansikte, som uttryckte de allra godmodigaste känslor. Han var värdsamt tillmötesgående och förbindlig.

»Välkommen,« sade han lågmält. »Vad tycker ni om vår sol?« Han kastade en blick på passet i min hand. »En härlig morgon, inte sant?«

Jag räckte honom passet och ställde resväskan på det vita skrancket. Tullaren bladdrade hastigt igenom sidorna med långa, varsamma fingrar. Han var iklädd vit uniform med silverknappar och med silversnoddar på axlarna. Han lade ifrån sig passet och kände på resväskan med fingertopparna.

»Det var lustigt,« sade han, »Överdraget har inte torkat än. Det är svårt att föreställa sig, att det någonstans kan vara dåligt väder.«

»Ja, hos oss har vi redan höst,« suckade jag, när jag öppnade väskan.

Tulltjänstemannen log deltagande och tittade förstrött i den.

»Under vår sol är det omöjligt att föreställa sig hösten,« sade han. »Tackar, det är som det ska. . . Regn, våta tak, blåst. . . «

»Men tänk, om jag skulle ha gömt något i underkläderna?« frågade jag. Jag tycker inte om att tala om vädret.

Han skrattade hjärtligt.

»En tom formalitet,« sade han, »En tradition. En betingad reflex för alla tullare, om man så vill.« Han räckte mig ett tjockt pappersark. »Och här är en betingad reflex till. Läs igenom detta, det är rätt ovanligt. Och så får jag besvara om er underskrift.«

Jag läste igenom det. Det var lagen om invandring, tryckt i fin kursivstil på fyra språk. Invandring var kategoriskt förbjuden. Tullaren såg på mig.

»Intressant, eller hur?« sade han.

»Det väcker i alla händelser nyfikenhet,« svarade jag, mens jag tog fram reservoarpenan. »Var skriver man på?«

»Var och hur som helst,« sade tulltjänstemannen, »gärna för mig på tvären.«

Jag undertecknade den ryska texten tvärsöver »Jag har tagit del av lagen om invandring«.

»Tackar,« sade tullaren och stoppade undan papperet i bordet. »Nu känner ni till praktiskt taget alla våra lagar. Och under hela tiden... Hur länge skall ni vistas här?«

Jag ryckte på axlarna.

»Svårt att säga på förhand. Det beror på, hur det går med arbetet.«

»Skall vi säga en månad?«

»Ja, kanske. Låt gå för en månad.«

»Och hela månaden...« Han böjde sig och gjorde någon anteckning i passet. »Under hela månaden behöver ni inga fler lagar.« Han räckte mig passet. »Jag har inte talat om än, att ni kan förlänga er vistelse hos oss hur länge som helst, inom rimliga gränser. Men må det bli tretti dagar till dess. Vill ni stanna längre, så får ni gå till polisen den sextonde maj och betala en dollar... ni har ju dollar?«

»Ja.«

»Det är utmärkt. Vi tar inte ovillkorligen emot enbart dollar. Här tar man emot vilken valuta som helst. Rubel, pund, cruzeiros...«

»Jag har inga cruzeiros,« sade jag. »Jag har bara dollar, rubler och några engelska pund. Går det bra?«

»Utan tvivel. Förresten, det var en sak, jag inte skall glömma. Var så vänlig att betala nitti dollar och sjuttitvå cent.«

»Med nöje,« sade jag. »Men vad då för?«

»Det är brukligt. För att trygga minimibehoven. Det har hittills inte kommit hit någon utan några behov.«

Jag räknade opp nittioen dollar, och utan att sätta sig ner tog han itu med att skriva ut ett kvitto. Till följd av den obekväma ställningen strömmade blodet till halsen på honom, så att den fick en hallonröd ton. Jag såg mig omkring. Det vita skranket sträckte sig igenom hela paviljongen. På andra sidan disken log de vitklädda tulltjänstemännen hjärtligt, skrattade och förklarade förtroligt någonting. På min sida stod där en brokig skara otåliga passagerare och trampade vatten, knäppte med resväskornas lås och såg sig upprymt omkring. Under hela vägen hade de febrilt bläddrat i reklamblad, högröstat gjort opp alla möjliga planer, såväl hemligen som öppet smakat på nöjena i förskott och nu brann de av längtan att snarast komma över på andra sidan det vita skranket — slappa londonkontorister och deras sportiga

fästmör; framfusiga lantbrukare från Oklahoma på semester i grälla utanpåskjortor och vida, knälånga byxor samt sandaler på de bara fötterna; arbetare från Turin med rosenkindade fruar och talrika barnaskaror; katolska småpampar ifrån Spanien; finska skogshuggare med hänsynsfullt släckta pipor emellan tänderna; italienska basketbollspelarare; iranska studenter; fackföreningsfunktionärer ifrån Zambia. . .

Tullaren räckte mig kvittot och gav mig tjugoåtta cent tillbaka.

»Det var alla formaliteter. Förhoppningsvis har jag inte sinkat er alltför mycket. Låt mig tillönska er en angenäm vistelse.«

»Tackar,« sade jag och grep resväskan.

Tullaren betraktade mig och lade det släta, leende ansiktet lätt på sned.

»Gå genom vändkorset. Adjö. Tillåt mig ännu en gång önska er lycka till.«

Jag gick ut på torget bakefter ett italienskt par med fyra barn och två mekaniska bärare.

Solen stod högt ovanom de gråblå bergen. På torget var allt blankt, grällt och brokigt. En smula för grällt och brokigt, såsom det är vanligt på kurorter. Skinande röda och brandgula bussar, varintill turisterna redan skockades. Blanka, glansigt gröna planteringar med vita, mörkblåa, gula och gyllene paviljonger, soltält och kiosker. Spegelblanka ytor, som var lodräta, vågräta och lutade, och som blixtrade av bländande, heta solkatter. Släta, matta sexhörningar — röda, svarta och gråa — under fötter och hjul fjädrade knappt märkbart och dämpade stegen. . . Jag ställde ifrån mig resväskan och tog på mörka glasögon.

Av alla soliga städer, jag har kommit att vistas i, var denna troligen den soligaste. Och det alldeles i onödan. Det hade varit långt lättare, om den hade visat sig vara mulen, om den hade varit smutsig och slaskig, om denna paviljong hade varit grå med cementväggar och där hade klottrats något snuskigt på den gråa, fuktiga cementen. Något dystert och meningslöst — utav leda. Då hade man troligen strax fått lust att arbeta. Säkerligen hade man fått lust till det, ty det är sådant, som retar och sporrar till verksamhet. . . Ändå var det svårt att vänja sig vid, att armodet kan vara rikt. . . Och därför inställde sig inte heller den sedvanliga ibern; därför ville jag inte strax gripa mig verket an utan hellre stiga på en av dessa bussar, till exempel den röd-och-blåa, och åka till stranden, dyka med grodmansdräkt, steka mig i solen, kasta boll med ungarna eller leta opp Pek, tillsammans med honom ligga på golvet i ett svalt rum och minnas allt gott; han skulle fråga mig om Bykov, om Transpluto, om de nya skeppen, som jag själv nu inte visste mycket om, men i alla fall mer än han; han skulle komma ihåg upproret

och skryta om ärren och sin höga samhällsställning. . . Det hade varit mycket trevligt, om Pek hade beklätt en hög ställning i samhället. Det hade varit bra, om han hade råkat vara, skall vi säga, borgmästare. . .

En mörkhyad, fetlagd man i vitt med rund, vit mössa på sned kom släntrande mot mig, mens han torkade läpparna med näsduken. Mössan var försedd med genomskinlig skärm och ett grönt band med påskriften ›Välkommen‹. Vid hans högra öronsnibb blänkte en mottagar-ring.

»Lyckligt ankommen, hoppas jag,« sade mannen.

»Goddag,« sade jag.

»Välkommen. Jag heter Amad.«

»Och jag heter Ivan,« sade jag. »Trevligt att göra er bekantskap.«

Vi nickade åt varandra och började titta på, när turisterna tog plats i bussarna. De stojade glatt, och en varm vindpust rullade fimpar och hopknycklade gottisomslag emot dem över torget. Över Amads ansikte föll där en grön skugga från skärmen.

»Badgäster,« sade han. »Sorglösa och bullersamma. Nu forslar man bort dem till hotellen, och sedan störtar de strax iväg till stranden.«

»Jag skulle gärna ta mig en tur på vattenskidor,« anmärkte jag.

»Verkligen? Det hade jag minsann aldrig trott. Ni liknar minst av allt en badgäst.«

»Det är som det skall vara,« sade jag. »Jag är hitkommen för att arbeta.«

»Arbeta? Jo, för det kan man ju också komma hit. För två år sedan kom en Jonathan Kreis hit. Han skulle måla en tavla här.« Han skrat-tade. »Sedan var det något påvligt sändebud i Rom, jag minns inte vad han hette, som pryglade honom.«

»På grund av tavlan?«

»Nej, knappast. Nej, här målade han ingenting färdigt. Här höll han till i kasinot både dag och natt. . . Skall vi inte gå och dricka något.«

»Ja, det gör vi,« sade jag. »Och ni skall få råda mig.«

»Den rådgivningen är mig en angenäm plikt,« sade Amad.

Vi böjde oss bägge två på en gång ner och grep efter resväskan.

»Det behövs inte, jag kan själv. . . «

»Nej,« invände Amad. »Det är ni, som är gäst, och jag, som är värd. . . Vi går in på baren där. Där är tomt nu.«

Vi gick in under ett blått soltält. Amad placerade mig vid ett litet bord, ställde resväskan på en tom stol och satte kurs emot bardisken. Här inne var det svalt och kylanläggningen sprakade. Amad återvände med en bricka. På brickan stod där två höga glas tillsammans med flata små tallrikar med några skivor, som lyste guldgult av smör.

»Inte särskilt kraftigt,« sade Amad, »men i gengäld riktigt kallt.«

»Jag vill heller inte ha något kraftigt om morgnarna.«

Jag grep ett glas och tog en klunk. Det var gott.

»En klunk, en skiva,« rädde mig Amad. »En klunk, en skiva. Så gör man.«

Skivorna knastrade och smalt på tungan. Enligt min mening var de överflödiga. Vi teg en stund och tittade ur tältet ut på torget. Den ena bussen efter den andra körde svagt burrande iväg igenom parkalléerna. De såg klumpiga ut, men där låg ett visst behag i deras klumpighet.

»Det är i alla fall för stimmigt där,« sade Amad. »Utmärkta villor, många kvinnor och en för var smak, nära till havet, men inget privatliv. Jag tror inte, det passar er.«

»Nej,« instämde jag, »Bullret blir störande. Och jag kan inte med badgäster, Amad. Jag står inte ut, när folk går in för att roa sig.«

Amad nickade och stoppade försiktigt nästa skiva i munnen. Jag såg på, hur han tuggade. Där var något yrkesmässigt och koncentrerat i hans underkäkes rörelser. När han hade svalt, sade han:

»Nej, det syntetiska kan ändå aldrig bli likvärdigt med en naturprodukt. De kan inte jämföras.« Han rörde på läpparna, smackade lätt och fortsatte: »Där är två förträffliga hotell i centrum, men jag tycker. . . «

»Nej, det duger inte heller,« sade jag. »Hotellen ålägger en vissa förpliktelser. Jag har heller aldrig hört, att man har kunnat skriva något användbart på hotell.«

»Nå, riktigt så är det inte,« invände Amad, och granskade kritiskt den återstående skivan. »Jag har läst en liten bok, där det stod, att den hade författats just på ett hotell. Hotell *Florida*.«

»Åhå,« sade jag. »Det har ni rätt i. Men er stad blir ju inte beskjutet med kanoner.«

»Med kanoner? Självfallet inte. I alla händelser inte som regel.«

»Det tänkte jag väl. Men man bör lägga märke till, att något gott bara kan skrivas på ett hotell under beskjutning.«

Amad tog skivan till sist.

»Det är svårt att åstadkomma,« sade han. »Nuförtiden är det svårt att uppdriva en kanon. För övrigt är det dyrt; hotellet kan förlora sina gäster.«

»Hotell *Florida* förlorade också på sin tid gästerna. Hemingway bodde där ensam.«

»Vem?«

»Hemingway.«

»Nå. . . Men det var ju så länge sedan, på fascisternas tid. Tiderna har ändå förändrats, Ivan.«

»Ja,« sade jag. »Och i vår tid kan man inte tänka sig att skriva på hotell.«

»Vi bryr oss inte om hotellen,« sade Amad. »Jag vet, vad ni behöver. Ni behöver ett pensionat.« Han tog fram en anteckningsbok. »Säg vad ni vill ha, så skall vi försöka välja ut något passande.«

»Ett pensionat,« sade jag. »Jag vet inte. Jag tror inte det, Amad. Ni förstår, jag vill inte bekanta mig med folk, som jag inte vill bli bekant med. Detta för det första. För det andra: vilka bor i privatpension? Just sådana badgäster, som inte har pengar så det räcker till en enskild villa. De går också in för att roa sig. De ställer till utflykter, fester och sångövningar. Om nätterna spelar de banjo. Dessutom haffar de alla, de kan få tag i, och tvingar dem delta i någon kysstävling. Och det viktigaste: de är allesamman främmade här. Men jag är intresserad av ert land, Amad. Er stad. Era invånare. Jag skall säga er, vad jag behöver. Jag behöver ett trivsamt litet hus med trädgård. Lagom avstånd till centrum. En stillsam familj, en hederlig värdinna. Det vore ytterst önskvärt med en ung dotter. Kan ni föreställa er det, Amad?«

Amad tog de tomma glasen, gick bort till disken och kom tillbaka med fyllda. Nu var där en färglös vätska i glasen, och på faten låg där mikroskopiska, flerskiktiga smörgåsar.

»Jag vet ett sådant trivsamt litet hus,« förklarade Amad. »Änkan är fyrtifem, dottern tjugo, sonen elva. Vi dricker opp och åker dit. Jag tror, ni skall tycka om det. Hyran är som vanligt, fast dyrare naturligtvis, än på pensionat. Blir ni kvar här länge?«

»En månad.«

»Herregud! Inte mer?«

»Jag vet inte, hur saker och ting utvecklar sig. Jag kanske blir här längre.«

»Ni blir säkerligen kvar,« sade Amad. »Jag ser, att ni inte alls har någon föreställning om, var ni har kommit hän. Ni vet helt enkelt inte hur livat, det är här hos oss, och att man inte behöver tänka på någonting här.«

Vi drack opp, reste oss och begav oss under den heta solen över torget emot bilparkeringen. Amad hade dragit ner den gröna skärmen till ögonen och stegade med ett lätt vaggande åstad, vårdslöst svängande med resväskan. Ut ur tullpaviljongen vällde där en ny sats turister.

»Vill ni — ärligt talat?« sade plötsligt Amad.

»Det vill jag,« sade jag.

Vad mer kunde jag säga? Fyrtio år har jag framlevat i denna värld, men ännu inte lärt, hur man på ett hövligt sätt drar sig undan denna obehagliga fråga.

»Ni får ingenting skrivet här,« sade Amad. »Det är svårt att skriva någonting här.«

»Det är alltid svårt att få något skrivet,« sade jag.

Det är i alla fall väl, att jag inte är författare.

»Det tror jag gärna. Men i så fall är det helt enkelt omöjligt här hos oss. Åtminstone för en främling.«

»Ni skrämmer mig.«

»Men bli inte rädd. Ni kommer helt enkelt inte att vilja arbeta här. Ni kommer inte att sitta vid skrivmaskinen. Ni kommer att lida av att sitta vid skrivmaskinen. Vet ni, vad livsglädje är?«

»Vad skall jag säga. . . «

»Ni vet ingenting, Ivan. Än så länge vet ni ingenting om detta. Ni står inför att genomgå paradiset's tolv kretsar. Det är naturligtvis löjligt, men jag avundas er. . . «

Vi stannade vid en lång, öppen bil. Amad slängde resväskan i baksätet och öppnade bildörren på vid gavel framför mig.

»Var så god,« sade han.

»Och ni har alltså redan gått igenom dem?« frågade jag, mens jag satte mig i bilen.

Han satte sig bak ratten och startade motorn.

»Vilka då?«

»Paradiset's tolv kretsar.«

»Ivan, jag har redan valt ut min älsklingskrets,« sade Amad.

Bilen rullade ljudlöst åstad över torget.

»De övriga finns inte längre till för mig. Tyvärr. Det är som med ålderdomen. Med alla dess privilegier och nackdelar. . . «

Bilen ilade genom parken och rusade fram på en rak, skuggig gata. Jag tittade intresserat åt sidorna men kände inte igen mig. Det var dumt att hoppas på, att jag skulle känna igen någonting. Man hade landsatt oss i natten, regnet flöt i strömmar, sjutusen utmattade badgäster stod på pirarna och blickade mot det slocknande linjefartyget. Vi såg ingenting av staden; i stället för staden var där ett svart, fuktigt tomrum, där röda flammor blossade opp. Det smattrade, det small och det gnisslade, så att det skar i öronen. »De slaktar oss som kaniner, i mörke,« sade Robert, och jag drev strax iväg honom tillbaka till färjan för att lossa pansarbilen. Fallrepstrappan bröts sönder, och pansarbilen föll i vattnet; när Pek hade fiskat opp Robert, kom den blåfrusne Robert fram till mig och sade med hackande tänder: »Jag sade ju till er, att det var för mörkt.« . . .

Amad sade plötsligt:

»När jag var grabb, bodde jag vid hamnen, och vi brukade gå dit för att prygla fabriksungarna. Många av dem hade knogjärn, och de knäckte näsan på mig. Genom halva livet har jag gått med sned näsa, tills den blev lagad i fjor... Som ung tyckte jag om att slåss. Jag hade ett blyrör och en gång satt jag av sex månader, men det hjälpte inte.«

Han tystnade mysande. Jag väntade litet och sade:

»Ett gott blyrör står inte att uppdriva nu. Nu är det gummibatonger, som är på modet — de köper dem av poliserna.«

»Just det,« sade Amad. »Eller så köper man hantlar, sågar av det ena klotet och använder resten. Men ungarna är inte sådana längre. Numera blir man förvisad för sådant.«

»Ja,« sade jag. »Och vad höll ni mer på med som ung?«

»Och ni, då?«

»Jag tänkte bli interplanetarier och brukade träna överlastning. Och så lekte vi ›vem dyker djupast‹.«

»Vi med,« sade Amad. »På tio meters djup efter kulsprutepistoler och whisky. Då låg de lådvis bak pirarna. Jag fick näsblod... Men när *Uppkoket* bröt ut, då började vi hitta lik med skenor vid halsen och slutade med det.«

»En mycket obehaglig anblick är det, ett lik under vatten,« sade jag. »Särskilt när det är strömt.«

Amad smålog ironiskt.

»Det var inte heller sådant, jag brukade få se. Jag fick arbeta vid polisen.«

»Var det efter *Uppkoket*?«

»Långt senare. När gangsterlagen hade utfärdats.«

»Kallades de gangstrar hos er med?«

»Vad skulle de annars kallas? Inte rövare, väl... ›Ett med eldkastare och gasgranater beväpnat rövarfölje belägrade stadshuset,« fram-sade han med inlevelse. »Det låter inget vidare, det märker ni väl? Rövare, det betyder yxa, stridsklubba, mustascher, som räcker till halsen, värja... «

»Blyrör,« förmodade jag.

Amad brast i skratt.

»Vad skall ni göra i kväll?« frågade han.

»Gå ut.«

»Har ni bekanta här?«

»Ja. Varför det?«

»Då är det en annan sak.«

»Hur så?«

»Jag hade velat föreslå er något, men när ni nu har bekanta... «

»Förresten,« sade jag, »vem är det, som är borgmästare här?«
»Borgmästare? Fan vet, det minns jag inte. Man har valt någon. . . «
»Är det inte händelsevis Pek Zenaj?«
»Det vet jag inte,« sade Amad beklagande, »Jag vill inte ljuga.«
»Så ni känner över huvud taget inte till sådant?«
»Zenaj. . . Pek Zenaj. . . Nej, det vet jag inte. Det har jag inte hört.

Vem är det, en vän till er?«

»Ja. En gammal vän. Jag har fler vänner här, men de är utifrån allesamman.«

»Kort sagt, då så,« sade Amad. »I fall ni får tråkigt eller börjar grubbla på något, kom då till mig. Var kväll ifrån klockan sju sitter jag på *Läckergommen*. . . Tycker ni om att äta gott?«

»Det vill jag lova,« sade jag.

»Är magen i ordning?«

»Som en struts.«

»Då skall ni komma med. Det blir livat, och man behöver inte tänka på något.«

Amad bromsade in och och svängde opp emot en gallergrind, som ljudlöst öppnades framför oss. Bilen rullade in på gården.

»Så var vi framme,« förkunnade Amad. »Där är ert hus.«

Det var ett tvåvåningshus i vitt och ljusblått. Bak fönstren var rullgardinerna nerdragna. Den prydliga, med stenplattor i olika färger belagda lilla gården var tom; den omgavs av en fruktträdgård; äppleträdens grenar skrapade mot murarna.

»Och var är änkan?« frågade jag.

»Vi går in i huset,« sade Amad.

Han stegade opp för yttertrappan bläddrande i anteckningsboken. Jag gick bakefter och såg mig omkring. Jag tyckte om trädgården. Amad hade hittat den sida, han behövde, slog en sifferföljd på fingerskivan vid sidan om dörrklockan, och dörren gick opp. Ur huset kom där en lukt av kylig, frisk luft. Här var mörkt, men knappt hade vi trätt över tröskelen, förrän ljuset tändes. Amad sade, mens han stack undan anteckningsboken:

»Till höger är det värdinnans halva, till vänster er. Var så god. . . Här är vardagsrummet. Där är baren, vi skall snart dricka något. Vi går vidare. . . Detta är ert arbetsrum. Har ni någon fonor?«

»Nej.«

»Det behövs inte heller. Här finns allt. . . Kom här. Detta är sovrummet. Här är styrenheten till det akustiska skyddet. Vet ni, hur man använder den?«

»Det sätter jag mig in i,« sade jag.

»Bra. Det är ett treskiktsskydd, ni kan inrätta en grav eller en bordell, vilket ni vill. . . Här är styrningen till luftbehandlingsanläggningen. Den är för övrigt obekvämt anordnad; det är bara från sovrummet, man kan styra den. . . «

»Det reder jag ut,« sade jag.

»Vasa? Nå. . . Där är badrummet och toaletten.«

»Jag är intresserad av änkan,« sade jag. »Och dottern.«

»Ni hinner. Skall jag rulla opp gardinerna?«

»Vad då för?«

»Just det, vad skulle det vara bra för. . . Vi går och dricker något.«

Vi återvände till vardagsrummet, och Amad dök ner i baren.

»Vill ni ha något starkt?« frågade han.

»Tvärtom.«

»Äggröra? Smörgåsar?«

»Nej tack, ingenting.«

»Jo,« sade Amad. »Äggröra. Med tomater.«

Han rotade i baren.

»Jag vet inte, hur det går till, men automaten lagar en fullkomligt underbar äggröra med tomater. . . Det passar bra, jag skall också ta och äta en bit.«

Han drog fram en bricka ur baren och ställde den på ett lågt bord framför den halvcirkelformiga soffan. Vi satte oss.

»Nå, hur blir det med änkan?« påminde jag. »Jag skulle gärna vilja föreställa mig.«

»Tycker ni om rummen?«

»Inget att anmärka på dem.«

»På änkan finns heller ingenting att anmärka. Eller på dottern, för den delen.«

Han drog ur sidofickan fram ett platt läderfodral. I fodralet satt där på rad likt patroner i en laddram några ampuller med olikfärgade vätskor. Amad petade bland dem med pekfingret, luktade koncentrerat på äggröran och tvekade litet, valde sedan ut en ampull med något grönt i, knäckte den försiktigt och droppade innehållet på tomaterna. Där spred sig en lukt i vardagsrummet. Lukten var inte obehaglig, men efter min smak hade den ingenting med mat att skaffa.

»Men nu sover de fortfarande,« fortsatte Amad.

Hans blick blev förströdd.

»De sover och drömmer. . . «

Jag kastade en blick på klockan.

»Nu?«

Amad åt.

»Hon är halv elva,« sade jag.

Amad åt. Mössan hade han skjutit bakåt nacken, och den gröna skärmen stack rätt opp likt kammen på en uppretad mimikrodon. Ögonen var halvslutna. Jag betraktade honom.

När han hade slukat den sista tomatskivan, bröt han skalken av ett franskbröd och torkade omsorgsfullt av stekjärnet. Hans blick klarnade.

»Vad var det, ni sade?« frågade han. »Halv elva? I morgon går ni också opp halv elva. Kanske till och med klockan tolv. Jag går till exempel opp klockan tolv.«

Han reste sig opp och sträckte belåtet på sig, så att det knakade i lederna.

»Puh,« sade han, »då kan man äntligen köra hem. Här har ni mitt kort, Ivan. Ställ det på skrivbordet och släng det inte förrän ni reser. . . «

Han gick fram till en platt liten låda vid sidan om baren och stack in ett annat litet kort i en springa. Där hördes en ljudlig knäppning.

»Och detta,« sade han och granskade kortet i motljus, »skall ni ge änkan med bästa hälsningar ifrån mig.«

»Och hur blir det sedan?« frågade jag.

»Sedan gäller det pengar. Jag hoppas, ni inte är glad för köpslående, Ivan? Änkan nämner ett belopp, och ni bör inte pruta. Det passar sig inte.«

»Jag skall bemöda mig om att inte pruta,« sade jag. »Fast det vore intressant att försöka.«

Amad höjde ögonbrynen.

»Tja, om ni nu så gärna vill, varför då inte försöka? Gör alltid bara det, ni känner för, så får ni en utmärkt matsmältning. Nu skall jag hämta er väska.«

»Jag behöver broschyrer,« sade jag. »Jag behöver en vägvisare. Jag är författare, Amad. Jag behöver broschyrer om massornas ekonomiska läge, statistiska handböcker. Var kan man få tag i allt detta? Och när?«

»Vägvisare skall jag ge er en,« sade Amad. »I vägvisaren är där statistik, adresser, telefonnummer och allt sådant. Och vad beträffar massorna, så ger man, såvitt jag vet, inte ut något sådant skräp här. Man kan förstås beställa sådant ifrån UNESCO, men vad skall ni med det till? Ni får själv se. . . Vänta, jag skall strax hämta resväskan och vägvisaren.«

Han gick ut och kom snabbt tillbaka med resväskan i ena handen och en tjock, ljusblå bok i den andra. Jag ställde mig opp.

»Av ert ansiktsuttryck att döma,« log han, »funderar ni på, om ni bör ge mig dricks eller ej.«

»Ärligt talat, ja,« sade jag.

»Nå, hur blir det? Vill ni göra det eller ej?«

»Ärligt talat, nej,« sade jag.

»Ni är en sund och stark natur,« sade Amad gillande. »Gör det inte. Ge ingen några drickspengar. Ni kan få på truten, i synnerhet av flickor. Men pruta heller inte. Då kan ni också få smaka. Och sådant är över huvud taget dumheter. Men vad vet jag, om ni kanske tycker om att få prygel, som en viss Jonathan Kreis... Ha det så bra, Ivan. Roa er. Och kom till *Läckergommen*. Vilken kväll som helst ifrån klockan sju. Och framför allt — tänk inte på något.«

Han vinkade och gick sin väg. Jag satte mig, tog det immiga glaset med blandningen i och slog opp vägvisaren.

2

Andra kapitlet.

Vägvisaren var tryckt på kritpapper med guldsnitt. Den innehöll praktfulla fotografier och intressanta faktasammanställningar om vartannat. I staden vistades femtiotusen människor, femtonhundra katter, tjugotusen duvor och tvåtusen hundar (däribland sjuhundra medaljerade). I staden fanns femtontusen personbilar, femhundra helikoptrar, ettusen taxibilar (med chaufförer och utan), niohundra automatiska sopåkare, fyrahundra ständiga barer, kaféer och snabbserveringar, elva restauranger, fyra hotell av internationell klass och en kuranstalt, vilken årligen betjänade upp till hundratusen kurgäster. I staden var där sextiotusen televisionsmottagare, femtio biografteatrar, åtta nöjesparker, två stämningssalonger, sexton skönhetssalonger, fyrtio bibliotek och hundraåttio frisörautomater. Åttio procent av invånarna var sysselsatta i betjäningssyrken, mens återstoden arbetade på två privata kombinat för framställning av syntetiska konditorivaror samt vid ett statligt reparationsvarv. I staden fanns sex skolor och ett universitet, vilket var inrymt i korsfararen Ulrich de Cazas uråldriga borg. I staden verkade åtta allmännyttiga föreningar, däribland *De nitiska Provsmaakarnas Sällskap*, *Kännares och Finsmakares Sällskap*, och *För det Gamla Goda Fosterlandet*, *Emot Skadligt Inflytande*. Dessutom deltog femtonhundra personer i sjuhundraen cirklar, där de sjöng, spelade sketcher, lärde sig möblera, amma barn och bota katter. I fråga om förbrukningen per capita av spritdrycker, naturligt kött och flytande syre intog stadens befolkning i nämnd ordning sjätte, tolfte och trettionde platsen i Europa. I staden fanns sju herr- och fem damklubbar samt idrottsklubbarna *Tjurarna* och *Noshörningarna*. Till stadens borgmästare hade valts (med ett flertal på fyrtiosex röster) en viss Flim Gao. Bland stadsfullmäktiges ledamöter fanns heller ingen Pek...

Jag lade ifrån mig vägvisaren, drog av mig kavajen och tog itu med en ingående besiktning av mina besittningar. Jag tyckte om vardagsrummet. Det gick helt och hållet i olika nyanser av ljusblått, och det är en färg, jag tycker om. Baren befanns fullproppad med buteljer och kyld skaffning, så att jag nästan strax hade kunnat ta emot ett dussin utsvultna gäster.

Jag gick in i arbetsrummet. I arbetsrummet stod där framför fönstret ett stort bord med en bekväm fåtölj. Längs väggarna sträckte sig hyllor, där samlade verk stod och trängdes. Bokryggarna i rena, klara färger var konstfärdigt ordnade, så att de bildade en angenäm färgskala. UNESCOs encyklopediska ordbok i femtio band intog den överssta hyllan, och på den nedersta prälade detektivromaner i glanspappersomslag.

På bordet fick jag först syn på telefonen. Jag tog luren och slog, sedan jag hade satt mig i fåtöljen, numret till Riemaier. Där genljöd långdragna tutanden i luren. Medan jag väntade, fingrade jag på en liten diktafon, som någon hade lämnat på bordet. Riemaier svarade inte. Jag lade på luren och granskade diktafonen. Bandet var till hälften inspelat; jag spolade tillbaka det och satte igång uppspelningen.

»Hej, hej och hej igen!« sade en glad mansröst. »Jag trycker kraftigt din hand eller kysser dig på kinden beroende på vilket kön du tillhör och din ålder. Jag har bott här i två månader och intygar, att jag har haft det bra. Låt mig ge några råd. Stans bästa lokal är *Hojti-Tojti* i Drömparken. Den bästa flickan i stan är Basia från Modellernas Hus. Den bäste grabben i stan är jag, men han har redan rest sin väg. Titta på kanal 9 i TV, resten är bara skräp. Undvik samröre med intellarna och håll dig borta från *Noshörningarna*. Ta ingenting på kredit, då råkar du ut för besvärligheter. Änkan är ett rejält fruntimmer, men hon är glad för att snacka och överhuvud... Vuzi har jag inte hittat, hon har rest till sin mormor i utlandet. Jag tycker, hon är en kär tös; i änkans fotoalbum var där ett fotografi, men det har jag tagit. Och så en sak till: jag skall resa hit nästa år i mars, så var så vänlig, om du tänker komma tillbaka, och välj en annan tid. Nå, må det...«

Det började skrälla av musik. Jag lyssnade på det en stund och stängde sedan av diktafonen. Det lyckades mig inte att dra ut ett enda av banden i de samlade verken; så trångt packade var de och kanske till och med fastklistrade; där var inte mer av intresse i arbetsrummet, så jag gick in i sovrummet.

I sovrummet var det särdeles svalt och trivsamt. Jag har alltid velat ha just ett sådant sovrum, men tiden har aldrig räckt till för att jag skulle kunna ägna mig åt det. Sängen var stor och låg. På nattduks-

bordet stod där en mycket elegant fonor tillsammans med TV-fjärren. Bildskärmen hängde över den höga gaveln vid sängens fotända. Över huvudgården hade änkan hängt en tavla, som mycket naturtroget avbildade några friska ängsblommor i en kristallvas. Tavlan var målad med lysande färger, och dagdropparna på kronbladen glänste i sovrummets skumrask.

Jag slog på TV:n på måfå och slängde mig på sängen. Den var mjuk och på samma gång spänstig. TV:n vrålade igång. På skärmen hoppade en onykter karl omkring, knäckte ett räcke och ramlade högt uppifrån ner i ett jättelikt, rykande kar. Där avgavs ett ljudligt plaskande, och ur fonoren spreds där en lukt. Mannen försvann i den sjudande vätskan; sedan dök han upp med någonting i stil med en sönderkokt sko emellan tänderna. De osynliga åskådarna bröt ut i gnäggande. Nertoning. Lyrisk musik hördes svagt. Ur en grön skog kom där emot mig en vit häst spänd för en trilla. I trillan satt där en vacker flicka i baddräkt. Jag stängde av TV:n, steg upp och tittade in i badrummet.

I badrummet luktade det av barr, och där blinkade bakteriedödande lampor. Jag klädde av mig, slängde underkläderna i utilisatorn och ställde mig under duschen. Sedan klädde jag mig utan brådska framför spegeln, kammade mig och började raka mig. På toaletthyllan stod där en rad små flaskor, askar med hygieniska suger och sterilisatorer, tuber med pastor och salvor. Men vid hyllans kant låg en hög flata askar, vars brokiga etiketter bar namnet *Devon*. Jag stängde av rakapparaten och tog upp en av askarna. I spegeln blinkade ett bakteriedödande rör precis så, som det hade blinkat den gången, när jag på samma vis hade stått framför en spegel och noga betraktat en likadan ask, därför att jag inte hade velat gå ut i sovrummet, där Rafka Reismann högljutt hade grälat om någonting med läkaren, och det gröna, oljiga vattnet hade ännu skvalpat i badkaret, och ur det hade där stigit upp ånga, och radion, som hade hängt i handdukskroken av porslin, den hade vrålat, tjutit, skallat dovt och snarkat, tills Rafka hade stängt av den i irritation... Detta hade varit i Wien, och där, precis så som här, hade det varit mycket märkligt att se *Devon* i badrummet; det är ett omtyckt insektsmedel, ett storartat medel för att jaga bort myggor, moskiter, knott och övriga blodsugare, som man såväl i Wien som här på kurorten vid havet för länge sedan har glömt bort... Bara det att i Wien var det ännu kusligt.

Den lilla ask, jag höll i handen, var nästan tom; i den återstod allt som allt en endaste liten tablett. De övriga askarna var inte brutna. Jag avslutade rakningen och återvände till sovrummet. Jag fick på nytt lust att ringa Riemaier, men huset vaknade till liv. Med en lätt

vissling flög rullgardinerna opp, fönsterrutorna gled isär i falsarna och in i sovrummet strömmade där plötsligt varm, äppledoftande luft ifrån trädgården. Någon började tala någonstans; över mitt huvud ljud lätta steg och en sträng kvinnoröst sade: »Vuzi! Ät åtminstone en liten pirog, hör du?..« Då gav jag snabbt min klädedräkt en visst vårdslös anstrykning (i överensstämmelse med tidens mode), slätade till håret vid tinningarna och gick ut i hallen, sedan jag hade hämtat Amads kort i vardagsrummet.

Änkan visade sig vara en ungdomlig, fyllig kvinna, något slapp, men med ett friskt, tilltalande ansikte.

»Så trevligt!« sade hon, då hon hade fått syn på mig. »Redan uppe? Goddag. Jag heter Vajna Thoor, men ni kan helt enkelt kalla mig Vajna.«

»Mycket angenämt,« sade jag med en världsvan rysning. »Jag heter Ivan.«

»Så trevligt!« sade tant Vajna. »Ett sådant originellt, mjukt namn! Har ni ätit frukost, Ivan?«

»Med er tillåtelse hade jag tänkt äta frukost i stan,« sade jag och räckte henne kortet.

»Ack,« sade tant Vajna och höll det emot ljuset. »Den käre Amad... Om ni bara visste, vilken förekommande och älskvärd människa han är! Men jag ser, att ni inte har ätit frukost... ni kan äta lunch i stan, men nu skall jag bjuda er på mitt rostade bröd. Generalöverste Thoor brukade säga, att ingenstans i världen får man smaka rostat bröd som detta.«

»Gärna,« sade jag och rös igen.

Dörren bak tant Vajnas rygg öppnades, och ljudligt klapprande med klackarna kom där en mycket snygg flicka utrusande i hallen; hon var iklädd en kort, mörkblå kjol och en öppen, vit blus. I handen höll hon en halväten pirog; hon tuggade och nynnade genom näsan en låt på modet. När hon fick syn på mig, hejdade hon sig, slängde käckt en handväska med lång rem över axlen, böjde på nacken och svalde.

»Vuzi,« sade tant Vajna och pressade ihop läpparna. »Vuzi, det här är Ivan.«

»Inte illa!« utropade Vuzi. »Hej!«

»Vuzi!« sade tant Vajna förebrående.

»Är ni här med frun?« frågade Vuzi, när hon räckte fram handen.

»Nej,« sade jag.

Hennes fingrar var svala och mjuka.

»Jag är ensam.«

»Då skall jag visa er allt,« sade hon. »Vi ses i kväll. Nu måste jag rusa. Men i kväll går vi ut.«

»Vuzi!« sade tant Vajna förebrående.

»Säkert,« sade jag.

Vuzi stoppade återstoden av pirogen i munnen, pussade sin mor på kinden och sköt iväg emot utgången. Hon hade släta, solbrända ben, långa och välformade, och var kortklippt i nacken.

»Ack, Ivan,« sade tant Vajna, som också såg efter henne, »nuförtiden är det så besvärligt med unga flickor! Så tidigt de utvecklas, så snabbt de överger oss. . . Sedan hon började på salongen. . . «

»Är hon sömmerska här?« undrade jag.

»Å, nej! Hon arbetar på stämningssalongen, på avdelningen för åldriga damer. Och vet ni vad, de värdesätter henne där. Men i fjor kom hon för sent en gång, och nu får hon vara noga med att komma i tid. Ni ser själv, att hon inte ens kunde tala anständigt med er, men det är fullt möjligt, att en kund redan väntar på henne. . . ni kanske inte tror det, men hon har redan fasta kunder. . . Förresten, varför står vi här? Det rostade brödet kallnar. . . «

Vi gick över till värdinnans sida. Jag ansträngde mig av alla krafter att uppföra mig artigt, om än jag hade en rätt vag föreställning om vad, som var artigt uppträdande. Tant Vajna placerade mig vid ett litet bord, ursäktade sig och gick ut. Jag såg mig omkring. Detta var maken till mitt vardagsrum, bara det att väggarna inte var ljusblåa utan ljusröda, och utanför verandan var där inget hav utan ett lågt stängsel, som skilde gården ifrån gatan. Tant Vajna återvände med en bricka och ställde framför mig en kopp kokt grädde samt ett fat rostat bröd.

»Vet ni vad, jag skall också äta litet frukost,« sade hon. »Min läkare har rekommenderat mig att överhuvudtaget inte äta frukost och i varje fall inte kokt grädde, men vi är så vana vid det. . . Det var alltid generalöverstens älsklingsfrukost. Och ni vet, jag går in för att bara ta emot män som inneboende, den käre Amad förstår mig så väl. Han förstår, att jag behöver det — åtminstone sitta så här emellanåt, som ni och jag nu sitter med en kopp kokt grädde. . . «

»Er grädde är utomordentligt god,« anmärkte jag tämligen uppriktigt.

»Ack, Ivan!«

Tant Vajna ställde ifrån sig koppen och slog ihop händerna.

»Det sade ni nästan så, som generalöversten. . . Och så märkvärdigt, ni till och med liknar honom. Det var bara det, att hans ansikte var litet smalare, och han åt alltid frukost i uniform. . . «

»Nej,« sade jag beklagande, »uniform har jag ingen.«

»Men en gång hade ni visst!« sade hon och hötte skälmaktigt med fingret. »Det ser jag minsann. Ack, så meningslöst! Nuförtiden tvingas folk vara besvärade för sitt militära förflutna. Så dumt det är, inte sant? Men hållningen förråder dem, helt och hållet den säregna, manliga hållningen. Den kan man inte dölja, Ivan.«

Jag gjorde en snirklad, obestämd handrörelse och sade »Hm, ja,« mens jag tog en skiva rostat bröd.

»Så absurt allt detta är, inte sant?« fortsatte tant Vajna livligt. »Hur kan man blanda ihop så olikartade begrepp som krig och armé? Vi avskyr alla kriget. Kriget är något förfärligt. Min mor brukade berätta om det för mig; hon var bara en liten flicka då, men mindes allt: plötsligt kommer det soldater, grova, främmande, de talar ett främmande språk, de rapar, officerarna betar sig så ohyvlat och okultiverat, skrattar högt, förnärmar husorna, de luktar — ursäktade — och så det absurda utgångsförbudet. . . Men det där är ju kriget! Det förtjänar att fördömas på alla sätt! Men med armén är det en helt annan sak. Ni vet, Ivan, ni kommer säkert ihåg den tavlan: trupper, bataljonsvis uppställda, linjernas stränghet, de manliga ansiktena nedanom hjälmarna, vapnen glänser, axelklaffarna glimmar, och sedan åker befälhavaren i en särskild militärbil längs fronten, hälsar, och bataljonerna svarar hörsamt och korthugget som en man!«

»Utan tvivel,« sade jag. »Utan tvivel har det imponerat på många.«

»Ja, och så många! Här har vi alltid brukat säga, att vi absolut måste avrusta, men får man verkligen tillintetgöra armén? Denna manlighetens sista tillflykt i vår tid av allmän moralisk upplösning. Det är vanvettigt, det är löjligt — en stat utan armé. . . «

»Ja, löjligt,« instämde jag. »Ni tror det inte, men ända sedan pakten undertecknades har jag inte upphört med att le.«

»Ja, jag förstår er,« sade tant Vajna. »Vi kan inget mer göra. Det återstår oss bara att le sarkastiskt. Generalöverste Thoor,« hon tog fram en liten näsduk, »han dog också med ett sarkastiskt leende på läpparna. . . «

Hon förde näsduken till ögonen.

»Han brukade säga till oss: *Vänner, jag hoppas ännu på att få leva till den dag, då allt störtar samman*. Han var bruten, sedan tillvarons mening hade gått förlorad för honom. . . Han kunde inte uthärda tomheten i hjärtat. . . «

Plötsligt ryckte hon till.

»Ni skall få se, Ivan. . . «

Hon rusade ystert ut i rummet intill och hämtade ett tungt, gammalmodigt fotoalbum. Jag tittade strax på klockan, men tant Vajna

skänkte inte detta någon uppmärksamhet, och sedan hon hade satt sig vid sidan om mig, slog hon opp första sidan i albumet.

»Här är generalöversten.«

Generalöversten var en örn. Han hade ett smalt, benigt ansikte och klara ögon. Hans långa kropp var översållad med ordnar. Den största utmärkelsen var en månguddig, lagerkransad stjärna, som gnistrade i blindtarmstrakten. I vänstra handen höll han handskar, och den högra vilade på dolkfästet. En hög krage med guldstickningar stöttade underkäken.

»Och det här är generalöversten på manöver.«

Även här var generalöversten en örn. Han lutade sig över en karta, som låg utbredd över frontpansaret på en gigantisk stridsvagn, mens han gav sina officerare anvisningar. På larvfötternas form och på observationstornets slickade konturer kände jag igen den tunga stormstridsvagnen *Mammut*, som var avsedd att betvinga atomstridszonen, men som numera framgångsrikt begagnades av djuphavsdykare.

»Och det här är generalöversten på sin femtiårsdag.«

Generalöversten var även här en örn. Han stod vid ett dukat bord med champagneglas i hand och åhörde ett skåltal till sin ära. Fotografiets nedre vänstra hörn intogs av en eroderad flintskalle med återsken av elektriskt ljus; vid generalens sida satt där en mycket ung och mycket söt tant Vajna och mönstrade honom hänryckt. Jag försökte förstulet trevande bedöma albumets tjocklek.

»Och det här är generalöversten på semester.«

Till och med på semester förblev generalöversten en örn. Han stod bredbent på stranden i tigerrandiga badbyxor och betraktade genom en fältkikare den disiga synranden. Vid hans fötter kravlade där i sanden ett naket tre- eller fyraårs barn. Generalen var senig och muskulös; det rostade brödet och grädden hade inte fördärvat hans figur. Jag tog mig för att ljudligt dra opp klockan.

»Och det här. . . « började tant Vajna, mens hon vände blad, men in i vardagsrummet trädde där utan att knacka en kortvuxen, kraftig man, vars ansikte och särskilt klädedräkten föreföll mig ovanligt bekanta.

»Godmorgon,« sade han och lade det släta, leende ansiktet på sned.

Det var tulltjänstemannen ifrån tidigare på dagen alltjämt i samma vita uniform med silverknappar och med silversnoddar på axlarna.

»Ack, Peti!« sade tant Vajna. »Har du redan kommit? Det här är Ivan. . . Ivan, det här är Peti, en vän till familjen.«

Tullaren vände sig emot mig utan att känna igen mig, lutade lätt på huvudet och smällde med klackarna. Tant Vajna lade över albumet i mitt knä och reste sig.

»Sätt dig, Peti,« sade hon, »jag skall hämta grädde åt dig.«

»Ni kanske är intresserad?« förfrågade jag mig strax och lade över fotoalbumet ifrån mitt eget knä till tulltjänstemannens. »Här är generalöverste Thoor. Där är han.«

(I tulltjänstemannens ögon framträdde där ett underligt uttryck.)

»Och här är generalöversten på manöver. Ser ni? Och detta. . . «

»Tack skall ni ha,« avbröt tullaren. »Ansträng er inte, för. . . «

Tant Vajna återvände med rostat bröd och grädde. Redan på tröskelen sade hon:

»Så trevligt att få se en man i uniform, inte sant, Ivan?«

Hon ställde brickan på det lilla bordet.

»Peti, du är tidig i dag. Har det hänt något? Härligt väder det är i dag, vilken sol. . . «

Petis grädde hälldes opp i en särskild kopp, varuppå prunkade monogrammet ›T‹ prytt med fyra små stjärnor.

»Det regnade i natt, och jag vaknade; det betyder, att det var molnigt,« fortfor tant Vajna. »Men nu, ser ni, inte ett moln. . . Påtår, Ivan?«

Jag reste mig.

»Tack skall ni ha, jag är mätt. Jag går nu, med er tillåtelse. Jag har ett sammanträffande i affärer.«

När jag varsamt stängde dörren om mig, fick jag höra änkan säga: »Tycker du inte, han är förvånansvärt lik stabsmajor Paul? . . . «

I sovrummet packade jag opp resväskan, lade in kläderna i väggskåpet och ringde på nytt Riemaier. Åter var där ingen, som svarade. Då satte jag mig vid skrivbordet i arbetsrummet och började undersöka lådorna. I en av lådorna upptäckte jag en reseskrivmaskin, i en annan brevpapper och en tom flaska, som hade innehållit smörjolja för arytmska motorer. De övriga lådorna var tomma, såvida man inte räknar en bunt skrynkliga kvitton, några obrukbara reservoarpennor och några vårdslöst ihopvikta lappar, som var överklottrade med söta små ansikten. Jag vek ut en av lapparna. Synbarligen var det kladden till ett telegram. ›Green dött hos fiskare mottag kroppen söndag beklagar sorgen Huger Martha pojkar.‹ Jag läste två gånger igenom det skrivna, vände på lappen, studerade ansiktena och läste en tredje gång igenom texten. Uppenbarligen föll det inte Huger och Martha in, att normala människor, som överbringat ett dödsbud, först och främst talar om av vad eller hur, människan har dött, och inte hos vem, hon har dött. Jag skulle ha skrivit: ›Green drunknat på fisketur.‹ Troligen i drucket tillstånd. Förresten, vad hade jag nu för adress?

Jag återvände till hallen. Vid dörren till värdinnans sida satt där en liten gosse i kortbyxor på huk. Han höll ett långt, silverfärgat rör

tryckt under armen; frustande och flåsande nystade han hastigt opp en snörhärva. Jag gick fram till honom och sade:

»Hej.«

Min reaktionsförmåga är inte vad den har varit, men likväl hann jag ducka. En lång, svart stråle sköt förbi mig ovanom örat och slog i väggen. Jag tittade förvånat på den lille pojken, och han tittade på mig; han låg på sidan och hade ställt röret framför sig. Hans ansikte var vått, munnen öppen och förvriden. Jag betraktade väggen. Nerför väggen rann där något. Jag tittade på nytt på pojken. Han reste sig långsamt utan att släppa röret.

»Du är litet nervös, du, broder,« yttrade jag.

»Stå ni, där ni står,« sade pojken hest. »Jag har inte nämnt er vid namn.«

»Men varför det, då,« sade jag. »Du har ju inte sagt ditt eget iheller men beskjuter mig som om jag vore en annan fågelskrämma.«

»Stå ni, där ni står,« upprepade pojken. »Och rör er inte.«

Han ryggade tillbaka och mumlade med tungvrickande fart:

»Gå bort ifrån mitt hår, gå bort ifrån mina ben, gå bort ifrån mitt kött...«

»Det kan jag inte,« sade jag. Jag ansträngde mig att förstå, om han lekte eller verkligen var rädd för mig.

»Varför inte?« frågade pojken tafatt. »Jag säger allt så, som det skall sägas.«

»Jag kan inte gå min väg utan att röra mig,« förklarade jag. »Och stående, där jag står.«

Han gapade litet igen.

»Huger,« sade han osäkert. »Jag säger dig, Huger: vik hädan!«

»Varför Huger?« förundrade jag mig. »Du förväxlar mig med någon. Jag heter inte Huger. Jag heter Ivan.«

Då slöt gossen plötsligt ögonen och gick emot mig med nerböjt huvud samt röret sänkt framför sig.

»Jag ger mig,« meddelade jag. »Skjut inte.«

När röret hade stött mig i livet, släppte han det, lät armarna falla och blev liksom helt slapp. Jag böjde mig ner och skådade honom i ansiktet. Nu var han röd. Jag plockade opp röret. Det var något slags leksakskulsprutepistol med bekvämt räfflad kolv och en platt, rätvinklig liten behållare undertill som magasin.

»Vad är detta för en tingest?« frågade jag.

»En fettspruta,« sade han buttert, »ge mig den.«

Jag gav honom leksaken igen.

»En fettspruta,« sade jag. »Som vräker ur sig smörja, förstås. Men tänk, om du hade träffat mig?«

Jag betraktade väggen.

»Skulle det vara nödvändigt, nu går det inte bort på länge, man måste byta ut hela väggen.«

Pojken mönstrade mig misstroget.

»Det är ju bara mölleröra,«¹ sade han.

»Jaså! Och jag, som trodde, det var lemonad.«

Hans ansikte hade äntligen återtagit sin normala färg och röjde sin likhet med generalöverste Thoors manliga drag.

»Nej då,« sade han. »Det är mölleröra.«

»Nå?«

»Det torkar.«

»Och så har det till slut helt och hållet försvunnit?«

»Ja. Där blir ingenting kvar.«

»Hm,« sade jag misstroget. »Tja, det vet väl du. Vi får väl hoppas på det bästa. Jag är i alla fall glad, att det är på väggen, som där ingenting blir kvar, och inte i synen på mig. Vad heter du?«

»Siegfried,« sade pojken.

»Men när du har tänkt efter lite?«

Han såg på mig.

»Lucifer.«

»Lucifer,« sade jag. »Belial. Astarot. Belsebub. Och Asriel. Har du inget litet kortare? Det är mycket obehagligt att behöva kalla på Lucifer, om man behöver hjälp.«

»Dörrarna är ju stängda,« sade han och ryggade ett steg tillbaka.

Hans ansikte bleknade på nytt.

»Nå, vad är där med det, då?«

Han svarade inte utan började på nytt rygga tillbaka, stödde ryggen emot väggen och tryckt emot den gick han sidledes utan att ta ögonen ifrån mig. Jag förstod till slut, att han tog mig för endera tjuv eller mördare och ville ta till flykten; men varför kallade han inte på hjälp och varför sprang han inte in i sin mors rum utan smög sig förbi dörren och fortsatte smyga sig längs väggen fram till ytterdörren?

¹I ryska texten användes här ett ord, som inte står i ordböcker men tydligen betecknar något smetigt kladd. Ordet *mölleröra* synes oss därför passa väl in här. *Mölleröra* är ett skånskt uttryck, som betecknar två ting, vilka har det gemensamt, att de är mörkt brunsvartaktiga och trögflytande, nämligen [1] en blandning av jord, grus och vatten, som barn leker med i sandlådor och liknande, samt [2] en röra av kakaopulver, socker och kall mjölk i botten av en mugg, vari man sedan håller varm mjölk för ett erhålla varm kakao (chokladmjölk). Ö.a.

»Siegfried,« sade jag. »Siegfried-Lucifer, din eländige fegis. Vem tar du mig för?«

Jag rörde mig med avsikt inte ur fläcken utan vände mig bara efter honom.

»Jag är er nye inneboende, din mor har hållt i mig grädde och fodrat mig med rostat bröd, du har nästan smort ner mig och nu är du själv rädd för mig. Det är jag, som borde vara rädd för dig.«

Detta påminde alltsammans om en viss scen på internatet i Anjudin, när man förde till mig just en sådan gosse, som var son till någon sprätthök. För Sören, var jag då verkligen så till den grad lik en gangster?

»Du liknar myskråttan Tjutjundra,« sade jag, »som grät hela livet, för att hon inte hade mod nog att gå tvärsöver golvet. Din näsa har blivit ljusblå av rädsla, dina öron har blivit kalla, du har blivit våt i byxorna och du lämnar en liten bäck efter dig. . . «

Vid sådana tillfällen gör det detsamma, vad man säger. Det viktiga är att tala lugnt och inte göra några häftiga rörelser. Hans uppsyn hade inte ändrats, men när jag nämnde bäcken, sneglade han däråt för att se efter. Bara en sekund. Därpå tog han ett språng emot ytterdörren, tryckte sig intill den, ryckte i reglen och störtade ut på gården, så att man bara skymtade sandalernas smutsiga sulor. Jag följde efter honom ut.

Han stod ibland syrenbuskarna, så att jag bara kunde se hans bleka ansikte. Likt en flyende katt hade han stannat till ett ögonblick för att se sig om över axlen.

»Nå, då säger vi det,« sade jag. »Var så snäll och förklara för mig, vad jag skall göra. Jag måste meddela dem därhemma min nya adress. Adressen till just detta hus. Huset, jag nu bor i.«

Han glodde tigande på mig.

»Det är inte lägligt för mig att gå in till din mor. För det första har hon en gäst, för det andra. . . «

»Andra Förstadsgatan sjuttiåtta,« sade han.

Jag satte mig långsamt ner på yttertrappan. Där var styvt en meter emellan oss.

»Där fick du rösten tillbaka!« sade jag förtroligt. »Liksom en av mina bekanta, som är barkypare från Mirza-Tjarle.«

»När kom ni hit?« frågade han.

»Tja. . . « Jag såg på klockan. »För närmare halvannan timme sedan.«

»Här bodde en före er,« sade han och vände bort blicken. »En skitgubbe. Han gav mig badbyxor, randiga; jag gick och badade, men i vattnet löstes de opp.«

»Oj-oj-oj då!« sade jag. »Det låter snarare som någon sorts vidunder än som en människa. Honom borde man ha dränkt i mölleröra.«

»Det kunde jag inte,« sade pojken. »Jag skulle det, men då hade han redan rest sin väg.«

»Var det självaste Huger?« frågade jag. »Med Martha och pojkarna?«

»Nej. Var har ni fått det ifrån? Det var först senare, som Huger bodde här.«

»Var han också en skitgubbe?«

Han svarade inte. Jag lutade mig med ryggen emot väggen och började titta ut på gatan. Ryckvis krypkörde där ut igenom porten mitt emot en bil; den körde fram och tillbaka, vände, rusade motorn och rullade åstad. Strax jagade en annan likadan bil efter den. Där lukta- de aromatiskt av bensin. Därpå kom den ena bilen efter den andra, så att det rentav flimrade för ögonen. På himmelen dök några helikoptrar opp. Det var så kallade bullerfria helikoptrar. Men de flög rätt så lågt, och mens de flög över, var det svårt att samtala. Pojken hade förresten, såsom det föreföll, inte för avsikt att föra något samtal. Han hade heller inte för avsikt att gå ut. Han hade något för sig i buskarna med sin fettspruta och kastade emellanåt ett öga på mig. Måtte han inte spruta på mig därifrån, tänkte jag. Helikoptrarna bara flög och flög, bilarna bara körde och körde, så att det verkade, som om alla femtontusen personbilarna rullade in på Andra Förstadsgatan, och som om alla femhundra helikoptrarna förblivit svävande över hus nummer sjuttioåtta. Det pågick ett tiotal minuter, och pojken upphörde helt att skänka mig någon uppmärksamhet; jag satt och tänkte på vilka frågor, jag skulle ställa Riemaier. Sedan blev allt som förut; gatan tömdes, bensinosen förflyktigades och himmelen klarnade.

»Var blev alla av på en gång?« frågade jag.

Pojken prasslade i buskarna.

»Vet inte ni det?«

»Hur skulle jag kunna veta det?«

»Och jag vet inte heller, hur ni kan veta det. Hur ni kan veta något om Huger. . . «

»Om Huger. . . « sade jag. »Huger känner jag till helt och hållet av en tillfällighet. Men om er vet jag ingenting. Hur ni lever här, vad ni sysslar med. . . Vad är det, du har för dig nu?«

»Säkringen har gått sönder.«

»Kom då här med den, så lagar jag den. Varför är du så rädd för mig? Liknar jag någon skitgubbe?«

»De har kört på arbete allesamman,« sade pojken.

»Det är sent, arbetet börjar här. Det är redan dags att äta middag, och här går man först nu till arbetet. . . Vet du, var hotell *Olympic* ligger?«

»Det är klart, jag vet det.«

»Visar du mig vägen dit?«

Pojken dröjde med svaret.

»Nej,« sade han.

»Varför inte?«

»Skolan slutar snart. Då måste jag gå hem.«

»Jaså, på det viset!« sade jag. »Det betyder, att du skolkar? Eller, som vi brukade säga, du skubbar? Och i vilken klass går du?«

»Tredje.«

»Jag har också gått i tredje en gång i tiden.«

Han stack fram ur buskarna.

»Och sedan?«

»Sedan gick jag i fjärde.«

Jag reste mig.

»Jaha. Du vill inte tala med mig, du vill inte visa mig vägen och du är våt i byxorna, så nu går jag in till mig. Vad glor du på? Du vill inte ens tala om för mig, vad du heter. . . «

Han glodde tigande på mig och andades igenom munnen. Jag gick fram till honom. Den krämfärgade tamburen var fördärvad, och, såsom det föreföll mig, oåterkalleligen. Den stora kolsvarta fläcken på väggen hade inte en tanke på att torka bort. Någon skall få på pälsen i dag, tänkte jag. Jag kom till att trampa på snörhärvan. Jag tog opp den. Snörets ena ände var fästad i värdinnans dörrhandtag. Jaså, tänkte jag, vi förstår oss på sådant med. Jag knöt opp snöret och stoppade härvan i fickan.

I arbetsrummet tog jag fram ett blankt papper ur skrivbordslådan och uppställde ett telegram till Marija: ›Lyckligt ankommen. Andra Förstadsgatan sjuttioåtta. Jag kysser dig. Ivan.‹ I vägvisaren fann jag numret till telegrafexpeditionen, ringde in telegrammet och ringde sedan på nytt opp Riemaier. Riemaier svarade inte nu heller. Då tog jag på kavajen, såg mig i spegelen, räknade mina pengar och skulle just gå ut, när jag märkte, att dörren till vardagsrummet stod på glänt och ett öga kikade genom springan. Jag hade förstås ingenting märkt. Jag granskade uppmärksamt min kostym framifrån, begav mig till badrummet och visslande ägnade jag en stund åt att dammsuga mig själv.

När jag kom tillbaka till arbetsrummet, försvann ögonblickligen det slokörade huvud, som hade stuckit in igenom den halvöppna dörren; bara fettsprutans silverfärgade rör stack fortfarande fram. Sittande i fåtöljen öppnade jag och stängde i tur och ordning alla tolv skrivbordslådorna inberäknat lönnfacken; först därefter sneglade jag på nytt åt dörren. Pojken stod på tröskelen.

»Jag heter Len,« meddelade han.

»Hej på dig, Len,« sade jag förstrött. »Jag heter Ivan. Kom in. Jag har faktiskt redan bestämt mig för att äta middag. Har du ätit middag än?«

»Nä.«

»Det var bra. Stick iväg och fråga mor om du får lov, så går vi.«

»Det är för tidigt,« sade han.

»Hur så för tidigt? För att äta middag?«

»Nä, för att gå. . . dit. Skolan slutar inte förrän om tjugo minuter.«

Han teg igen.

»Och så är kanaljen med snoddarna där.«

»En skitgubbe?« frågade jag.

»Ja,« sade Len. »Skall ni säkert gå ut med det samma?«

»Ja, jag skall gå ut,« sade jag och tog upp snöret ur fickan. »Se, här har du, ta det. Men tänk, om din mor hade kommit ut först?«

Han ryckte på axlarna.

»Ifall ni säkert skall gå ut,« sade han, »får jag då sitta här hos er ett litet tag?«

»Visst, sitt du här.«

»Och här är ingen annan?«

»Nej, här är ingen.«

Han kom i alla fall inte fram till mig för att ta härvan, men tillät mig gå fram till honom och till och med ta honom i örat. Örat var verkligen kallt. Jag klappade honom lätt, sköt fram honom till bordet och sade:

»Sitt så länge du vill. Jag kommer inte så snart tillbaka.«

»Jag skall ta mig en lur här,« sade Len.

3

Tredje kapitlet.

Hotell *Olympic* hade femton våningar i rött och svart. Halva torget framför upptogs av parkerade bilar; mitt på torget höjde där sig ur en liten blomsterplantering ett monument, som föreställde en man med stolt högburet huvud. Jag slog en lov runt statyn och upptäckte, att mannen var mig bekant. Förvirrad stannade jag opp och synade honom närmare. Utan tvivel: i en löjlig, gammalmodig kostym och med handen stödd på en obegriplig apparat, som jag hade tagit för en fortsättning på den abstrakta sockelen, var det Vladimir Sergejevitj Jurkovskij, som stod på torget framför hotell *Olympic* med föraktfullt ihopknipna ögon riktade mot oändligheten. På sockelen stod med gyllene bokstäver inskriften

Vladimir Jurkovskij, 5 december, Vågens år.

Jag trodde det inte, ty detta var fullkomligt omöjligt. Över sådana som Jurkovskij brukade man inte resa några minnesmärken. Medan de levde tilldelade man dem mer eller mindre ansvarsfulla befattningar, man hedrade dem vid jubileer, och de valdes till akademiledamöter. De tilldelades ordnar och erhöll internationella priser. Och när de dog — eller omkom — skrev man böcker om dem, citerade dem och åberopade sig på deras arbeten; men ju längre tiden gick, desto mer sällan inträffade detta, och slutligen glömde man bort dem. De försvann ur hågkomst och blev kvar enbart i böcker. Vladimir Sergejevitj hade varit vetenskapsgeneral och en underbar människa. Men det går inte an att resa minnesmärken över alla generaler och alla underbara människor, i synnerhet inte i länder, de aldrig hade haft att göra med direkt, och i städer, de på sin höjd hade rest igenom, om de alls hade varit där. . . Och detta Vågens år hade Jurkovskij inte ens varit general. I mars hade han tillsammans med Dauge slutfört utforskningen av den Amorfa Fläcken på Uranus, en bombsond hade exploderat i vårt vat-

tentäta arbetsrum, och alla hade blivit träffade; när vi hade återvänt till planeten i september, hade Jurkovskij varit översållad med syrenfärgade utslag; han hade varit ilsken och sagt, att nu skulle han få sig sitt lystmäte på simning och solbad; sedan skulle han ta itu med projektet på en ny bombsond, för den gamla hade varit skräp. . . Jag såg mig om emot hotellet. Det återstod mig endast att dra slutsatsen, att stadens liv stod i en hemlighetsfull och särdeles stark förbindelse med den Amorfa Fläcken på Uranus. Eller hade stått. . . Jurkovskij log högdraget. Skulpturen var på det hela taget välgjord, men jag förstod inte, vad det var, Jurkovskij stödde sig på. Någon bombsond liknade denna apparat då inte. . .

Någonting väste till invid örat. Jag vred på huvudet och steg ofrivilligt till sidan. Vid sidan om mig stod där en lång, mager karl och glodde slött på sockelen; ifrån halsen till fötterna var han täckt av något slags grå dräkt, och på huvudet bar han en klumpig, kubformig hjälm. En glasskiva med små hål i täckte mannens ansikte. Ur hålen strömmade där i takt med andningen pelare av rök. Det utmärglade ansiktet bak glasplattan dröp av svett, och ideligen ryckte det i kinderna. Först tog jag honom för en främling, sedan tänkte jag, att det var en kurgäst, som hade föreskrivits särskilda behandlingar; först därpå gick det opp för mig, att det var en *konstifik*.

»Förlåt,« sade jag. »Kan ni tala om för mig, vad detta är för en staty?«

Det våta ansiktet förvreds alldeles.

»Vasa?« kom det dovt ur hjälmen.

Jag böjde mig framåt.

»Jag frågade: vad är detta för staty?«

Mannen glodde åter på sockelen. Röken flödade tätare ur de små hålen. Där avgavs på nytt ett kraftigt väsande.

»Vladimir Jurkovskij,« läste han opp. »Femte december, Vågens år. . . Aha. . . december. . . Nå. . . Då är det någon tysk. . .«

»Men vem är det, som har upprest detta minnesmärke?«

»Det vet jag inte,« sade mannen. »Det står där ingenting om. Varför vill ni veta det?«

»Det är en av mina bekanta,« förklarade jag.

»Vad frågar ni då mig för? Fråga honom själv!«

»Han är död.«

»Jaså. . . Då kanske han är begravnen här?«

»Nej,« sade jag. »Han är begravnen långt härifrån.«

»Var är han begravnen?«

»Långt borta! . . . Men vad är det för en pryl, han stöttar sig på?«

»Hur så, pryl? Det är en erul.«

»En vadå?«

»En erul, säger jag ju! En elektronisk rulett.«

Jag spärrade opp ögonen.

»Vad gör ruletten här?«

»Var?«

»Här, på statyn.«

»Det vet jag inte,« sade mannen och tänkte efter. »Kanske är det er vän, som har uppfunnit den?«

»Knappast,« sade jag. »Han arbetade inom ett annat område.«

»Vilket då?«

»Han var planetolog och rymdman.«

»Jaså. . . Nå, om det är han, som har uppfunnit den, så var han duktig. Det är en nyttig sak. Det måste man lägga på minnet: Jurkovskij, Vladimir. En tysk med gott huvud. . . «

»Han har knappast uppfunnit den,« sade jag. »Jag säger ju, att han var rymdman.«

Mannen glodde på mig.

»Men om det inte är han, som har uppfunnit den, varför står han då där med den?«

»Det var ju det, det var fråga om,« sade jag. »Jag undrar själv.«

»Du bara ljuger,« sade mannen oförmodat. »Du ljuger och vet inte själv, varför du ljuger. Så tidigt på morgonen, och redan full. . . Din alkoholist!«

Han vände sig om och avlägsnade sig, hasande de motbjudande fötterna efter sig och ljudligt väsande.

Jag ryckte på axlarna, blickade en sista gång emot Vladimir Sergejevitj och begav mig över torget, vilket var rymligt som ett flygfält, till hotellet.

Den väldige vaktmästaren slet opp dörren framför mig och sade med hög röst: »Välkommen!« Jag stannade till.

»Skulle ni kanske kunna säga mig,« sade jag, »vad det är för staty där?«

Dörrvakten såg över huvudet på mig ut på torget. I hans ansikte avbildades förvirring.

»Står det inte där?«

»Jo,« sade jag, »det gör det. Men vem har rest detta minnesmärke? Och varför?«

Dörrvakten trampade vatten.

»Jag ber om ursäkt,« sade han skuldmedvetet. »Den frågan kan jag inte på något sätt svara på. Han har stått här länge, men det har inte jag. . . Jag är rädd för att vilseleda er. Portieren kan kanske. . . «

Jag suckade.

»Nå, det är bra så. . . bry er inte om det. Var är här någon telefon?«

»Till höger, varsågod,« sade dörrvakten litet gladare.

Portieren skulle till att skynda emot mig, men jag skakade på huvudet, tog luren och slog numret till Riemaier. Denna gång visade det sig vara upptaget. Jag begav mig till hissen och åkte opp till nionde våningen.

Klumpig och med ovanligt pussigt ansikte kom Riemaier mig till mötes iklädd en morgonrock, varunder byxorna och skorna stack fram. I rummet osade det av inpyrd tobaksrök; askfatet på bordet var fullt med fimpar. Överhuvud var det oordning, som härskade i rummet. En fåtölj var omkullvält, på soffan låg där någon ihopskrynklad persegel slängd, tydligen en damblus, under fönsterbrädet och under bordet blänkte batterier av tomma buteljer.

»Vad kan jag stå till tjänst med?« undrade Riemaier ovänligt med blicken riktad emot min haka.

Han hade uppenbarligen just kommit ur badkaret; det tunna, ljusa håret på hans långa skalle var vått.

Jag räckte honom tigande mitt kort. Riemaier läste uppmärksamt igenom det, stack det långsamt i morgonrockens ficka och sade, mens han som förut såg på min haka:

»Sätt er.«

Jag satte mig.

»Ni kommer mycket olägligt,« sade han. »Jag är djävligt upptagen och har inte en enda minut till övers.«

»Jag har ringt er några gånger idag,« sade jag.

»Jag är precis hemkommen. . . Vad heter ni?«

»Ivan.«

»Och efternamnet?«

»Zjilin.«

»Ser ni, Zjilin. . . Kort sagt, jag måste klä på mig med det samma och gå ut igen. . . «

Han tystnade och gned med handflatan de slappa kinderna.

»Ja, egentligen har jag inte mer att säga. . . Förresten, om ni vill, kan ni sitta här och vänta på mig. Kommer jag inte tillbaka inom en timme, kan ni gå och så komma igen i morgon klockan tolv. Ja, lämna mig er adress och ert telefonnummer, skriv bara här direkt på bordet. . . «

Han kastade av sig morgonrocken och gick med den släpande efter sig på golvet ut i det angränsande rummet.

»Och se på stan under tiden. Den vämjeliga hålan. . . Men den måste man i alla fall ägna sig åt. Mig ger den redan kväljningar. . . «

Han kom tillbaka och knöt slipsen. Hans händer skälvde, ansiktshuden var förvissnad och grå. Jag kände plötsligt, att jag inte litade på honom; det var obehagligt att betrakta honom; det var som att se på en vanvårdad sjukling.

»Ni ser inte frisk ut,« sade jag. »Ni har förändrats mycket.«

Riemaier såg mig för första gången i ögonen.

»Hur vet ni, hurdan jag var tidigare?«

»Jag har sett er hos Marija. . . ni röker för mycket, Riemaier, och tobaken är fullbemängd med skit nuförtiden.«

»Tobak, snick snack,« sade han med oförmodad irritation. »Här är allt bemängt med skit. . . Men överhuvudtaget har ni rätt, säkerligen, jag måste lägga bort det.«

Han drog långsamt på sig kavajen.

»Jag måste sluta. . . « upprepade han. »Och jag skulle inte alls ha börjat.«

»Hur går det med arbetet?«

»Värre har det varit. Ett sällsynt fängslande arbete.«

Han smålog på något obehagligt sätt.

»Nå, jag skall bege mig åstad. Man väntar mig, och jag är sen. Som vi sade, antingen om en timme eller i morgon klockan tolv.«

Han nickade och gick ut.

Jag skrev min adress och mitt telefonnummer på telefonbordet; jag råkade sparka till en samling flaskor och tänkte, att arbetet nog skulle bli riktigt fängslande. Jag ringde receptionisten och beställde en städerska till rummet. En mycket artig röst svarade, att rumsgästen eftertryckligen förbjudit betjäningen att visa sig i rummet i hans frånvaro och nyss upprepat detta förbud, då han lämnade hotellet. »Aha,« sade jag och lade på luren. Jag tyckte inte alltför mycket om detta. Jag har själv aldrig utdelat några sådana befallningar och har aldrig dolt någonting för någon, inte ens anteckningsboken. Det är dumt att dra till sig uppmärksamhet i onödan, det är bättre att dricka litet mindre. Jag reste den omkullvälta fåtöljen opp, satte mig ner och beredde mig på att vänta; jag ansträngde mig att hålla tillbaka en känsla av missnöje och missträkning.

Väntan varade inte länge. Efter cirka fem minuter öppnades dörren, och ett snyggt kvinnoansikte stack in.

»Hallå!« yttrade ansiktet med något sträv stämma. »Är Riemaier hemma?«

»Riemaier är inte här,« sade jag. »Men kom in i alla fall.«

Hon betraktade mig tveksamt. Tydligen hade hon inte tänkt sig att komma in, bara titta förbi i förbigående.

»Kom in, kom in,« sade jag. »Annars blir det tråkigt för mig i ensamheten.«

Hon kom fram med lätt dansande gång, satte händerna i sidorna och ställde sig framför mig. Hon hade kort uppnäsa och rufsig pojkfrisyr. Håret var rödblont, kortbyxorna klarröda och utanpåblusen äggul. En färgglad kvinna. Rätt tilltalande. Hon var omkring tjugo fem.

»Väntar ni?« frågade hon.

Hennes ögon glänste; det luktade vin, tobak och parfym om henne.

»Ja, jag sitter här och väntar,« sade jag. »Var så god och sitt, så väntar vi tillsammans.«

Hon slängde sig på duschatellen mitt emot mig och lade opp benen på telefonbordet.

»Släng över en cigg till en arbetande människa,« sade hon. »Jag har inte rökt på fem timmar.«

»Jag är inte rökare. . . Skall jag ringa och beställa några?«

»Herregud, en sådan torris. . . Låt bli telefonen, annars kommer bara kärringen igen. . . Leta igenom askfatet efter en lång fimp!«

I askfatet var där fullt med långa fimpar.

»Där är läppstift på allihop,« sade jag.

»Ge mig en, ge mig en, det är mitt läppstift. Vad heter ni?«

»Ivan.«

Hon klickade med tändaren och drog fyr på en av fimparna.

»Och jag heter Ilina. Är ni också utlänning? Alla ni utlänningar brer liksom ut er. Vad gör ni här?«

»Jag väntar på Riemaier.«

»Månn det. Vad har fört er till oss? Har ni rymt ifrån frun?«

»Jag är inte gift,« sade jag blygt. »Jag är hitkommen för att skriva en bok.«

»En bok? Sådana bekantskaper han har, Riemaier. . . En bok har han kommit hit för att skriva. Om impotenta idrottsmäns problem med sexlivet. Hur står det till med era sexproblem?«

»Det är inget problem för mig,« sade jag blygsamt. »Och för er?«

Hon släppte ner benen ifrån bordet.

»Å, nej. . . Sakta i backarna. Här är ni inte i Paris. Trimma först kalufsen, där sitter han som en lurvig luspulare. . . «

»Som en vad?«

Jag var mycket tålmodig, ty där återstod ännu fyrtiofem minuter att vänta.

»Som en luspulare. Ser du, det drar omkring sådana. . . «

Hon började göra svävande handrörelser vid öronen.

»Det vet jag inte,« sade jag. »Jag har inte varit här så länge. Jag vet ingenting än. Berätta, det var intressant.«

»Nå, knappast, bara inte jag. Vi snackar inte. Vår grej är enkel — ta fram, plocka undan, visa tänderna och tig. En yrkeshemlighet. Har ni hört talas om ett sådant vilddjur?«

»Det har jag hört,« sade jag. Men vad menas med *vi*? Läkare?«

Av någon anledning förekom detta henne mycket lustigt.

»Läkare! Det skulle väl vara det. . . « skrattade hon. »Du är visst en skärpt kille med rapp tunga. . . Vi har en sådan på Kontoret också. När han säger något, ligger alla dubbla. När vi betjänar fiskare, sätter de honom i arbete, fiskare älskar skoj.«

»Men vem tycker inte om det?« sade jag.

»Där tar du fel. Intellarna, till exempel, körde iväg honom. ›Skaffa undan honom, säger de, ›den narren. . . Eller som nu, med de havande tölparna. . . «

»Vilka?«

»Torrissarna. Hörru du, du begriper ju ingenting, ser jag. Var kommer du ifrån?«

»Ifrån Wien,« sade jag.

»Jaså? Har ni inga torrissar i Wien?«

»Ni kan inte föreställa er, vad allt där bara inte finns i Wien.«

»Det kanske inte finns några irreguljära församlingar heller hos er?«

»Nej, det har vi inte,« sade jag. »Hos oss är alla församlingar reguljära. Som busslinjer.«

Det roade henne.

»Det kanske inte finns några servitriser heller hos er?«

»Servitriser har vi. Och det kan också vara utomordentliga exemplar. Så ni är servitris?«

Hon for plötsligt opp.

»Nä-ä, så går det verkligen inte an!« utropade hon. »Nu har jag fått nog av torrissar för idag. Nu skall du allt få vara så snäll och dricka brorsskål med mig, du. . . «

Hon tog sig för att välta omkull flaskorna nedanför fönstret.

»Sådana as, alla är tomma. . . Du kanske inte dricker heller? Aha, där var litet vermut. . . Skall du ha vermut? Eller skall vi beställa whisky?«

»Vi börjar med vermut,« sade jag.

Hon ställde flaskan på bordet med en smäll och tog två glas ifrån fönsterbrädet.

»De behöver diskas, du får allt tåla dig litet du, de är alldeles ingrodda. . . «

Hon begav sig till badrummet och började tala därifrån:

»Om det nu skulle visa sig, att du inte dricker, vet jag inte, vad jag skall ta mig till med dig. . . Sicken röra han har här i badrummet, det tycker jag om! Bor du också här?«

»Nä, i stan,« svarade jag. »På Andra Förstadsgatan.«

Hon återvände med glaset.

»Med vatten eller oblandat?«

»Helst oblandat.«

»Alla utlänningar dricker oblandat. Men här dricker vi av någon anledning med vatten.«

Hon satte sig hos mig på armstödet och lade armen om mina axlar. Det luktade friskt av sprit om henne.

»Då säger vi *du*, alltså. Skål för det!«

Vi drack ur och kysstes. Utan något som helst välbehag. Hennes läppar visade sig vara kraftigt målade, ögonlocken var tunga av sömnlöshet och trötthet. Hon ställde ifrån sig glaset, letade i askfatet opp en fimpe till och återvände till duschatellen.

»Var blir nu Riemaier av?« sade hon. »Hur länge skall man behöva vänta? Har du känt honom länge?«

»Nej, inte särskilt.«

»Han är allt en lurk,« sade hon med oväntad ilska. »Allt har han snokat upp och nu håller han sig undan. Han öppnar inte, det kräket, och han går inte att få tag i på telefon. Hörru du, är han inte en snok?«

»Hur så, snok?«

»Å, sådant pack finns det gott om. . . Från Nykterhetslogen, moralister. . . Kännare och Finsmakare är också en skön samling knölar. . . «

»Nej. Riemaier är en ordentlig människa,« sade jag med viss ansträngning.

»Ordentlig. . . Ordentliga är ni alla. Till en början. Riemaier var ordentlig han med, som han låtsades vara godmodig och munter. . . Och nu så har han en uppsyn som en krokodil!«

»Stackare,« sade jag. »Han har väl kommit att tänka på sin familj och blivit skamsen.«

»Han har välan ingen familj. Och överhuvudtaget, åt helvete med honom! Skall jag slå upp mer åt dig?«

Vi drack opp igen. Hon lade sig ner och slog armarna bak huvudet. Sedan sade hon:

»Du skall inte bli nerslagen. Skit i det. Vin har vi gott om, vi skall dansa, vi skall gå på Fråssan... I morrn är det fotboll, vi satsar på *Tjurarna*...«

»Jag är heller inte nerslagen. Låt gå för *Tjurarna*.«

»Å, *Tjurarna*! Sådana grabbar! Jag skulle kunna titta på dem hela livet... Armar som järn, trycker man sig mot en, är det som att trycka sig mot ett träd, på hedersord...«

Det knackade på dörren.

»Kom in!« gastade Ilina.

In i rummet kom där en lång, benig man, som strax stannade till; han var medelålders med ljus, borstig mustasch och ljusa, utstående ögon.

»Ursäkta,« sade han. »Jag skulle vilja träffa Riemaier.«

»Här vill alla träffa Riemaier,« sade Ilina. »Sätt er, så väntar vi tillsammans.«

Den okände böjde på huvudet, satte sig vid bordet och lade det ena benet över det andra.

Troligen var det inte första gången, han var där. Han tittade sig inte omkring åt sidorna utan stirrade rätt in i väggen framför sig. Förresten var han kanske inte nyfiken. I vilket fall som helst var det tydligt, att han varken brydde sig om Ilina eller mig. Mig föreföll detta tillgjort; enligt min mening borde ett sådant par som jag och Ilina väcka nyfikenhet hos vilken som helst normal människa. Ilina stödde sig på armbågen och började oavvänt granska den obekante.

»Jag har redan sett er någonstans,« tillkännagav hon.

»Verkligen?« sade den okände kallt.

»Vad heter ni?«

»Oscar. Jag är en vän till Riemaier.«

»Så bra,« sade Ilina.

Den okändes likgiltighet retade henne uppenbarligen, men än så länge kunde hon hålla sig.

»Han är också vän med Riemaier,« hon pekade på mig. »Är ni bekanta?«

»Nej,« sade jag. »Men detta är en väninna till Riemaier. Hon heter Ilina, och vi har just druckit brorsskål.«

Oscar glodde rätt likgiltigt på Ilina och böjde artigt på huvudet. Ilina tog flaskan utan att ta ögonen ifrån honom.

»Här är litet kvar,« sade hon. »Vill ni ha något att dricka, Oscar?«

»Nej tack,« svarade Oscar kallt.

»Skall vi inte dricka brorsskål!« sade Ilina. »Känner ni inte för det? Dumt.«

Hon stälpte opp vin i mitt glas, hällde återstoden i sitt eget och drack strax opp.

»Det hade jag aldrig i livet trott,« sade hon, »att Riemaier kunde ha vänner, som vägrar supa. Och ändå har jag sett er någonstans!«

Oscar ryckte på axlarna.

»Knappast troligt,« sade han.

Ilinas blick mörknade.

»En sådan lurk,« meddelade hon mig med hög röst. »Hallå, Oscar, ni är kanske en intell?«

»Nej.«

»Inte det?« sade Ilina. »Det är klart, ni är en intell. Ni har hängt på *Vesslan* med den skallige Lace, slagit sönder spegelen, och Modi gav er en örfil. . . «

Oscars stenansikte rodnade en smula.

»Jag försäkrar er,« sade han mycket hövligt, »att jag inte är någon intell och aldrig i mitt liv har varit på *Vesslan*. . . «

»Vad då, menar ni, att jag ljuger?« sade Ilina.

Då tog jag för säkerhets skull flaskan ifrån bordet och ställde den under fätöljen.

»Jag är främling här,« sade Oscar. »Turist.«

»Är det länge, sedan ni ankom hit?« frågade jag för att göra stämningen litet lättare.

»Nej, det var inte så länge sedan,« svarade Oscar.

Han stirrade som tidigare in i väggen. En man med järnhård självbehärskning.

»Jo!« sade plötsligt Ilina. »Nu minns jag. . . Det här har jag blandat ihop alldeles.«

Hon brast i skratt.

»Någon intell är ni förstås inte. . . ni var ju hos oss på Kontoret i förrgår. Ni är handelsresande, vad? Ni erbjöd våran föreståndare någon skit. . . *Dugon*. . . *Dupon*. . . «

»*Devon*,« viskade jag. »Det är en sådan där repellent, *Devon*.«

För första gången log Oscar.

»Alldeles riktigt,« sade han. »Men jag är inte handelsresande, förstås. Jag fullgjorde bara ett uppdrag, jag hade fått av en släkting.«

»Det är en annan sak,« sade Ilina och for opp. »Det kunde ni ju ha sagt. Ivan, nu måste vi alla dricka brorsskål. Jag ringer. . . Nej, det är bättre om jag kilar efter det själv. Prata ni under tiden. Jag skall genast. . . «

Hon rusade ut ur rummet och smällde igen dörren efter sig.

»En munter kvinna,« sade jag.

»Ja, utomordentligt. Är ni från orten?«

»Nej, jag är också främling... Vilken underlig idé, som har fallit er släkting in!«

»Vad menar ni med det?«

»Vem behöver *Devon* på en kurort?«

Oscar ryckte på axlarna.

»Svårt för mig att bedöma den saken, jag är inte kemist. Men håll med om, att vi ofta har svårt att förstå våra närmastes handlande, för att inte tala om deras fantasier... Så *Devon* är... vad var det ni kallade det? Repe... «

»En repellent,« sade jag.

»Det är alltså något för mygg?«

»Inte så mycket för, utan snarare emot.«

»Jag ser, att ni har väl reda på er om detta,« sade Oscar.

»Det har hänt, att jag har fått lov att använda mig av det.«

»Jaså, på så sätt... «

Vad fan då? tänkte jag. Vad vill han ha sagt med allt detta? Han tittade inte längre in i väggen. Han skådade mig rätt in i ögonen och log. Men var det så, att han hade velat säga något, så hade han redan sagt det. Han reste sig opp.

»Jag vill om möjligt inte vänta längre,« sade han. »Såvitt jag förstår, vill man här nödga mig att dricka brorsskål. Men jag har inte kommit hit för att supa. Jag har kommit hit för att genomgå en behandling. Vill ni vara vänlig att underrätta Riemaier, att jag ringer honom i morgon kväll. Ni glömmer det väl inte?«

»Nej,« sade jag. »Det skall jag inte glömma. Om jag säger, att Oscar har varit här, begriper han då, vad det är fråga om?«

»Javisst. Det är mitt riktiga namn.«

Han bugade sig och gick ut med avmätta steg utan att se sig om, rak och på något vis onaturlig. Jag stack fingrarna i askfatet, valde ut en fimpe utan läppstift och drog några halsbloss. Jag tyckte inte om tobaken. Jag släckte fimpen. Jag tyckte heller inte om Oscar. Eller Ilina. Jag tyckte också mycket illa om Riemaier. Jag undersökte flaskorna, men de var samtliga tomma.

4

Fjärde kapitlet.

Jag inväntade inte Riemaier. Ilina kom heller inte tillbaka. Det tråkade ut mig att sitta i det inrökta rummet, så jag gick ner i vestibulen. Jag hade tänkt mig att äta middag och jag blev stående för att se mig omkring efter restaurangen. Portieren dök ögonblickligen opp framför mig.

»Till er tjänst,« susade han inställsamt. »Önskar min herre en bil? Restaurang? Bar? Salong? . . .«

»Vad då för slags salong?« frågade jag nyfiket.

»Frisörsalong.«

Han betraktade finkänsligt min frisyra.

»Idag kommer mästern Gaoej hit. Honom kan jag varmt rekommendera.«

Jag drog mig till minnes, att Ilina hade kallat mig för en lurvig luspulare, och jag sade: »Nå, varför inte, kanske det«.

»Var så god, följ mig,« sade portieren.

Vi tvärade genom vestibulen. Portieren öppnade en låg, bred dörr och kallade med låg röst in i den vidsträckta lokalens tomhet:

»Var så god, mästern, här får ni en kund.«

»Var så god,« ljöd en lugn stämma.

Jag gick in. I salongen var det ljust, det luktade gott, det glänste av nickel, det glänste i speglarna och det glänste i den gammalmodiga parketten. Ifrån taket hängde där i glänsande stänger några glänsande halvklot. I salens mitt stod där en enorm, vit fåtölj. Frisörmästaren kom mig till mötes. Han hade vassa, orörliga ögon, krokig näsa och grått pipskägg. Mest påminde han om en äldre, erfaren kirurg. Jag hälsade blygt. Han nickade avmätt samt mönstrade mig ifrån topp till tå och runtom. Jag kände mig besvärad.

»Gör så att jag kommer i samklang med modet,« sade jag och ansträngde mig att inte förlora honom ur sikte.

Men han höll mig varsamt fast i ärmen, andades mig under några sekunder i ryggen och mumlade: »Utan tvivel. . . Utom varje tvivel. . .«. Sedan kände jag, hur han rörde vid min axel.

»Ta några steg framåt, om jag får be,« sade han strängt. »Fem-sex steg, stå sedan kvar och vänd er tvärt ett varv.«

Jag lydde. Han betraktade mig eftertänksamt, mens han drog sig i skägget. Det föreföll mig, som om han tvekade.

»Förresten,« sade han oförmodat, »var så god och sitt.«

»Var då?« frågade jag.

Jag slog mig ner i fåtöljen och såg på, när han på nytt långsamt närmade sig mig. Där uppenbarade sig i hans intelligentas ansikte plötsligt ett uttryck av största förargelse.

»Hur kan det väl vara möjligt?« yttrade han. »Det här är ju förfärligt! . . .«

Jag kom inte på, vad jag skulle svara på det.

»Ett råämne. . . Disharmoni. . .« mumlade han. »Upprörande. . . Upprörande!«

»Är det verkligen så till den grad illa?« frågade jag.

»Jag förstår inte, varför ni har kommit till mig,« sade han. »Ni tillmäter ju inte ert yttre någon som helst betydelse.«

»Det skall jag göra från och med idag,«

Han vinkade avvärande.

»Bekymra er inte! . . . Jag skall arbeta på er, men. . .«

Han skakade på huvudet, vände sig hastigt om och gick fram till ett högt bord, varuppå några glänsande utensilier låg uppradade. Fåtöljens ryggstöd lutades, och jag hamnade i halvliggande ställning. Ovanifrån närmade där sig ett stort halvklot, som utstrålade värme; hundratals små nålar stack mig samtidigt i nacken och framkallade en underlig förnimmelse av smärta och välbehag på en gång.

»Har det gått över?« frågade mästern utan att vända sig om.

Förnimmelsen var försvunnen.

»Ja, det har gått över,« svarade jag.

»Ni har bra hud,« muttrade mästern med viss belåtenhet.

Han vände sig emot mig med en uppsättning ovanliga instrument och tog itu med att känna på mina kinder.

»Och Miroza gifte sig i alla fall med honom,« sade han plötsligt. »Jag hade väntat mig allt, vad som helst, men bara inte det. Efter att Levant hade gjort så mycket för henne. . . Kommer ni ihåg det tillfället, när de begrät den döda Pini? Man kunde ha hållit vad som helst på, att de

skulle vara tillsammans för alltid. Och nu, kan ni föreställa er det, så gifter hon sig med den där litteratören!»

Jag har en regel: fall in i och underhåll vilket samtal som helst. När man inte vet, vad det är fråga om, är det som intressantast.

»Det varar inte länge,« sade jag med övertygelse. »litteratörer är obeständiga, det försäkrar jag er. Jag är själv litteratör.«

Hans fingrar stannade opp en sekund och stelnade till vid mina tinningar.

»Det har jag inte tänkt på,« medgav han. »Det är i alla fall ett äktenskap, även om det är borgerligt. . . Jag får inte glömma att ringa min fru. Hon var mycket deprimerad.«

»Jag förstår henne,« sade jag. »Fast jag har alltid trott, att Levant först var förälskad i denna. . . Pini.«

»Förälskad?!« utropade mäster mens han gick över till andra sidan. »Jo, det förstås, visst älskade han henne! Han älskade henne vansinnigt! Så som bara en ensam, försmädd man kan älska!«

»Och därför är det helt och hållet naturligt, att han efter Pinis död sökte tröst hos hennes bästa väninna. . . «

»Väninna. . . Ja,« sade mäster gillande, mens han kittlade mig bak örat. »Miroza avgudade Pini. Det är rätta ordet: just väninna! I er känner man genast igen litteratören. Och Pini avgudade också Miroza. . . «

»Men märk väl,« föll jag in. »Pini misstänkte ju från första början, att Miroza inte var förtjust i Levant.«

»Å, naturligtvis. De är ovanligt känsliga för sådana saker. Det stog klart för alla, min fru uppmärksammade det genast. Jag minns, att hon stötte till mig med armbågen varje gång, när Pini satte sig på Mirozas lockiga lilla huvud och, vet ni, glodde så bakslugt på Levant. . . «

Denna gång teg jag.

»Jag är över huvud taget djupt övertygad,« fortsatte han, »om att fåglar inte är mindre finkänsliga än människor.«

Aha, tänkte jag och sade:

»Jag vet inte, hur fåglar i allmänhet är, men Pini var vida känsligare än kanske till och med ni och jag.«

Något surrade till helt kort över min hjässa, och där hördes ett svagt klirrande av metall.

»Ni säger ord för ord det samma som min fru,« anmärkte mäster. »Ni tycker säkert om Dan. Jag blev skakad, när han lyckades göra en bunkin på den japanska hertiginnan. . . jag kommer inte ihåg, vad hon hette. Det var ju ingen enda människa, som trodde på Dan. Självaste japanska kungen. . . «

»Förlåt,« sade jag, »Bunkin?«

»Ja, ni är ju inte fackman... Nå, ni kommer ihåg den där gången, när den japanska hertiginnan kommer ut ur tortyrkammaren. Hennes hår, en hög vall av ljusblont hår, smyckad med kostbara kammar... «

»Åhå,« gissade jag, »det är en frisyrl!«

»Ja, den kom till och med på modet en tid i fjol. Fast en riktig bunkin var det bara få hos oss som kunde göra... liksom en riktig chignon, förresten. Och självfallet kunde ingen tro, att Dan med brännskadade händer och halvblind... Kommer ni ihåg, hur han blev blind?«

»Det var skakande,« sade jag.

»Å, Dan var en verklig mästare. Göra en bunkin utan elektrisk bearbetning, utan bioavkänning... ni vet,« fortsatte han, och hans röst røjde rörelse, »jag har just kommit på, att Miroza är tvungen, när hon skiljer sig från den där litteratören, att gifta sig, inte med Levant utan med Dan. Hon skall dra ut honom där han sitter i stolen på verandan, och de skall lyssna på näktergalarnas sång i månskenet... Tillsammans, de två... «

»Och stilla gråta av lycka,« sade jag.

»Ja... « mästers röst svek honom. »Det blir bara rättvist. Annars vet jag helt enkelt inte... Annars begriper jag helt enkelt inte, vad all vår kamp har tjänat till... Nej, vi måste ställa krav. Idag skall jag minsann gå till facket.«

Jag teg igen. Mäster pustade mig i örat.

»Låt dem raka sig i automaterna,« sade han plötsligt hämndlystet. »Låt dem gå omkring som plockade gäss. Vi har låtit dem prova på en gång, vad det vill säga; låt oss nu se, vad de tyckte om det.«

»Jag fruktar, att det inte blir enkelt,« sade jag försiktigt, ty jag begrep ingenting.

»Men vi, mästartarna, vi är vana vid besvärligheter. Enkelt är det inte! Men när det kommer en fet fågelskrämma till er, svettig och dan, och ni skall göra folk av honom... eller åtminstone något, som till vardags inte skiljer sig från en människa... Är det enkelt?! Kommer ni ihåg, vad Dan sade? *Kvinnan ger liv åt en människa en gång på nio månader, men vi, mästartarna gör det var dag.* Nog är väl det vackra ord?«

»Talade Dan om frisörer?« frågade jag för säkerhets skull.

»Dan talade om mästare! *På oss vilar världens skönhet,* sade han. Och dessutom, minns ni? *Eftersom han kunde göra en människa av apan, måste Darwin ha varit en utomordentlig mästare.*«

Jag beslöt att stå över och medgav:

»Det kommer jag inte ihåg.«

»Har ni tittat på *Salongens ros* länge?«

»Jag är ju alldeles nyligen hitkommen... «

»Jaså... Då har ni gått miste om mycket. Det är redan sjunde året i rad, som jag och min fru tittar på den där serien, varje tisdag. Det är bara en gång, vi har missat det: jag hade ett anfall och förlorade medvetandet. Men i hela stan är det bara en man, som inte har missat ett enda avsnitt: Mäster Mil på Centralsalongen.«

Han tog några steg bakåt, tände och släckte några tvåsidigt socklade rörglödlampor i olika färger och grep sig på nytt verket an.

»Sjunde året,« upprepade han. »Och föreställ er nu: förrförra året dödar de Miroza, kastar Levant i de japanska tortyrkammrarna på livstid och Dan bränner de på bål. Kan ni föreställa er det?«

»Det är omöjligt,« sade jag. »Dan? På bål? Det är sant, Bruno brände de också på bål...«

»Det är möjligt...« sade mäster otåligt. »I alla fall, det blev klart för oss, att de ville lägga ner programmet så fort som möjligt. Men det tålde vi inte. Vi utlöste en strejk och kämpade i tre veckor. Mil och jag gick strejkvakt framför frisörautomaterna. Och det måste jag säga er, att en avsevärd andel av stadsborna sympatiserade med oss.«

»Fattas bara,« sade jag. »Och sedan? Segrade ni?«

»Som synes. De förstog utmärkt väl, vad det vill säga, och nu vet TV-studion vem, de har att göra med. Vi vek inte ett steg tillbaka, och om det behövs, så skall vi heller inte vika tillbaka i fortsättningen. I alla fall, nu kopplar vi av som förr på tisdagarna — riktigt ordentligt.«

»Och de övriga dagarna?«

»De övriga dagarna väntar vi på tisdan och gissar, vad som väntar oss, vad ni, litteratörerna, skall glädja oss med, vi diskuterar och slår vad... Vi mästare har förresten inte så mycket fritid.«

»Ni har tydligen en stor kundkrets?«

»Nej, det är inte det. Jag syftar på hemarbetet. Det är inte svårt att bli mästare, det svåra är att förbli mästare. En massa litteratur, en massa nya metoder, nya tillägg, som man måste följa med på, man måste oupphörligen experimentera, forska, och man måste oupphörligen följa med inom de angränsande områdena — bionik, plastisk medicin, organik... Och sedan, ni vet, hopar sig erfarenheterna, och det uppstår ett behov av att dela med sig. Så jag och Mil skriver redan på vår andra bok, och bokstavligt talat varje månad måste vi införa rättelser i manuskriptet. Allt föråldras inför våra ögon. Nu håller jag just på med att färdigställa en uppsats om en föga känd egenskap hos det ickeplastiska, medfött raka håret, och ni vet, jag har praktiskt taget ingen chans att bli först med det här. Enbart i det här landet känner jag till tre mästare, som sysselsätter sig med samma fråga. Det är naturligt: ickeplastiskt, medfött rakt hår är ett aktuellt problem. Det anses ju

omöjligt att estetisera. . . Förresten, det intresserar förstås inte er. Ni är ju litteratör?»

»Ja,« sade jag.

»Ni vet, en gång under strejken fick jag tillfälle att ögna igenom en roman. Det var kanske en av era?»

»Det vet jag inte,« sade jag, »Vad handlade den om?»

»Tja, det kan jag inte säga er helt precis. . . Det var en son, som grälade med sin far, och han hade en vän, en otrevlig man med konstigt efternamn. . . Han styckade till och med upp grodor.«

»Det kommer jag inte ihåg,« ljög jag. Stackars Ivan Sergejevitj!¹

»Det minns inte jag heller. Sådant strunt. Jag har en son, men han grälar aldrig med mig. Och inte plågar han djur heller. . . kanske möjligen som barn. . . «

Han tog på nytt några steg bakåt och betraktade mig, mens han kretsade omkring mig. Hans ögon glödde. Han var tydligen mycket nöjd.

»Då blir det väl bra, om vi låter det vara så här,« yttrade han.

Jag klättrade ur fåtöljen.

»Det var ju inte illa. . . « mumlade mästern. »Helt enkelt inte illa alls.«

Jag gick fram till spegeln, och han tände strålkastare, som belyste mig ifrån alla håll, så att där inte alls blev några skuggor i ansiktet. Först märkte jag inget särskilt med mig själv. Jag var som jag brukade. Sedan kände jag, att jag inte alls var jag. Att detta var något vida bättre än jag. Mycket bättre än jag. Stiligare än jag. Godare än jag. Vida betydelsefullare än jag. Och jag skämdes för att liksom med avsikt ge mig ut för att vara en människa, som jag inte ens var värd att knyta skorna på.

»Hur har ni åstadkommit detta?« frågade jag halvhögt.

»Enkel match,« svarade mästern och log på något säreget sätt. »Ni visade er vara en rätt lättarbetad kund, även om ni var grundligt vanvårdad.«

Jag stod som en Narcissus framför spegeln och kunde inte slita mig därifrån. Sedan kändes det plötsligt kusligt. Frisörmästaren var en trollkarl och en ond trollkarl, även om han själv inte anade det. Belyst av strålkastare, ovanligt tilldragande och som en fröjd för ögat återkastades där ur spegeln en lögn. Klok, vacker och betydelsefull tomhet. Nej, inte tomhet, förstås, så ringaktade jag inte mig själv, men kontrasten var alltför stor. Hela min inre värld, allt, som jag värderade

¹Ivan Sergejevitj Turgenjev har skrivit romanen *Fäder och söner*, vari medicinaren Bazarov bl.a. dissekerar grodor.

så högt hos mig själv... Nu behövde det överhuvudtaget inte finnas till. Det var inte längre nödvändigt. Jag tittade på mästern. Han log.

»Har ni många kunder?« frågade jag.

Han förstod inte min fråga, och jag ville inte heller, att han skulle förstå mig.

»Oroa er inte,« svarade han. »Er skall jag gärna arbeta med. Ett råämne av högsta kvalitet.«

»Tackar,« sade jag med blicken sänkt för att slippa se hans leende. »Tack och adjö.«

»Glöm bara inte att betala,« sade han godmodigt. »Vi mästare värderar vårt arbete högt.«

»Ja, självfallet,« erinrade jag mig plötsligt. »Det säger sig självt. Hur mycket är jag er skyldig?«

Han talade om, hur mycket jag var skyldig.

»Hur mycket?« frågade jag och kom till besinning.

Han upprepade det förnöjt.

»Jag förlorar förståndet,« sade jag ärligt.

»Sådant är skönhetsens pris,« förklarade han. »Ni kom hit som en enkel turist och går härifrån som en naturens kejsare. Nog är det väl så?«

»Som usurpator skall jag gå härifrån,« mumlade jag fram, då jag tog fram pengarna.

»Såja, inte så bittert,« lismade han. »Inte ens jag vet det säkert. Och ni är heller inte övertygad... Två dollar till, om jag får be... Tackar. Femti pfennig i växel... ni har väl ingenting emot pfennig?«

Jag hade ingenting emot pfennig. Jag ville komma ut med det snaraste.

I vestibulen stod jag kvar en stund för att samla mig och betraktade genom glasväggen den metalliske Vladimir Sergejevitj. Slutligen är allt detta ingenting nytt. I grund och botten är millioner människor inte alls det, som de ger sig ut för att vara. Men denne förbannade frisör hade gjort mig till empirokritiker. Verkligheten maskerades med fagra hieroglyfer. Jag trodde inte längre på det, jag såg i denna stad. Det med stereoplast begjutna torget var i verkligheten troligen inte alls vackert. Under bilarnas eleganta konturer tyckte jag mig ana olycksbådande, vanskapliga former. Och den sköna, älskvärda kvinnan där var förstås i själva verket en vidrig, stinkande hyena, en otuktig, inskränkt sugga. Jag slöt ögonen och skakade på huvudet. Gamle djävul...

I närheten stannade två struntförnäma gubbar till och började med hetta munhuggas om, huruvida stuvad fasan hade företrädare framför fasan, som var stekt i ugn med fjädrarna på. De saglade, smackade,

flåsade och knäppte med sina beniga fingrar under varandras näsor, mens de grälade. För dessa två hade ingen mästare varit till någon hjälp. De var själva mästare och dolde det inte. I vart fall återförde de mig till materialismen. Jag kallade på portieren och frågade, var restaurangen var belägen.

»Rakt framför er,« sade portieren och tittade leende på de grälände gubbarna. »Vilket kök i världen som helst.«

Ingången till restaurangen hade jag tagit för porten till en botanisk trädgård. Jag trädde in i denna trädgård, sköt de exotiska trädens grenar till sidan och trampade än över en mjuk gräsmatta, än över ojämna musselkalkstensplattor. I den yppiga, svala grönskan larmade osynliga fåglar; där hördes lågmälda samtal, klirr av knivar, skratt. Rätt framför näsan på mig flög en guldfärgad liten fågel förbi. Med möda bar den i näbbet en liten kaviarsmörgås.

»Till er tjänst,« sade en djup sammetsröst.

Ur buskaget steg mig till mötes en ståtlig man med kinder, som hängde till axlarna.

»Middag,« sade jag kort. Jag tycker inte om hovmästare.

»Lunch. . . « upprepade han viktigt. »Lunch i sällskap? Eller ett eget bord?«

»Eget bord. Men förresten. . . «

I hans hand uppenbarade sig ögonblickligen ett anteckningsblock.

»Mrs. och miss Hamilton-Ray skulle vara glada att se en herre i er ålder hos sig vid bordet. . . «

»Vidare,« sade jag.

»Fader Geoffrey. . . «

»Jag skulle föredra en inföding,« sade jag.

Han vände blad.

»En doktor i filosofi, Opir, har just satt sig till bords.«

»Möjligen,« sade jag.

Han stoppade ner anteckningsblocket och förde mig längs den med sandstensplattor belagda gången. Runt omkring samtalande man, åt och fräste med sifoner. I lövverket susade kolibrier omkring likt färggranna bin. Hovmästaren förfrågade sig artigt:

»Vem får jag lov att föreställa?«

»Ivan. Turist och litteratör.«

Doktor Opir var närmare de femtio. Jag tyckte strax om honom, då han snabbt och utan vidare spisning jagade iväg hovmästaren efter en servitör. Han var rödbrusig och tjock; han talade och rörde sig oupphörligt och med nöje.

»Gör er inget besvär,« sade han, när jag sträckte mig efter matsedlen. »Allt är redan välbekant. Vodka och ansjovis med ägg — här kallas det Pacific-sandwich — potatissoppa *like*. . . «

»Med gräddfil,« fyllde jag i.

»Självfallet! . . . Ångkokt stör på astrachanvis, en skiva kalvkött. . . «

»Jag vill ha fasan. Ugnsstekt med fjädrarna på.«

»Det går inte; det är inte säsong för det. . . En skiva oxkött, ål i söt marinad. . . «

»Kaffe,« sade jag.

»Konjak,« genmälde han.

»Kaffe med konjak.«

»OK. Konjak och kaffe med konjak. Något vitt vin till fisken och en god, naturlig cigarr. . . «

Att äta middag med filosofidoktorn Opir visade sig mycket bekvämt. Man kunde äta, dricka och höra på. Eller inte höra på. Doktor Opir behövde ingen att tala med. Doktor Opir behövde en åhörare. Jag deltog inte i samtalet, jag yttrade inte ens en replik, utan doktor Opir orerade med nöje nästan utan att göra uppehåll och viftade med gaffelen, men tallrikarna och faten framför honom tömdes icke desto mindre med rentav hemlighetsfull snabbhet. Jag har aldrig i livet träffat på en människa, som har talat så konstfullt med fullproppad och tuggande mun.

»Vetenskapen! Hans Majestät Vetenskapen!« utropade han. »Den mognade länge och kvalfullt, men dess frukter visade sig abundanta och söta. Dröj, ögonblick, du sköna! Generationer föddes under sekler, led och dog, och ingen önskade någonsin uttala den magiska formeln. Vi har en exceptionell tur. Vi är födda i den mest grandiosa av epoker — i de Tillfredsställda Önskningarnas Epok. Kanske förstår inte alla det här, men nittionio procent av våra medborgare lever redan nu i en värld, där praktiskt taget allt är inom räckhåll för mänskan. O vetenskap! Du har äntligen befriat mänskan! Du har gett oss, ger oss och skall hädanefter ge oss allt. . . föda — förträfflig föda! — kläder — förträffliga kläder, för varje smak och i vilka mängder som helst! — bostäder — förträffliga bostäder! Kärlek, glädje, tillfredsställelse; och för dem, som tröttnat på lyckan — ljuva tårar, små räddande bekymmer, angenämt trösterika omsorger, som skänker oss betydelse i våra egna ögon. . . Ja, vi filosofer har mycket och maliciöst skymfat vetenskapen. Vi frammanade ludditerna, som slog sönder maskiner; vi förbannade Einstein, som förrått vårt värld; vi misskrediterade Wiener, som attackerat vår divina natur. Ja, vi har verkligen förlorat denna divina natur. Vetenskapen berövade oss den. Men compensationen! Som kompensa-

tion slungade den mänskligheten upp till Olympens storslagna gästbudstaffel... Aha, där är potatissoppan också, den gudomliga *like!*... Nej, nej, gör som jag... Ta den där lilla skeden... Några droppar vinäger... peppra litet... med den där andra lilla skeden, den där, öser ni upp gräddfilen och... nej, nej, rör litet i taget... Det där är också en vetenskap, en av de äldsta; äldre, i varje fall, än universalsyntesen... Förresten, ni måste definitivt besöka våra syntetisatorer *AB Amalthéas Ymnighetshorn*... Ni är ju inte kemist? Javisst ja, ni är ju litteratör! Det här måste man skriva om; det är dagens största mysterium: biffar ur luften, sparris ur lera, tryffel ur spånor... Så synd, att Malthus är död! Åt honom skulle hela världen gapskratta nu! OK, han hade några motiveringar för pessimismen. Jag är beredd att hålla med dem, som anser, att han till och med var genial. Men han var alltför oraffinerad; han såg inte alls det naturvetenskapliga perspektivet. Han var ett av de olyckliga genier, som upptäcker sociala utvecklingslagar vid just det tillfället, när de där lagarna slutar verka... Jag beklagar honom uppriktigt. Mänskligheten var ju för honom en miljard girigt gapande munnar. Han måste ha vaknat på nätterna av förskräckelse. Det är definitivt en monstruös mardröm: miljarder uppspärrade gap, och inte ett enda huvud! Jag blickar tillbaka och ser med bitterhet, hur blinda de var — själarnas omskakare och förståndets härskare i ett icke avlägset förflutet. Deras medvetenhet förmörkades av en oupphörlig fasa. Socialdarwinister! De såg bara den oavbrutna kampen för tillvaron; folkhopar ursinniga av hunger, som sliter varandra i stycken för en plats i solen, som om det bara hade funnits en enda sådan plats, som om solen inte skulle räcka till åt alla! Och Nietzsche... Han kanske hade dugt åt de hungriga slavarna på faraonernas tid med sitt ominösa predikande om herrerasen, med sina supermänkor på andra sidan gott och ont... Men vem behöver nu vara på andra sidan? Det är inte så illa på den här sidan heller, eller vad säger ni? Så var det förstås Marx och Freud. Marx, till exempel, var den första, som förstog, att allt handlar om ekonomi. Han förstog att slita ekonomin ur händerna på de giriga dumhuvuna och fetischisterna, göra den statlig, utveckla den utan begränsningar — det betydde också att lägga grundvalen för den Gyllene Epoken. Och Freud visade, vad vi egentligen behöver den här Gyllene Epoken till. Minns, vad som var källan till all mänskosläktets olycka. Otillfredsställda instinkter, obesvarad kärlek och hunger, som inte kunde stillas, är det inte så? Men då uppenbarar sig Hans Majestät Vetenskapen och skänker oss tillfredsställelse. Och så fort allt det här har gått! Ännu är de mörka profeternas namn inte glömda, men redan... Vad tycker ni om den här stören? Jag får intrycket, att den här

såsen är syntetisk... Ser ni den där rosa nyansen... Ja, den är syntetisk. På en restaurang borde man kunna räkna med att få naturlig... Hovmästarn! Förresten, strunt i det, vi skall inte strula... Gå er väg, gå er väg! Var var det nu, jag var? Jo! Kärlek och hunger. Tillfredsställ kärleken och hungern, så får ni se en lycklig mänska. Under förutsättning, förstås, att vår mänska tror på morgondagen. Alla tiders utopier baserar sig på den här mycket enkla reflektionen. Befria mänskan från bekymmer om dagens och morgondagens bröd, så skall han eller hon bli fri och lycklig. Jag är djupt övertygad om, att barnen, just barnen, är den idealiska mänskligheten. Jag ser en mycket djup mening i den slående likheten mellan barnet och den sorglösa mänskan, föremålet för utopierna. Sorglös, det betyder lycklig. Och så nära vi är det här idealet! Redan om några decennier, kanske om bara några få år, kommer vi att ha implementerat den automatiska abundansen; vi kommer att kasta bort vetenskapen, liksom den helade kastar bort kryckorna, och hela mänskligheten kommer att bli en enorm, lycklig barnfamilj. De vuxna kommer att skilja sig från barnen enbart genom förmågan att älska, och den här förmågan kommer att utgöra — återigen med vetenskapens hjälp — en källa till nya, oerhörda fröjder och vederkvickelser... Förlåt, vad var det, ni hette? Ivan? Å, då är ni, kan man tänka, från Ryssland... Kommunist? Aha... Nå ja, där borta hos er är allt annorlunda, det vet jag... Men där är ju kaffet! Mmm... det var inget dåligt kaffe! Men vart tar konjaken vägen? Aha, tack skall ni ha... Förresten har jag hört, att Överste Munsken har dragit sig tillbaka från affärerna. På senaste konjaksexpositionen i Bryssel tilldrog sig en grandios skandal, som det bara med stor möda lyckades att tysta ner. Det var märket *Vita Kentaur* som erhöll Grand Prix. Juryn var fascinerad. Något sådant hade inte förekommit tidigare. Det var ett fenomenalt féeri av förnimmelser! Men man läste den medföljande texten och — o ve och fasa! — konjaken var syntetisk! Överste Munsken blev blek som ett lakan, han fick kväljningar! Jag har förresten haft tillfälle att smaka på den där konjaken; den är verkligen förträfflig, men den är bränd på tjockolja och den har inte ens en egen *appellation*. A x 18 genom naftan, och den är billigare än hydrolyserad sprit... Ta en cigarr. Dumheter, vad skall det betyda, röker ni inte? Efter en sådan här lunch går det inte an att inte röka... Jag älskar den här restaurangen. Varje gång, jag kommer hit, för att hålla föreläsning på universitet här, äter jag på *Olympic*. Men innan jag far igen, går jag ovillkorligen på *Tavernan*. Ja, där finns inte den här grönskan, de här paradisfåglarna; det är något för varmt där, något för kvavt och det luktar rök där, men köket är verkligen oefterhärmligt. De Nitiska

Finsmakarna samlas just där. Antingen där eller på *Läckergommen*. Där äter man bara. Där kan man inte prata, där kan man inte skratta; dit är det komplett meningslöst att gå med en dam, där bara äter man. Stilla och kontemplativt. . . «

Doktor Opir tystnade äntligen, lutade sig emot fåtöljens ryggstöd och drog djupa, njutningsfulla bloss. Jag sög på den kraftiga cigarren och betraktade honom. Jag genomskådade honom, denne doktor i filosofi. Alltid och i var tid har det funnits sådana människor, som är fullkomligt nöjda med sin ställning i samhället och därför fullkomligt nöjda med samhällets tillstånd. Ett förträffligt välsmort munläder och en flink penna, präktiga tänder, oklanderligt sunda inälvor och utmärkt fungerande könsorgan.

»Således är då världen härlig, doktor?« sade jag.

»Definitivt,« sade doktor Opir med känsla. »Den är, när allt kommer omkring, skön.«

»Ni är en stor optimist,« sade jag.

»Vår tid är optimisternas tid. En pessimist går på stämmings-salong, pumpar gallan ur det undermedvetna och blir optimist. Pessimisternas tid är förbi, liksom de tuberkulossjukas, sexualdårarnas och militärernas. Pessimismen som psykisk disposition utrotas alldeles med samma vetenskap. Och inte bara indirekt genom skapandet av abundans, utan även omedelbart, genom attacker raka vägen in i den obskyra världen under cortex. Låt oss säga, att drömgeneratorerna numera är det mest moderna folknöjet. Fullkomligt oskadligt, ovanligt massinriktat och enkelt till konstruktionen. . . Eller ta neurostimulatorerna. . . «

Jag försökte styra in honom i en nyttigare fåra.

»Men tycker ni inte, att man just på detta område av vetenskapen, exempelvis den farmaceutiska kemin, ibland går för långt?«

Doktor Opir log nedlåtande och sniffade på sin cigarr.

»Vetenskapen brukar alltid tillämpa metoden med *trial and error*,« sade han. »Och jag lutar åt antagandet, att de så kallade misstagen alltid är resultat av kriminellt utnyttjande. Vi har ännu inte klivit in i den Gyllene Epoken, vi håller ännu bara på att kliva in, och än så länge finns det allehanda outlaws, huliganer eller helt enkelt sjaskigt folk, som trampar oss under fötterna. . . På så vis dyker det upp narkotika, som bryter ner hälsan; de skapades, som ni själv vet, för de mest ädla ändamål; det finns alla möjliga aromatörer. . . eller det, som man inte pratar om vid bordet. . . «

Han fnissade till rätt oanständigt.

»Ni gissar det, vi är vuxna människor... Vad var det jag pratade om? ... Ja, så allt det här får inte bringa oss ur fattningen. Det drar förbi, liksom atombomben drog förbi.«

»Jag skulle bara vilja understryka,« anmärkte jag, »att problemen med alkoholismen och narkotika fortfarande består. . . «

Doktor Opirs intresse för samtalet sjönk synbarligen. Han inbillade sig tydligen, att jag skulle bestrida hans tes om vetenskapens välsignelse. Att föra en strid på den nivån var naturligtvis tråkigt för honom, som om han skulle ha hävdad nyttan med havsbad, varemot jag bestridit detta utifrån skälet, att jag föregående år nästan drunknat.

»Ja, naturligtvis. . . « mumlade han och tittade på klockan. »Inte allt på en gång. . . Håll i alla fall med om, att framförallt grundtendensen är viktig. . . Kypare!«

Doktor Opir hade ätit gott och talat väl utifrån den progressiva filosofins ståndpunkt; han kände sig fullt tillfredsställd, och jag beslöt att inte vara påstridig, desto hellre som jag inte hade något till övers för hans »progressiva filosofi«, och som doktor Opir när allt kom omkring inte skulle säga något konkret om det, som intresserade mig mest, och troligen heller inte kunde det.

Vi betalade och lämnade restaurangen. Jag frågade:

»Ni vet kanske, doktorn, vem denna staty föreställer? Den, där på torget. . . «

Doktor Opir tittade förstrött på den.

»Ser man på, en staty,« sade han. »Den har jag inte ens märkt tidigare. . . Skall jag skjutsa er någonstans?«

»Tack, jag går hellre.«

»I så fall, adjö då. Det var roligt att bli bekant med er. . . Det är förstås svårt att hoppas på att lyckas övertyga er,« sade han, rynkade pannan och petade med en tandsticka i munnen, »men det vore intressant att pröva på. . . ni kanske bevistar min föreläsning? Jag börjar i morgon klockan tio.«

»Jag tackar,« sade jag. »Över vilket ämne?«

»Den nyoptimistiska filosofin. Jag skall säkerligen beröra en rad av de frågor, vi har dryftat så ingående i dag.«

»Jag tackar,« sade jag än en gång. »Säkerligen.«

Jag såg på, när han gick fram till sin långa bil, sjönk ner på sätet, mixtrade med självstyrningens instrumentbräda, lutade sig emot ryggstödet och, såsom det såg ut, strax slumrade in. Bilen rullade försiktigt över torget och försvann, mens den ökade farten, i skuggorna och grönskan på en sidogata.

Nyoptimism... Nyhedonism och nykretinism... Nykapitalism... Inget ont som inte för något gott med sig, sade räven, i gengäld har du hamnat i Dummerjönsarnas Land. Man måste säga, att en procent av de medfött dumma inte ändrar sig med tiden. Det är intressant att se, vad det blir av den andel av dumhuvudena, som är dumma av övertygelse. Man kan undra, vem som har tilldelat honom doktorstitlen? Han är väl inte den ende, som är sådan? Där har säkert varit en hel hop doktorer, som högtidligen har tilldelat nyoptimisten Opir denna titel. För övrigt inträffar sådant inte bara bland filosofer. . .

Jag fick syn på Riemaier i vestibulen och glömde strax doktor Opir. Riemaiers kostym hängde som en säck; Riemaier var krokryggig; Riemaiers ansikte var alldeles slappt. Och såvitt jag kunde se, så vacklade han fram. Han gick fram till hissen, där jag hann opp honom och grep honom i ärmen.

Riemaier gav till en häftig rysning och vände sig om.

»Vad fan?« sade han. Han var uppenbarligen inte glad över att se mig. »Varför är ni här nu igen?«

»Jag har väntat på er.«

»Jag sade ju till er, att ni skulle komma i morgon klockan tolv.«

»Vad gör det för skillnad?« sade jag. »Varför öda tid?«

Han flåsade tungt och såg mig i ansiktet.

»Man väntar på mig, förstår ni det? På rummet sitter där en man och väntar på mig. Och han får inte se er hos mig. Kan ni begripa det?«

»Skrik inte så,« sade jag. »Folk tittar på oss.«

Riemaier såg sig omkring med simmiga ögon.

»Kom med in i hissen,« sade han.

Vi gick in i hiss-korgen, och Riemaier tryckte på knappen till femtonde våningen.

»Säg fort, vad ni vill ha sagt.«

Uppmaningen var sällsynt dum. Jag förlorade till och med fattningen.

»Men vet ni då inte, varför jag är här?«

Han torkade sig i pannan, sedan sade han:

»Satan också, allting har blivit så tilltrasslat... Hör ni, jag har glömt, vad ni heter.«

»Zjilin.«

»Hör på, Zjilin, jag har ingenting nytt till er. Jag har inte haft tid att ägna mig åt det. Det är bara dumheter, förstår ni? Marijas inbillning. De sitter där, fyller i papper och fantiserar. Man borde driva dem allesammans åt helvete.«

Vi kom opp till femtonde våningen, och han tryckte på knappen till första.

»För djävulen,« sade han. »Fem minuter till, så går han sin väg... Rent allmänt är jag säker på en sak. Det finns inget sådant. I vart fall inte här i stan.«

Han tittade plötsligt förstulet på mig och vände bort blicken.

»Jag skall bara säga er en sak. Titta in hos fiskarna. Bara för att få ett rent samvete.«

»Hos fiskarna? Vilka fiskare?«

»Det får ni själv ta reda på,« sade han otåligt. »Men krångla inte där; gör allt, vad de ger order om.«

Sedan tillfogade han, som om han ville rättfärdiga sig:

»Jag vill inte veta av några förutfattade meningar, begrips?«

Hissen stannade på första våningen, och han tryckte på knappen till nionde.

»Det var allt,« sade han. »Och sedan ses vi och talar mer ingående. Skall vi säga i morgon klockan tolv?«

»Avtalat,« sade jag långsamt.

Han ville uppenbarligen inte tala med mig. Han kanske inte litade på mig. Nå ja, sådant förekommer.

»Förresten,« sade jag, »en viss Oscar har sökt er.«

Det förekom mig, som om han rös till.

»Såg han er?«

»Naturligtvis. Han bad mig framföra, att han ringer er i kväll.«

»Det var illa, för djävulen, det var illa... « mumlade Riemaier. »Hör på... Fan, vad hette ni nu i efternamn?«

»Zjilin.«

Hissen stannade.

»Hör på, Zjilin, det är mycket illa, att han har sett er... Förresten, skit i det... Jag går.«

Han öppnade hisskorgens dörr.

»I morgon skall vi tala med varandra, som vi har kommit överens om, är det i ordning? I morgon... Och ni tittar in till fiskarna, är det avtalat?«

Han smällde av alla krafter igen dörren efter sig.

»Var skall jag leta efter dem?« frågade jag.

Jag blev stående ett tag och såg efter honom. Han småsprang med osäkra steg, då han avlägsnade sig igenom korridoren.

5

Femte kapitlet.

Jag gick långsamt och höll mig i trädens skugga. Emellanåt rullade där bilar förbi. En bil stannade; föraren slängde opp dörren, lutade sig ut ifrån sätet och spydde. Han svor matt, torkade av munnen med handflatan, smällde igen dörren och körde iväg. Han var inte längre ung, hade rött ansikte och bar en brokig skjorta på bara kroppen. Rie-
maier hade bestämt förfallit till dryckenskap. Det händer rätt ofta: en man anstränger sig, arbetar och räknas som en värdefull medarbetare; man lyssnar på honom och framhåller honom som föredöme; men just i det ögonblick, då han behövs i en konkret angelägenhet, visar det sig plötsligt, att han är uppsvullen och pussig, att där ränner slinkor till honom, att det redan på morgonen luktar brännvin om honom. . . Era angelägenheter intresserar honom inte, och på samma gång är han förskräckligt upptagen, han skall ständigt träffa någon, han samtalar oredigt och oklart och är er inte till någon hjälp. Och sedan, innan ni hinner klaga, sitter han på alkoholistanstalt eller dårhus, eller också är han föremål för rannsaking. Eller plötsligt gifter han sig — underligt och befängt, och av detta giftermål luktar det påfallande illa av utpressning. . . Och det återstår bara att säga ›Läkare, hela dig själv. . . ‹.

Det vore ändå gott att få tag i Pek. Pek var en kärv, ärlig man, och han visste alltid allting. Innan man har blivit färdig med den tekniska kontrollen och kommit ut ur skeppet, är han redan du med basens daghavande kock; han har med full sakkunskap medverkat i lösandet av en tvist emellan chefen för Stigfinnarna och överingenjören, som inte har delat någon trozer; teknikerna har redan till hans ära anordnat en fest; ställföreträdande direktören har lett honom avsidet i en vrå och rådgör med honom. . . Den oskattbare Pek! I denna stad var han född och hade tillbragt en tredjedel av livet.

Jag letade opp en telefonkiosk, ringde opp Nummerbyrån och frågade efter adressen eller numret till Pek Zenaj. De bad mig vänta. I kiosken luktade där som vanligt katt. Det lilla plastbordet var fullklottrat med telefonnummer, ansikten och oanständiga teckningar. Någon hade, tydligen med en kniv, med tryckbokstäver ristat det för mig okända ordet »SLEG«. Jag öppnade dörren på glänt, för att där inte skulle vara så kvavt, och såg, hur en barkypare i vit jacka med oppkavlade ärmar stod och rökte utanför sin lokal på den skuggiga motsatta sidan av gatan. Sedan meddelade man mig, att Pek Zenaj sedan årets början enligt uppgift bodde på adressen Frihetsgatan 31 och hade telefonnummer 11-331. Jag tackade och slog strax detta nummer. En okänd röst meddelade mig, att jag hade ringt fel. Både telefonnumret och adressen var riktiga, men Pek Zenaj bodde inte där, och även om han hade bott där tidigare, var det okänt, när han hade flyttat och var han hade flyttat hän. Jag lade på, gick ut ur kiosken och över till skuggan på andra sidan gatan.

När kyparen fångade min blick, levde han opp och sade redan på avstånd:

»Kom in, kom in!«

»Jag skall inte ha något,« sade jag.

»Är inte det aset med på noterna?« sade kyparen deltagande. »Kom in då, så får vi språka en stund. . . Här är trist.«

Jag stannade.

»I morgon bitti,« sade jag, »klockan tio på universitetet äger där rum en föreläsning om den nyoptimistiska filosofin. Det är den kände filosofidoktorn Opir ifrån huvudstaden, som föreläser.«

Kyparen hörde på mig med girig uppmärksamhet; han till och med upphörde med blossandet.

»Skall det behöva vara så!« sade han, när jag hade slutat. »Att det har gått så långt! I förrgår så drev de ut flickorna från nattklubben, och nu så håller de alltså föreläsningar. Vi skall minsann ge dem för föreläsningar!«

»Det är på tiden,« sade jag.

»Hos mig släpper jag inte in dem,« fortsatte kyparen, som levde opp allt mer. »Jag har en skarp blick. En sådan behöver bara visa sig i dörren, så ser jag det redan: en intell. Grabbar, säger jag, där kommer en intell! Och våra grabbar är utmärkta, självaste Dod sitter var kväll efter träningen hos mig. Nå, han reser sig, möter denne intell i dörren, och inte vet jag, vad de snackar om där, men han bara ordnar iväg honom. Det är sant, ibland stryker de omkring i gäng. Nå, för att det inte

skall bli någon skandal, så regler vi dörren då, så att de får knacka. Har jag inte rätt?»

»Låt dem,« sade jag.

Han tråkade redan ut mig. Det finns en del människor, som tråkar ut en ovanligt fort.

»Vad då, låt dem?»

»Låt dem knacka. Knacka på vilken dörr som helst, alltså.«

Kyparen mönstrade mig vaksamt.

»Vandra vidare,« sade han plötsligt.

»Men skall vi inte svänga en bågare?» föreslog jag.

»Stick iväg, stick iväg,« upprepade han. »Här serverar man inte er.«

Vi tittade på varandra en stund. Därpå brummade han något, gick baklänges och stängde glasdörren efter sig.

»Jag är ingen intell,« sade jag. »Jag är en fattig turist. En rik turist!«

Han glodde på mig med näsan tryckt emot rutan. Jag gjorde en handrörelse, som om jag stjalpte i mig ett litet glas. Han sade något och drog sig tillbaka in i lokalens djup. Det var tydligt, att han strök omkring på måfå bland de tomma borden. Lokalen hette *Leendet*. Jag log och gick vidare.

Runt hörnet kom jag ut på en bred huvudgata. Vid trottoarkanten stod där en väldig, täckt lastbil överklustrad med lockande reklamafischer. Baklämmen var nerfälld, och på den låg liksom på en butiksdisk allehanda föremål oppstaplade: konservburkar, buteljer och lek-saker samt högar av cellofanpaketer med underkläder och andra klädesplagg. Två flickor kvittrade något strunt mens de provade blusar. »Gulligt« pep den ena. Den andra, som vred och vände på en blus än si och än så, svarade: »Snicksnack, den är inte alls gullig«. »Vid halsen är den gullig«. »Snicksnack!« »Och korset skimrar inte heller. . . « Lastbilschauffören, en mager karl i overall och mörka glasögon med kraftiga bågar, satt på trottoarkanten, lutad emot en reklampelare. Hans ögon syntes inte, men av den slappa munnen och den svettiga näsan att döma så sov han. Jag gick fram till disken. Flickorna tystnade och stirrade på mig med halvöppna munnar. De var i sextonårsåldern och hade ögon som källingar — blåa och tomma.

»Snicksnack,« sade jag med fast stämma. »Den är inte gullig och skimrar inte.«

»Vid halsen, då?» frågade hon, som höll på att prova.

»Vid halsen är den helt enkelt ett mästerverk.«

»Snicksnack,« genmälde den andra flickan obeslutsamt.

»Jamen då tar vi och tittar på en annan,« föreslog den första fridsamt. »Den, där.«

»Den, där, är bättre, den silverfärgade, raffiga.«

Jag fick syn på några böcker. Här var praktfulla böcker. Där var Strogov med illustrationer, sådana jag aldrig hört talas om. Där var *Dagdrömmens omvandling* med förord av Saragon. Där var en trebandsutgåva av Walter Minz, som även innehöll hans brevväxling. Där var nästan allt av Faulkner, Webers *Ny politik*, Ignatovas *Härlighetens pol*, *Sjan Sji-kujs utgivna*, *Fascismens historia* i utgåvan *Mänsklighe- tens monument*. . . Där var färska tidskrifter och almanackor, där var Louvren, Eremitaget och Vatikanen i fickformat. Där var allt. »Den är också gullig. . .«, »Men för raffig!« »Snicksnack. . .« Jag plockade till mig Minz, tryckte två band under armen och slog opp det tredje. Aldrig i livet hade jag sett en fullständig utgåva av Minz. Där var till och med breven ifrån emigranttiden. . .

»Hur mycket skall jag betala?« ropade jag.

Flickorna stirrade igen. Chauffören bet sig i läpparna och satte sig rätt opp.

»Vasa?« frågade han något hest.

»Vem är det, som är chef här?« undrade jag.

Han reste sig opp och kom emot mig.

»Vad önskar ni?«

»Jag vill ha detta samlingsverket utav Minz. Vad kostar det?«

Flickorna fnissade till. Han glodde tigande på mig; sedan tog han glasögonen av sig.

»Är ni utlänning?«

»Ja, jag är turist.«

»Detta är den fullständiga utgåvan av Minz samlade verk.«

»Ja, jag ser det,« sade jag. »Jag blev alldeles yr, när jag fick syn på den.«

»Jag med,« sade han. »När jag fick se, vad ni ville ha.«

»Han är ju turist,« pep en av flickorna. »Han fattar inte.«

»Detta är alltså gratis alltihop,« sade chauffören. »Den personliga fonden. För tryggande av personliga behov.«

Jag betraktade hyllan med böckerna.

»Har ni sett *Dagdrömmens omvandling*?« frågade chauffören.

»Ja, tack, men jag har den redan.«

»Jag skall inte fråga om Strogov. Men *Fascismens historia*?«

»En förträfflig utgåva.«

Flickorna fnissade till igen. Chauffören rullade med ögonen.

»S-stick, snorungar!« gläfsste han.

Flickorna skyggade. Sedan plockade den ena med en tjuvaktig rörelse till sig några paketer med blusar; de sprang över till andra sidan gatan, där de ställde sig och glodde på oss.

»R-r-raffig!« sade chauffören. Det ryckte i hans tunna läppar. »Man borde slå igen butiken. Var bor ni?«

»På Andra Förstadsgatan.«

»Jaså, mitt i självaste träsket. . . Kom med, så forslar jag hem allt till er. Jag har Stjedrins samlade verk i lastbilen; honom skyltar jag inte ens med, hela klassikerbiblioteket, hela *Gyllene biblioteket*, hela *Det filosofiska tänkandets skattkammare*. . . «

»Inbegripet doktor Opir?«

»Hundtarmar,« sade chauffören. »Vällustig drägg. Amöba. Men känner ni till Slij?«

»Föga,« sade jag. »Jag tycker inte om honom. Nyindividualism, som doktor Opir skulle säga.«

»Doktor Opir är ett stinkdjur,« sade chauffören. »Men Slij, det är en riktig människa. Javisst är det individualism. Men han säger åtminstone det, han tänker, och gör det, han säger. . . Jag skall skaffa er Slij. . . Hör ni, har ni sett den, där? Och denna, här?«

Han armbågade omkring ibland böckerna. Han strök dem ömt, bladdrade i dem, och i hans ansikte avbildades rörelse.

»Och denna, här?« sade han. »Och där är en av Cervantes, nå?«

Fram till oss kom där en inte längre ung men välväxt kvinna; hon rotade bland konservburkarna och utbrast grälsjukt:

»Har ni fortfarande ingen dansk pickles? . . . Jag har ju bett er om det!«

»Dra åt helvete,« sade chauffören förstrött.

Kvinnan stelnade. Långsamt steg där en rodnad i hennes ansikte.

»Hur understår ni er?« fråste hon.

Chauffören betraktade henne med mörk blick.

»Hörde ni, vad jag sade? Stick iväg härifrån!«

»Att ni bara vågar! . . . « sade kvinnan. »Vad har ni för nummer?«

»Mitt nummer är nittitre,« sade chauffören. »Nittitre, uppfattat? Och jag skiter i er allihop! Fattar ni det? Har ni fler frågor?«

»Vilka slyngelfasoner!« sade kvinnan värdigt.

Hon tog två burkar konserverade läckerheter, sökte med blicken över disken och slet omsorgsfullt av omslaget på tidskriften *Rymdman-
nen*.

»Jag skall komma ihåg er, nummer nittitre! Ni kan inte bete er som förr i världen.«

Hon slog in burkarna i omslaget.

»Vi ses på tingshuset. . . «

Jag grep chauffören hårt i armbågen. De stenhårda musklerna under mina fingrar mjuknade.

»Drummel,« sade damen högdraget och avlägsnade sig.

Med stolt högburet och vackert huvud, på vilket håret var ordnat i en hög, cylindrisk frisyra, gick hon trottoaren fram. På hörnet stannade hon, tog håll för en av burkarna och fiskade med eleganta fingrar upp några ljusröda skivor, som hon omsorgsfullt förtärde. Jag släppte chaufförens arm.

»De borde skjutas,« sade han plötsligt. »Strypa dem skulle man, i stället för att köra ut böcker till dem.«

Han vände sig om emot mig. Han såg trött ut i ögonen.

»Då kör jag hem böckerna till er?«

»Nej, nej,« sade jag. »Var skall jag göra av allt detta?«

»Dra iväg då,« sade chauffören. »Tog du Minz? Gå då och vira in dem i dina skitta kalsonger.«

Han klättrade upp i förarhytten. Något knakade till, och baklämmen började höja sig. Det hördes, hur allt brakade och rullade omkring inuti flaxskåpet. Ut på stenläggningen föll där några böcker, några glansiga paketer, askar och konservburkar. Backlämmen var ännu inte stängd, när chauffören smällde igen dörren, och lastbilen drog iväg ifrån platsen.

Flickorna var redan försvunna. Jag stod ensam på den tomma gatan med Minz-banderna i händerna och iakttog, hur en vindpust lättjefullt blåddrade i *Fascismens historia*, som låg intill mina fötter. Sedan dök där upp några pojkar i randiga kortbyxor vid hörnet. Med händerna i fickorna gick de tigande förbi mig. En av dem tog ett språng ut på körbanan och sparkade till en burk ananaskompott med blank, vacker etikett, som om den hade varit en fotboll.

6

Sjätte kapitlet.

På vägen hem överraskades jag av skiftbytet. Gatorna fylldes med bilar. Över korsningarna svävade trafikövervakningshelikoptrar; svettiga poliser vrålade i megafoner och upplöste de varenda minut uppstående trafikstockningarna. Bilarna körde långsamt framåt. Förarna stack ut huvudena, talade med varandra, skämtade, vrålade, gav varandra eld och tutade förtvivlat. Kofångarna slamrade. Alla var glada, alla var vid gott lynne, alla liksom sken av vild förtjusning. Det verkade, som om stadens själ just hade vräkt av sig en tung last; det verkade, som om alla vore fyllda med något slags avundsvärd förväntan. Åt mig och andra fotgängare pekade man finger. Några gånger i korsningarna puttade några flickor helt enkelt på skoj till mig med kofångarna. En tös körde länge vid sidan om mig längs trottoaren, och vi bekantade oss med varandra. Sedan kom några demonstranter med fromma miner gående på reservkörbanan. De bar på plakater. Plakaterna manade till uppslutning i stadens amatörsångsällskap *Fäderneslandets sånger*, inträde i kommunala konstcirkel och inskrivning i korta moderskaps- och spädbarnskurser. Plakatbärarna tilldelade man kofångarstötar med särskild förnöjelse. Man kastade fimpar, äppleskrabbor och klumpar av tuggat papper på dem. Man gastade till dem: »Jag skall strax skriva in mig, jag skall bara ta på mig galoscher-na!«, »Men jag är ju steril!«, »Farbror lille, lär mig, hur man blir mor!« Men de fortsatte orubbligt och uppoffrande med blickarna riktade rakt framför sig och med kamelaktigt bedrövad högdragenhet att långsamt röra sig framåt emellan de två täta bilströmmarna.

Inte långt hemifrån överföll mig en hop unga flickor, och när jag hade tagit mig tillbaka till Andra Förstadsgatan, bar jag i knapphållet en praktfull, vit aster; på kinderna höll kyssarna på att torka, och det

kändes, som om jag hade bekantat mig med hälften av stadens flickor. Vilken barberare! Det var mig en mästare!

I fåtöljen i mitt arbetsrum satt Vuzi i en ilsket brandgul jacka. Hennes långa ben med spetsiga skor på fötterna vilade på bordet; mellan de långa fingrarna höll hon en lång, smal cigarrett, och med huvudet bakåtlutat släppte hon igenom näsan ut täta rökmoln.

»Äntligen!« utropade hon, när hon hade fått syn på mig. »Var har ni hållit hus, egentligen? Jag väntar ju på er, begriper ni inte det?«

»Jag blev uppehållen,« sade jag och försökte komma ihåg, om jag egentligen hade stämt möte med henne.

»Torka bort läppstiftet,« krävde hon. »Det ser löjligt ut. Och vad är det här? Böcker? Vad skall ni ha dem till?«

»Ha dem till? Hur så?«

»Det är helt enkelt synd om er. Kommer för sent, kånkande på något slags böcker. . . Eller är det porrböcker?«

»Det är Minz,« sade jag.

»Ge mig dem.«

Hon for opp och slet en bok ur näven på mig.

»Gud, så dumt! Tre likadana. . . Och vad är det här för någonting? *Fascismens historia*. . . Vad nu, är ni fascist?«

»Nej, vet ni vad, Vuzi!« sade jag.

»Men vad skall ni annars med dem? Ni skall väl inte läsa i dem?«

»Läsa dem en gång till.«

»Jag fattar ingenting,« sade hon kränkt. »Jag tyckte så mycket om er först. . . Mamma säger, att ni är litteratör, jag har redan skrutit om det för alla, dum som jag är, och så är ni närapå en intell!«

»Hur kan ni, Vuzi!« förebrådde jag henne.

Jag hade redan begripit, att man inte fick tillåta, att någon tog en för en intell.

»Jag behöver de här luntorna enbart i mitt arbete som litteratör, det är det hela.«

»Luntor!« skrattade hon. »Luntor. . . Titta, vad jag kan!«

Hon lutade huvudet bakåt och släppte ut två tjocka rökpelare genom näsborrarna.

»Det lyckades redan vid andra försöket. Fräckt, vad?«

»En sällsynt begåvning,« anmärkte jag.

»Håna inte, försök själv. . . Det var en dam, som lärde mig det på salongen idag. Hon dreglade ner mig alldeles, den gamla kossan. . . Skall ni försöka?«

»Men varför saglade hon ner er?«

»Vem?«

»Kon.«

»Hon var inte riktigt riktig. Och kanske en torris... Vad var det ni hette, det har jag glömt.«

»Ivan.«

»Lustigt namn. Påminn mig igen senare... ni är väl inte tungus?«

»Inte såvitt jag vet, nej.«

»Nå-å-å... Och jag som har sagt till alla, att ni är tungus. Synd... Hör på, skall vi inte supa lite?«

»Det kan vi väl.«

»Idag måste jag allt dricka till riktigt ordentligt, så jag glömmer den där dreglande kossan.«

Hon störtade ut i vardagsrummet och kom tillbaka med en bricka. Vi drack litet konjak och tittade på varandra utan att komma på något att säga; och så drack vi litet konjak till. Jag kände mig liksom besvärad. Jag visste inte, vad det var fråga om, men jag tyckte om henne. Jag förundrade mig över någonting hos henne, men jag förstod inte själv precis vad, det var; någonting skilde henne från de standardiserade, nippriga modetidningsläsarinnorna. Jag tyckte det verkade, som om hon också förundrade sig över något hos mig.

»Härligt väder idag,« sade hon med bortvänd blick.

»Lite för varmt,« anmärkte jag.

Hon drack av konjaken, och jag med. Tigandet drog ut på tiden.

»Vad tycker ni bäst om att göra?« frågade hon.

»Det beror på, och ni?«

»Det beror på för mig med. Rent allmänt tycker jag om, när det är livat och man inte behöver tänka på något.«

»Jag med,« sade jag. »Åtminstone just nu.«

Hon blev liksom uppmuntrad. Jag förstod plötsligt, vad det var fråga om: på hela dagen hade jag inte träffat en enda riktigt trevlig människa, och det tråkade helt enkelt ut mig. Där var ingenting särskilt med henne.

»Vi går någonstans,« sade hon.

»Det kan vi väl,« sade jag.

Jag hade ingen lust att gå någonstans, jag ville bara sitta i svalkan ett slag.

»Jag ser, att ni inte är något vidare pigg på det,« sade hon.

»Uppriktigt sagt så skulle jag föredra att sitta här ett slag.«

Jag tänkte efter och berättade om handelsresanden i överslafan. Hon tyckte om den, fastän hon inte fattade vitsen, såvitt jag kunde märka. Jag förklarade den och berättade om presidenten och den gamla ungmön. Hon skrattade länge, så att det ryckte i de underbara, långa

benen. Då tog jag mig en konjak och berättade om änkan, som hade svamp växande på väggen. Hon gled ner på golvet och hade så när vält ner brickan. Jag lyfte henne i armhålorna, satte henne i fåtöljen och serverade historien om den fulle rymdmannen och collegeflickan. Då rusade tant Vajna in och frågade förskräckt, vad jag gjorde med Vuzi; jag kittlade väl inte henne. Jag slog opp konjak till tant Vajna, vände mig särskilt till henne och berättade om irländaren, som ville bli trädgårdsmästare. Vuzi stelnade alldeles, men tant Vajna log svårmodigt och berättade, att generalöverste Thoor älskade att berätta denna historia, när han var på gott humör; bara det, att då handlade det inte om en irländare utan om en neger, och han sökte inte tjänst som trädgårdsmästare utan som pianostämmare. »Och ni vet, Ivan, hos oss slutade inte historien riktigt så,« tillade hon, sedan hon hade tänkt efter. I detta ögonblick märkte jag, att Len stod i dörren och kikade in på oss. Jag vinkade och log emot honom. Han märkte det liksom inte; då blinkade jag till honom och lockade på honom med fingret.

»Vem blinkar ni åt?« frågade Vuzi med rösten sprucken av skratt.

»Det är Len,« sade jag.

Det var i alla fall en fröjd, att se på henne; jag älskar att se på, när folk skrattar, särskilt sådana som Vuzi, vackra och nästan barn.

»Var är Len?« undrade hon.

I dörren var där ingen Len.

»Len är inte här,« sade tant Vajna, som gillande sniffade på sitt glas med konjak och inte hade märkt något. »Pojken har gått till Ziroks idag på födelsedagskalas. Om ni visste, Ivan. . . «

»Men varför säger han då, att Len var här?« frågade Vuzi, och tittade på nytt åt dörren.

»Len var här,« förklarade jag. »Jag vinkade till honom, och han sprang sin väg. Ni vet, jag tycker, han verkar lite vild av sig.«

»Ack, han är ett mycket nervöst barn,« sade tant Vajna. »Han föddes i en svår tid, och i skolorna nuförtiden har de ingen hand med nervösa barn. Idag släppte jag iväg honom på kalas. . . «

»Vi skall också gå nu,« sade Vuzi. »Ni skall följa mig. Jag skall bara måla mig, sminket har blivit alldeles tillsmört på grund av er. Under tiden skall ni ta på er något anständigt.«

Tant Vajna hade inte haft något emot att bli kvar och berätta ytterligare något för mig och kanske till och med visa mig Lens fotoalbum, men Vuzi drog henne med sig, och jag hörde, hur hon frågade sin mor i dörren: »Vad heter han? Jag kan bara inte komma ihåg det. . . En livad farbror, inte sant?« »Vuzi!« tillrättavisade henne tant Vajna förebrående.

Jag lade hela min garderob på sängen och försökte skapa mig en bild av hur, Vuzi föreställde sig en anständigt klädd man. Dittills hade jag tyckt, jag var fullt anständigt klädd. Vuzis klackar klapprade redan en otålig krigsdans i arbetsrummet. Jag kom inte på något, så jag kallade på henne.

»Är det här allt, ni har?« frågade hon och rynkade på näsan.

»Det duger väl?«

»Ja, kör till, det går. . . Ta av kavajen och ta på den här hawaiiiskjortan, eller hellre den där. Så man klär sig hos er i Tungusien. . . Raska på nu. Nej, nej, ta av skjortan med.«

»Hur då, på bara kroppen?«

»Vet ni vad, ni är i alla fall en tungus. Vart hade ni tänkt er att resa? Till Nordpolen? Till Mars? Vad är det, ni har på axeln?«

»Ett bi har stuckit mig,« sade jag, mens jag hastigt drog på mig hawaiiiskjortan. »Nu går vi.«

Ute var det redan mörkt. Neonljusen sken livlöst igenom det svarta lövverket.

»Var skall vi hän?« frågade jag.

»Till centrum, så klart. . . Håll mig inte under armen, det är för varmt. . . ni förstår er väl åtminstone på att slåss?«

»Det gör jag.«

»Det är bra, jag tycker om att se på.«

»Att se på tycker jag också om.«

Där var mycket mer folk på gatan nu än på dagen. Under träden, ibland buskarna och i portarna framträdde små grupper av rastlösa människor. De blossade ursinnigt på knastrande, syntetiska cigarrer; de skrattade högt; de spottade ofta och vårdslöst; de samtalade högljutt med grova röster. Över alla grupperna hängde radioapparaternas skrålande. Under en lykta skrällde en banjo, och två halv vuxna ungdomar dansade en modern flag; de stretade med benen, krumbuktade och skrek gällt; det är en mycket vacker dans, när man behärskar den. De halv vuxna behärskade den. Runtomkring stod där ett gäng, som också skrek gällt och klappade rytmiskt i händerna.

»Vi kanske skall dansa?« föreslog jag Vuzi.

»Nej, nej. . . « väste hon, grep mig i handen och skyndade på stegen.

»Varför inte? Kan ni inte dansa flag?«

»Jag dansar hellre med krokodiler än med dem där. . . «

»Varför inte,« sade jag. »Grabbar som grabbar.«

»Ja, en och en,« skrattade Vuzi nervöst. »Och på dan.«

De hängde i korsningarna; drumliga och inrökta trängdes de under gatlyktorna; på trottoarerna strödde de spottloskor, fimpar och gottis-

papper omkring sig. Nervösa och utstuderat melankoliska. Krokryggiga, ideligen lystet blickande sig omkring. De ville hemskt ogärna likna den övriga världen; men på samma gång efterapade de varandra och två eller tre populära filmhjältar. Där var inte så många av dem, men de var iögonfallande, och det verkade, som om var stad i hela världen vore full av dem; kanske därför, att var stad i hela världen med rätta tillhörde dem. Och för mig var de fulla av någon dunkel hemlighet. Jag hade ju själv stått så där någonstans om kvällarna med ett gäng kompisar, tills där hade kommit riktiga människor, som hade dragit oss bort ifrån gatan; och sedan hade jag många, många gånger sett sådana gäng i alla städer på jordklotet, där det inte hade funnits tillräckligt med tänkande människor. Men jag har aldrig kunnat begripa riktigt vilken kraft som fjärmar, vänder ifrån och rövar bort dessa ynglingar ifrån de goda böcker, som det är så gott om, ifrån de idrottshallar, som denna stad upplåter, ifrån den vanliga televisionen, så att de driver omkring på gatorna om kvällarna med cigaretter emellan tänderna och transistorapparater i öronen bara för att stå där och spotta (så långt som möjligt), gapskratta (så obehagligt som möjligt) och ingenting göra. Säkerligen verkar för en femtonåring av allt världens goda bara en sak riktigt tilldragande: känslan av att själv vara betydelsefull och förmågan att bli föremål för allmän hänförelse eller åtminstone dra till sig uppmärksamhet. Allt övrigt synes dem outhärdligt trist, tråkigt och inrutat; och i synnerhet kanske de sätt att uppnå det önskvärda, som de vuxnas trötta och överretade värld erbjuder dem. . .

»Här bor den gamle Ruen,« sade Vuzi. »Han har en ny kvinna var kväll. Han har ordnat det så, den gamle gubbstrutten, så att de kommer till honom av sig själv. Under *Uppkoket* miste han ett ben. . . Se, det lyser inte hos honom, då spelar de grammofon. Ändå är han ful som en dödssynd!«

»Ett gott liv för den, som bara har ett ben. . . « sade jag förstrött.

Hon fnissade förstås till och fortsatte:

»Och här bor Sus. Han är fiskare. Det är minsann en riktig karl!«

»Fiskare?« sade jag. »Och vad sysslar han med, denne fiskare-Sus?«

»Fiskar. Vad gör fiskare? De fiskar! Eller menade ni, var han är anställd?«

»Nej, jag menar, var han fiskar.«

»I tunnelbanan. . . «

Hon kom plötsligt av sig.

»Hör ni-ni-ni, ni är väl inte fiskare själv?«

»Jag? Hur så, verkar det så?«

»Det är någonting med er, jag märkte det med det samma. Sådana bin känner vi till, som sticker en i ryggen.«

»Verkligen?« sade jag.

Hon tog mig under armen.

»Berätta något,« sade hon fogligt. Jag har aldrig haft någon bekant, som har varit fiskare. Ni kan väl berätta något för mig?«

»Men hur då... Skall jag berätta om flygaren och kon?«

Hon drog mig i armen.

»Nej, verkligen...«

»Så hett här är i kväll!« sade jag. »Det var bra, att ni drog av mig kavajen.«

»Alla vet det i alla fall. Sus har berättat om det, och andra med...«

»Hur så?« frågade jag intresserat. »Vad är det, som Sus har berättat?«

Hon släppte strax min arm.

»Jag har själv inte hört det... Flickorna har berättat om det.«

»Och vad är det, som flickorna har berättat?«

»Tja... allt möjligt... Kanske de ljuger allihop. Sus har kanske ingenting med det att göra...«

»Mm...« sade jag.

»Du får bara inte tro något om Sus, han är en bra grabb och kan verkligen hålla tyst.«

»Varför skulle jag tro något om Sus?« sade jag, för att lugna henne.

»Jag har inte ens sett honom.«

Hon tog mig i armen igen och sade entusiastiskt, att nu skulle vi supa.

»Nu är det allt på tiden, att du super ihop med mig,« sade hon.

Hon var redan du med mig för gott. Vi vek av om hörnet och kom ut på huvudgatan. Här var det ljusare än på dagen. Lamporna strålade, väggarna lyste och skyltfönstren brann av olikfärgade eldar. Detta var troligen en av Amads paradiskretsar. Men jag hade liksom föreställt mig det annorlunda. Jag hade väntat mig bölande orkestrar, krumbuktande par, halvnakna och nakna människor. Men här var tämligen stillsamt. Här var mycket folk, och så vitt jag kunde se var alla berusade; men alla var väl och skiftningsrikt klädda; och alla var glada. Nästan alla rökte. Det blåste inte det minsta, och vågor av grå tobaksrök lägrade sig kring lampor och lyktor såsom i ett rökfyllt rum. Vuzi släpade in mig i en lokal av något slag, fick syn på några bekanta och smet sin väg, sedan hon hade lovat leta opp mig senare. I lokalen stod där folk ifrån vägg till vägg. Jag blev framträngd till disken, och in-

nan jag visste ordet av, hade jag tömt ett spetsglas brännvin. En äldre, brunhyad farbror med gula ögonvitor skrek mig rätt opp i ansiktet:

»Ruen har skadat ett ben, vad? Brosj blev en konstifik och nu duger han ingenting till mer. Det är redan tre, vad? Och till höger har de ingen, Finni har de till höger, och det är ännu sämre än ingen alls. Han är servitör, och sedan är det inte mer med det. Eller hur?«

»Vad dricker ni?« frågade jag.

»Jag dricker inte alls,« svarade den brunhyade värdigt och andades finkel. »Jag har gulsot. Har ni hört talas om det?«

Bakom mig ramlade någon av taburetten. Än avtog larmet, än tilltog det. Den brunhyade skrek med stor ansträngning ut en historia om någon typ, som hade skadat en slang på arbetet och nästan dött av frisk luft. Det var svårt att begripa något, ty flera olika historier skreks ut ifrån alla håll och kanter.

». . . Han, den narren, lugnade ner sig och gick, och hon tillkallade en lastdroska, lastade in hans bråte och befallde, att alltihop skulle köras ut ur stan och tippas av där. . . «

». . . Och din TV skulle jag inte ens hänga opp på dass. Något bättre än en *Omega* kan man i alla fall inte tänka sig; jag har en granne, som är ingenjör, och han säger precis det samma. Bättre än *Omega*, säger han, kan man inte tänka sig. . . «

». . . Så slutade då deras bröllopsresa. När de kom hem, lockade faren in honom i garaget — och hennes far är boxare — och där pryglade han honom, så han förlorade medvetandet; sedan tillkallade de läkare. . . «

»Ja, kör till, vi tar för tre. . . Och de har som regel, ser du: ta in allt, vad du vill ha, men svälj allt, som du får in. Men han var redan i full gång. Vi tar mer, sade han. . . Men de sprang redan bredvid och kollade. . . Nähä, jag tror allt, det räcker, det är allt dags att dra in klorna. . . «

». . . Flicka lilla, med din barm skulle jag inte sörja, en sådan barm har inte en på tusen, du skall inte tro, att jag ger dig komplimanger, det bryr jag mig inte om. . . «

Taburetten vid sidan om min hade nu blivit ledig, och opp på den kravlade sig en avmagrad flicka med lugg till nästippen; hon tog sig till att hamra med knytnävarna på disken och skrek: »Kypare! Kypare! Dricka!« Larmandet dämpades åter något, och jag fick höra, hur två män bakom mig samtalade i tragiska halvviskningar: »Var har du fått tag i det?« »Hos Buba. Känner du Buba? Han är ingenjör. . . « »Och vad är det, är det äkta?« »Giftigt, det är så man kan dö. . . « »Man behöver några piller också. . . « »Tyst, du. . . « »Det gör inget, vem hör på oss. . .

Har du det med dig?« »Buba gav mig en liten paket; han sade, att det ligger i drivor på vilket apotek som helst... Titta...« Paus. »De... Devon... Vad är det för något?« »Någon sorts medicin, inte vet jag vad det är till för...« Jag vände mig om. Den ene var rödkindad; hans skjorta var oppknäppt till naveln och blottade ett hårigt bröst. Den andre var utmär glad och hade en porig näsa. Bägge två glodde på mig.

»Skall vi ta oss en sup?« föreslog jag.

»En alkis,« sade den poriga näsan.

»Det var onödigt, Pat, det var onödigt.« sade den rödkindade. »Var snäll och bråka inte.«

»Om ni behöver *Devon*, kan jag skaffa er det på krita,« sade jag högt.

De ryggade tillbaka. Den poriga näsan blickade försiktigt omkring sig. I ögonvrån märkte jag, att några personer vände sig åt vårt håll och stelnade till i avvaktan.

»Vi går, Pat,« sade den rödkindade halvhögt. »Nu går vi, vi bryr oss inte om honom.«

Någon lade handen på min axel. Jag såg mig om och fick se en solbränd, fager karl med kraftiga muskler.

»Jaha?« sade jag.

»Kompis,« sade han välvilligt, »dra dig ur detta. Dra dig ur, innan det är för sent. Är du en *Noshörning*?«

»Jag är en flodhäst,« skojade jag.

»Försök inte skämta, jag är allvarlig. Har någon kanske slått dig?«

»Gul och blå.«

»Bli inte nerslagen. Idag dig, i morgon du... Men *Devon* och sådant, det är skit, tro mig. Det finns mycket skit här i världen, men det är det giftigaste skitet av allt skit, förstår du?«

Flickan med luggen rådde mig:

»Slå honom på truten, varför lägger han sig i... En gemen snok...«

»Du har lapat i dig för mycket, ditt våp,« sade den solbrände lugnt och vände ryggen till.

Hans rygg var enorm, stramt beklädd med en halvgenomskinlig skjorta och full av rundade muskelansvällningar.

»Det angår inte dig,« sade flickan till hans vända rygg. Därpå sade hon till mig: »Hör du, vännen min, kalla på kyparen; han hör inte, hur jag än gatar.«

Jag gav henne mitt glas och frågade:

»Vad skall man ta sig för?«

»Nu går alla,« svarade flickan.

När hon hade hållt i sig spriten, blev hon strax slö.

»Och vad man skall sysselsätta sig med, det beror på om man har tur. Har man ingen tur, kan man inte slå sig fram. Eller så behöver man pengar, om man skall till mecenaterna. Du är främling, vad? Hos oss är det ingen som dricker brännvin. Hur är det där hos er, berätta litet. . . Idag skall jag inte gå någonstans, jag skall gå på Salongen. Mitt humör är på botten, ingenting hjälper. . . Mor brukar säga: skaffa dig ett barn. Men det är ju också tråkigt, vad skulle det ge mig. . . «

Hon slöt ögonen och lade hakan på de knäppta händerna. Hon såg liksom på en gång fräck och kränkt ut. Jag försökte liva opp henne, men hon upphörde att skänka mig någon uppmärksamhet och plötsligt började hon på nytt skrika: »Kypare! Dri-icka! Kypare!« Jag sökte med blicken efter Vuzi. Hon syntes inte till någonstans. Kaféet började tömmas. Alla skyndade iväg någonstans. Jag klättrade också ner ifrån taburetten och gick ut. Folk strömmade gatan fram. Alla gick i samma riktning, och omkring fem minuter senare fördes jag fram till ett torg. Torget var stort och illa belyst; det var ett vidsträckt, mörkt utrymme, kantat med en ljuskrans av gatlyktor och skyltfönster. Där var fullt med folk.

Människorna stod tätt intill varandra; män och kvinnor, halvvuxna ynglingar, grabbar och flickor stod och trampade vatten mens de vändade på något. Några samtal kunde man nästan inte höra. Här och där glödde det till i cigaretter, så att sammanpressade läppar och indragna kinder lystes opp. I den tystnad, som hade inträtt, började sedan en klocka slå, och över torget flammade gigantiska, grälla lampor opp. Där var tre stycken: en röd, en blå och en grön. De var oregelbundna till formen och såg ut som rundade trekanter. Folkmassan kom i svallning och stelnade sedan till. Omkring mig släckte man med stillsamma rörelser cigaretterna. Lamporna slocknade ett ögonblick och sedan började de omväxlande flamma opp och slockna i tur och ordning: rött, blått, grönt; rött, blått, grönt. . . Jag förnam i ansiktet en våg av het luft, plötsligt gick det runt i huvudet. Runtomkring rörde man på sig. Jag ställde mig på tå. Mitt på torget stod folk orörliga; jag fick intrycket, att de liksom hade stelnat, och att det berodde enbart på trycket ifrån hopen, att de inte ramlade omkull. Rött, blått, grönt. . . Stelnade, uppåtriktade ansikten; svarta, vidöppna munnar; orörliga, uppspärrade ögon. De blinkade inte ens under lamporna. . . Det hade blivit alldeles tyst, och jag skälvde till, när en genomträngande kvinno-röst i närheten skrek ut: »Fråssa!« Och strax skrånade tiotals röster: »Fråssa! Fråssa!« Folk på trottoarerna omkring torget började klappa i fast takt med lampornas uppflammande och skanderade enstämigt: »Frås-sa! Frås-sa! Frås-sa!« Någon stack mig i ryggen med en

vass armbåge. Man vältrade sig över mig och stötte mig framåt emot torgets mitt under lamporna. Jag tog ett steg, ännu ett, sedan sköt jag med våld de stelnade människorna åtskils och drev mig igenom massan. Två halvvuxna ynglingar, stela som istappar, rök plötsligt såsom rasande ihop, grep varandra krampaktigt, rev och klöste av alla krafter, mens deras orörliga ansikten förblev riktade mot den uppflammande himmelen. . . Rött, blått, grönt; rött, blått, grönt. Och lika plötsligt stelnade de halvvuxna till på nytt. Då begrep jag äntligen, att detta var ovanligt skojigt. Vi skrattade allesammans högt. Det blev rymligt, och musiken började dundra. Jag grep tag i en vacker flicka, och vi släppte loss i en dans, som tidigare, som det skall vara, som alltid, som för länge, länge sedan; sorglöst, så att det gick runt i huvudet, så att alla gladde sig vid anblicken; men vi gick till sidan, och jag släppte inte hennes hand; vi behövde inte alls tala om någonting, och hon höll med om, att chauffören var en mycket underlig människa. Jag kan inte tåla alkoholister, sade Riemaier, han med den poriga näsan är en riktig alkoholist; men hur är det med *Devon*, sade jag, hur skall det gå utan *Devon*, när vi har en underbar zoologisk trädgård; tjurarna älskar att ligga i sumpmarken; ur sumpmarken flyger där hela tiden knott; Rom, sade jag, några dummerjösar har sagt, att du är femti år, det är väl ändå nonsens, mer än tjugefem tror jag dig inte om; och detta är Vuzi, jag har berättat för henne om dig; jag stör er mycket, sade Riemaier; ingenting kan störa oss, sade Vuzi, men detta är Sus, den bästa fiskaren; han tog en fettspruta och träffade rockan mitt i synen; och Huger glattade och föll i vattnet; det räcker inte, att du drunknar, sade Huger; se, dina badbyxor har redan löst upp sig; så löjlig, ni är, sade Len, detta är ju bara en sådan där lek, som gangster och pojke; kom ihåg, att ni har lekt den med Marija. . . Aaa, så skönt det kändes, varför hade det aldrig tidigare i livet känts så skönt, så synd, det skulle ju kunna vara så skönt var dag; Vuzi, sade jag, vi är väl duktiga; Vuzi, människorna har aldrig haft en så viktig uppgift; Vuzi, vi har löst den; där var bara ett problem, ett enda i världen, att återge folk andligt innehåll, andliga omsorger; nej, Sus, sade Vuzi, jag älskar dig mycket, Oscar, du är så förträfflig, men förlåt mig, var så snäll, jag vill, att det skall vara Ivan; jag omfamnade henne och gissade, att jag fick kyssa henne, och jag sade, jag älskar dig. . .

Pang! Pang! Pang! Någonting sprang knastrande i bitar på natthim-melen; där regnade skarpa, klirrande skärvor ner på oss; strax blev det kallt och obehagligt. Det var kulsprutesalvor. »Lägg dig ner, Vuzi!« vrålade jag, fastän jag ännu ingenting förstod; jag vräkte henne till

marken och föll över henne för att skydda henne från kulorna, och då började man slå mig i ansiktet. . .

Ra-ta-ta-ta-ta. . . Omkring mig sköt de förstelnade människorna opp som en palissad. Några började vakna opp och såg sig förbluffat omkring. Jag halvlåg på en mans håriga bröst, som hade det varit en bänk; rätt framför mina ögon hade jag hans uppspärade gap och den glänsande saliven på hakan. . . Blått, grönt; blått, grönt; blått, grönt. . . Någonting saknades. Det skallade av genomträngande klagorop; svordomar; någon slog omkring sig och kved hysteriskt. Ovanför torget tilltog ett hårt, mekaniskt larm. Jag höjde mödosamt huvudet. Lamporna var rakt ovanför mig; den blåa och den gröna flammade taktfast opp, men den röda hade slocknat, och från den regnade glasskärvor ner. Ra-ta-ta-ta-ta-ta! . . . strax sprang den gröna lampan i stycken och slocknade. I ljuset ifrån den blåa seglade utbredda vingar långsamt förbi; från dem flammade skotts salvornas rödaktiga blixtar opp.

Jag försökte åter kasta mig till marken, men det var omöjligt; alla omkring mig stod som pelare. Något exploderade helt nära mig, och där steg opp en plym av gulgrön rök, som spred en vedervärdig stank. Puff! Puff! Ytterligare två rökplymer svävade över torget. Hopen började tjuta och röra på sig. Den gula röken var frätande som senap; mina ögon började tåras, och saliven rann ur munnen; jag grät och hostade, omkring mig grät och hostade alla liksom jag, och de jämrade sig med hesa stämmor: »Pack! Busar! Krossa intellarna! . . . På nytt ljud det tilltagande motorbullret. Flygmaskinen kom tillbaka. »Men lägg er då ner, era idioter!« gastade jag till. Alla omkring mig ramlade över varandra. Ra-ta-ta-ta-ta-ta-ta! . . . Denna gång bommade kulspruteskytten, och salvan träffade huset mittemot; däremot föll gasbombarna åter precis på målet. Ljusen omkring torget slocknade, den blåa lampan slocknade, och i beckmörkret utbröt där ett slagsmål.

7

Sjunde kapitlet.

Hur jag hade tagit mig fram till denna springbrunn, vet jag inte. Tydligt hade jag sunda instinkter, och det ovanligt kalla vattnet var just vad jag behövde. Jag kravlade opp i vattnet utan att klä av mig och lade mig ner. Jag kände strax lättnad. Jag låg på rygg, springvattnet duschade mig i ansiktet, och detta var ovanligt behagligt. Här var helt och hållet mörkt; igenom grenar och vatten tindrade bleka stjärnor; det var alldeles tyst. Under några minuter betraktade jag av någon anledning en litet klarare stjärna, som långsamt rörde sig över himmelen, tills jag begrep, att det var retranslationssputniken *Europa*; jag tänkte på, hur avlägsen den var, hur förargligt och meningslöst det var med det nedriga virrvarret på torget, det vidriga svärandet och kviddandet, gasbombernas slemmiga loskor och den ruttna stanken, som fick det att vända sig i magen och lungorna. *De tror, att friheten är lika med tillväxt och snabb behovstillfredsställelse*, påminde jag mig, *och de vanställer därigenom sitt väsen, ty där frambringas många dåraktiga och enfaldiga önskningar, vanor och orimliga påfund...* Den ovärderlige Pek älskade att citera den gamle munken Zosima, när han gnidande sina händer kretsade omkring det dukade bordet. Då hade vi varit några snorungar till kursdeltagare och på fullt allvar trott, att sådana yttranden i vår tid blott dög, när man ville glänsa med sin lärdom och sitt sinne för humor... Då föll där någon med ett ljudligt plaskande i vattnet omkring tio steg ifrån mig.

Först hostade han rosslande, harklade sig och snöt sig sig så ordentligt, att jag skyndade mig iväg ur vattnet; sedan började han plaska, tystnade en stund och for plötsligt ut i svordomar.

»Skamlösa snyltdjur,« röt han, »luder... svinpälsar... På levande människor! Stinkande hyenor, skabbiga snuskhumar... Förlästa sleggister, kräldjur...«

På nytt harklade han sig häftigt.

»Det retar dem, att folk roar sig. . . De trampade mig i ansiktet, det packet. . . «

Han stönade plågat igenom näsan.

»Åt helvete med dem och deras Fråssa, jag går i alla fall inte dit mer. . . «

Han stönade igen och reste sig opp. Det hördes, hur det rann av honom. I mörkret såg jag bara otydligt hans vacklande gestalt. Han lade också märke till mig.

»Hej, kompis, har du något att röka?« ropade han.

»Jag hade det,« sade jag.

»Kräldjur,« sade han. »Jag tänkte inte heller på att ta opp dem. Jag plumsade i med kläderna på.«

Han dröp fram till mig och satte sig vid sidan om.

»Något beläte trampade mig i ansiktet,« meddelade han.

»Mig har de också farit fram med,« sade jag deltagande. »De var rent ifrån vettet.«

»Jo, men säg mig, varifrån får de tårgasen?« sade han. »Och kulsprutorna.«

»Och flygmaskinerna,« tillfogade jag.

»A, flygmaskin!« genmälde han. »Flygmaskin har jag själv. Jag fick den billigt, allt som allt sjuhundra kronor. . . Men varför de måste göra så, det är det, jag inte begriper!«

»Lymlar,« sade jag. »Man skulle ge dem ordentligt på truten, så är det inte mer med det. . . «

Han skrattade bittert.

»Hur då, slå en sådan på truten! . . . De ger en så duktigt på huden. . . Tror du inte, man har pryglat dem? Om de har fått bank! Men ändå för litet, verkar det. . . De skulle ha bankats ner i marken tillsammans med hela sin avföda, men det har vi försummat. . . Och nu är det de, som slår oss. Det skall jag säga dig, att folk har blivit förvekligade. Alla skiter i allt. Slita sina fyra timmar, supa — och så iväg till Fråssan, om man så skjuter på honom med kanon!«

Han klappade förtvivlat sina våta sidor.

»Men det påstås ju, att där skall ha varit tider,« skrånade han, »när de inte vågade mucka! Var där någon av dem, som vågade snacka, då kom de på natten i vita rockar eller sådana där svarta skjortor och slog in tänderna på honom, så det knakade, och satte honom i läger, så han inte snackade mer. . . I skolorna, har grabben berättat, skäller alla på fascisterna: hu, de kränkte negrerna, hu, de hetsade mot de lärde, hu,

läger, hu, diktatur! Nä, man skulle inte förfölja dem, utan slå ner dem i marken, så de inte kan förmera sig!«

Han drog handflatan över näsan så att han åstadkom ett utdraget kippande ljud.

»I morgon bitti skall jag opp och jobba, och jag ser ut som kriget i ansiktet. . . Kom, så går vi och tar oss en sup, annars blir vi förkylda. . . «

Vi kröp igenom buskarna och tog oss ut på gatan.

»Här om hörnet ligger *Vesslan*,« meddelade han.

Vesslan var full med halvnakna människor, som var våta i håret. Alla verkade betryckta, liksom förvirrade, och skröt dystert för varandra med blåmärkena och skrämorna. Några flickor i bara trosorna trängdes runt den elektriska kaminen, där de torkade kjolarna; rent platoniskt klappade man dem då och då på den nakna huden. Min följeslagare slank strax in i hopen, fäktade med armarna, snöt sig ideligen med två fingrar och började med hög röst kräva »banka ner dem i marken, det packet«. Man instämde slött.

Jag beställde rysk vodka, och när flickorna flyttade sig och tog på kläderna, drog jag av hawaiiiskjortan och satte mig vid kaminen. Kyparen ställde ett glas framför mig; sedan återvände han till disken och en omfångsrik tidskrift för att lösa ett korsord. Gästerna samtalade.

»Och varför, frågar man sig, sköt de? Har de inte skjutit tillräckligt? Som småglyttar. . . De bara fördärvar det goda. . . «

»Banditer, värre än gangstrarna, men vad vill ni, Fråssan är väl också rätt äcklig. . . «

»Precis. Härförleden sade min lilla flicka: jag, sade hon, såg dig, pappa, du, sade hon, var blå som ett lik, och det var förfärligt hemskt; och hon är bara tio år gammal, hur tror ni det var för mig att se henne i ögonen, vad? . . . «

»Hör på, någon,« sade kyparen utan att titta opp. »En förströelse på fyra bokstäver, vad är det?«

»Nåväl. Men vem har tänkt ut allt det här? Både Fråssan och aromatörerna? Vad? Det är ju. . . «

»Blir man våt, är det bäst med konjak.«

». . . Vi inväntade honom på bron. Då får vi se en sådan där glasögornorm komma gående, och han bär på ett sådant där rör med glas. Vi tog honom så-å — och så ner ifrån bron. Med glasögon och rör och allt, det var bara det, att han sprallade med benen. . . Och sedan så kom Näsborren rännande, de hade väckt honom till medvetande igen alltså, och han tittade ner ifrån bron, när han den där bubblade. Grabbar, sade han, är ni fulla, detta är inte alls han, det säger jag er, att honom ser jag för första gången. . . «

»Enligt min mening måste de stifta en lag: har man familj, har man ingenting på Fråssan att göra. . . «

»Hör på, någon,« sade kyparen. »Vad är ett litterärt verk på fem bokstäver? En lunta, vad?«

». . . Jag själv hade alltså fyra intellar i plutonen, kulspruteskyttar. De kämpade som djävlar, helt och hållet som de skulle. Jag minns, när vi flydde ur packhusen; ja, ni vet, där bygger de en fabrik nu; och två blev kvar för att täcka oss. Förresten så hade ingen bett dem om det, de hade alldeles självmant anmält sig som frivilliga. Och sedan så kom vi tillbaka, och de hängde jämsides ifrån bryggkranen, nakna, och de hade dragit ut allt på dem med glödande tänger. Så var det, förstår ni det? Och nu tänker jag: var har de andra två varit idag? De kanske har trakterat mig med tårgas, sådana är ju fullt förmögna att. . . «

»Vem vet hur många de har hängt opp. . . Oss har man också hängt opp både här och där. . . «

»Banka ner dem i marken till näsborrarna, sedan är det inte mer med det!«

»Jag går. Varför sitta här. . . Jag har redan börjat få halsbränna. Där har de bestämt lagat allt. . . «

»Hej, kypare, flickor! Skål för den sista!«

Min hawaiiiskjorta hade torkat. Jag klädde mig, och när kaféet tömdes, flyttade jag till ett annat bord och iakttog, hur två välklädda äldre herrar, som satt i ett hörn, genom sugrör långsamt drog i sig var sin cocktail. De föll strax i ögonen; bägge var trots den mycket mörka natten klädda i strikta, svarta kostymer och bar svarta slipsar. De samtalade inte, men en av dem tittade ideligen på klockan. Sedan vände jag uppmärksamheten bort ifrån omgivningen och försjönk i tankar. Nå, doktor Opir, vad tycker ni om denna Fråssa? Var ni med på torget? Nej, det var ni naturligtvis inte. Skada. Det hade varit intressant att veta, vad ni tycker om detta. Förresten, fan ta er. Vad bryr jag mig om, vad doktor Opir tycker? Vad tycker jag själv om detta? Vad tycker du om detta, ditt ypperliga råämne för frisörer? Jag måste snarast akklimatisera mig. Inte proppa huvudet fullt med induktion, deduktion och tekniska förfaranden. Huvudsaken är att snarast akklimatisera sig. Ibland dem känna sig som en av dem. . . Där har de gått ut på torget igen. Trots det, som har hänt, har de likväl gått ut på torget. Jag har ingen, inte den minsta, lust att gå ut på torget. Jag skulle gärna gå hem och prova min nya säng. Men när skall jag gå till fiskarna? Intellar, *Devon* och fiskar-intellar; är det männe ortens gyllene ungdom? *Devon*. . . *Devon* måste jag tänka på. Samt Oscar. Nu fiskarna. . .

»Fiskare, det är något vulgärt,« sade en av de svarta kostymerna med låg röst, men ingalunda viskande.

»Allt hänger på temperamentet,« sade den andre. »Personligen fördömer jag inte alls Karagan.«

»Ser ni, jag fördömer inte heller. Det chockerar en smula, att han har tagit sin andel. En gentleman skulle inte ha handlat så.«

»Ursäkta, men Karagan är ingen gentleman. Han är bara en direktör, som träffar föranstaltningar. Härav kommer såväl hans småaktighet som hans krämaraktighet och en viss, skulle jag vilja säga, bondsk tölpaktighet. . . «

»Nu skall vi inte vara så stränga. Fiskarna är intressanta. Och, ärligt talat, jag ser ingen anledning till att vi inte skulle befatta oss med dem. Gamla Tunnelbanan är fullt respektabel. Wilde är elegantare än Nivelles, men för den sakens skull avvisar vi inte Nivelles. . . «

»Och ni är på allvar beredd? . . . «

»Gärna genast. . . Hon är förresten fem i två. Skall vi gå?«

De reste sig, tog hövligt och vänligt farväl av kyparen och begav sig emot utgången; de var eleganta, lugna och nedlåtande högdragna. Detta var förvånansvärt tursamt. Jag gäspade ljudligt, sade: »Gå till torget. . .«, sköt taburetten till sidan och följde efter dem. Gatan var sparsamt belyst, men jag fick strax syn på dem. De hade inte brått om. Den, som gick till höger, var litet kortare, och när de passerade under gatlyktorna syntes det, att han hade mjukt, tunt hår. De föreföll inte längre samtala.

De rundade en plantering och vek av in på en alldeles mörk sidogata, ryggade häftigt tillbaka inför en fyllerist, som försökte inleda ett samtal med dem, och dök plötsligt, utan att ens en gång ha sett sig om, in i trädgården framför ett stort, mörkt hus. Jag hörde ekandet av en tung dörr, som slog igen. Hon var två minuter i två.

Jag föste undan den druckne, gick in i trädgården och satte mig på en med silverfärg bestruken bänk i ett syrenbuskage. Bänken var av trä, och den stig, som ledde genom trädgården, var beströdd med sand. Husets huvudingång belystes av en blå glödlampa, och jag urskilde två karyatider, som bar opp balkongen över dörren. Detta liknade ingen tunnelbanenergång, men det betydde ingenting, och jag beslöt att vänta.

Väntan blev inte lång. Där knastrade av steg, och på stigen uppenbarade sig en mörk gestalt i slängkappa. Det var en kvinna. Jag förstod inte med det samma, varför hennes stolt högburna huvud med den höga cylindriska frisyren, vari stora stenar gnistrade i stjärnornas ljus, föreföll bekant. Jag ställde mig opp för att möta henne och

ansträngde mig att ge rösten ett tonfall av spotsk vördsamhet, då jag yttrade:

»Ni kommer för sent, min fru, hon är snart fyra.«

Hon blev inte det minsta förskräckt.

»Vad är det, ni säger?« utropade hon. »Skulle verkligen min klocka gå efter?«

Detta var samma kvinna, som hade munhuggits med lastbilschauffören, men hon kände självfallet inte igen mig. Kvinnor med en sådan äcklad underläpp kommer aldrig ihåg folk, de tillfälligtvis har råkat möta. Jag tog henne under armen, och vi gick uppför de breda trappstenarna. Dörren visade sig vara tung som locket på ett reaktorschakt. Ingen uppehöll sig i vestibulen. Kvinnan slängde till mig slängkappan utan att bevärdiga mig en blick och fortsatte framåt, mens jag dröjde ett ögonblick, för att betrakta mig själv i en jättelik spegel. Duktigt, mäster Gaoej, men det var nog ändå tillrådligast, att jag höll mig i skuggan. Vi trädde in i en sal.

Nej, det var vad som helst, men bara ingen tunnelbana. Salen var stor och otroligt gammalmodig. Väggarna var fodrade med svart träpanel; på fem meters höjd löpte där ett galleri med balustrad. Ifrån det praktfulla taket log rosiga, blonda änglar dystert med läpparna enbart. Rader av mjuka skinnfåtöljer, vilka såg mycket massiva ut, upptog nästan hela salens golvyta. I fåtöljerna vräkte där sig vårdslost några elegant klädda människor, till största delen äldre herrar. De skådade in i salens djup, varest en klart belyst tavla strålade ur en fond av djupsvart sammet.

Ingen såg sig om efter oss. Damen seglade fram till de främre raderna, men jag satte mig i en fåtölj litet närmare dörren. Nu var jag nästan fullkomligt övertygad om, att jag hade kommit hit i onödan. I salen teg man och hostade emellanåt till; ifrån de tjocka cigarrerna steg blåaktiga rökpelare fridfullt opp; de talrika flintskallarna glänste stillsamt under den elektriska kristallkronan. Jag vände min uppmärksamhet emot tavlan. Jag är ingen större kännare av måleriet, men enligt min mening var detta en Rafael; och var den inte äkta, så var det en fulländad kopia, där hängde.

Det genljöd av fyllig kopparklang, och i samma ögonblick dök en lång, mager karl i svart mask opp vid sidan om tavlan; han var ifrån halsen till tånaglarna täckt med svarta triksåer. Efter honom följde där en puckelryggig dvärg i röd bomullsrock. I de korta, utsträckta tasarna höll dvärgen ett väldigt, mattglänsande svärd, som såg mycket olycksbådande ut. Han stelnade till höger om tavlan, mens den maskerade trädde fram och framsade med dämpad stämma:

»I överensstämmelse med mecenaternas ädelmodiga sällskaps lagar och statuter samt i den heliga, oförlikneliga konstens namn har jag under utövande av det ämbete, ni förlänat mig, granskat denna tavlas historia och värde, och nu. . . «

»Jag ber att få avbryta!« skallade bakom mig en skarp stämman.

Alla vände sig om. Jag vände mig också om och fick se, att tre unga och synbarligen mycket kraftiga män i utsökt gammalmodiga, mörka kostymer stirrade på mig. Den ene bar en glänsande monokel i högra ögat. Under några sekunder mönstrade vi varandra; sedan ryckte monokelmannen med kinden, så att han tappade monoklen. Jag reste mig strax. Med kattaktigt mjuka och ljudlösa steg ryckte de på en gång fram emot mig. Jag kände på fåtöljen, men den var alltför massiv. De kastade sig över mig. Jag försvarade mig så gott jag kunde, och först gick allt väl, men jag begrep mycket snabbt, att de hade knogjärn, och jag lyckades nätt och jämnt vika undan. Jag tryckte ryggen emot väggen och såg på dem, och med tung andhämtning såg de på mig. Där var ännu två igen av dem. I salen hostade man till då och då. Nerför trätrappan ifrån galleriet störtade där skyndsamt fyra till; trappstegen knarrade och gnisslade ut över hela salen. Nu ligger jag illa till, tänkte jag och kastade mig framåt för att göra ett genombrott.

Det var hårt arbete, alldeles som i Manila, men den gången hade vi varit två. Det hade varit bättre, om de hade skjutit; då hade jag tagit ifrån någon av dem pistolen. Men de mötte mig alla sex med knogjärn och gummibatonger. Till all lycka var där mycket trångt. Min vänstra hand hade blivit obrukbar; då störtade plötsligt fyra av dem tillbaka, mens den femte hällde ut någon kall, otäck smörja på mig ur en platt, glänsande behållare. Och plötsligt slocknade ljuset i salen.

Sådana spratt kände jag till: nu såg de mig, men jag såg inte dem. Och säkerligen hade slutet varit kommet för mig, om inte något dumhuvud slagit opp dörren och utropat med tjock basröst: »Jag ber om ursäkt, jag är förskräckligt försenad och tyvärr. . . « Jag satte iväg emot ljuset över fallande kroppar, sprang omkull den senkomne, flög igenom vestibulen, slog opp dörren till huvudingången, störtade ut med den vänstra handen i den högra och sprang längs den sandade stigen. Ingen förföljde mig, men jag rusade genom två gator, innan det föll mig in att stanna.

Jag rasade ihop på gräsmattan och låg länge i det sträva gräset och snappade efter den varma, friska luften. Strax samlades där nyfikna. De stod i halvcirkel och glodde lystet utan att ens samtala. »Gå er väg. . . «, sade jag till slut och reste mig. De fick brått om att skingras. Jag ställde mig opp, försökte få klart för mig var, jag var, och sedan be-

gav jag mig hemåt. Jag hade fått nog för dagen. Jag hade ännu ingenting begripit, men för mig var det fullt tillräckligt. Vilka de än måtte vara, medlemmarna i detta de ädelmodiga mecenaternas sällskap — hemliga konstälskare, eller ännu obesegrade aristokratiska ränksmidare eller ytterligare något — så hade de slagit till hårt och smärtsamt, och den störste narren av alla i salen hade uppenbarligen varit jag.

Jag gick över torget, där åter de färgade lamporna taktfast flammade opp och hundratals hysteriska munnar vrålade: »Frås-sa! Frås-sa!«. Och det grep mig. Sköna drömmar är förvisso alltid bättre än en obehaglig verklighet, men vi lever ju inte i en dröm. . . I den lokal, Vuzi hade fört mig hän, tömde jag en flaska iskallt mineralvatten; jag stod ett tag, mens jag tog igen mig, och iakttog en polispatrull, som fridfullt stod och hängde vid disken; sedan gick jag och vek av till min Förstadsgata. Bak mitt vänstra öra svullnade en bula i storlek med en tennisboll. Det gick runt för mig, så jag gick långsamt och höll mig i närheten av staketet. Sedan fick jag höra klappande av klackar bakom ryggen, och en röst.

» . . . Din plats var i muséet och inte på krogen!«

»Ingalunda. . . jag är inte full. V-varför fattar ni inte det, bara en flaschka m-moschel. . . «

»En sådan gemenhet! Supa sig full, plocka opp en hora. . . «

»Hora, vad schka det betyda? Det var bara en modell. . . «

»Börjar slåss på grund av en hora, drar in oss i slagsmål för en horas skull. . . «

»F-för djävelen, varför tror ni dem och inte mig?«

»Därför att du är full! Du är ett likadant avskum som de, bara ännu värre. . . «

»Schnick schnack! Den u-uzlingen med armbandets kommer jag mycket väl ihåg. . . Schläpp mig! Jag kan själv gå!«

»Du minns ingenting, kompis. Dina glasögon slog de ögonblickligen isönder, och utan glasögon är du ingen man, utan en blindtarm. . . Sparkas inte, då hamnar du i fontänen!«

»Jag varnar dig, ett sådant tilltag till, så åker du ut. En full kultur-bärare — en sådan nedrighet!«

»Predika inte moral för honom, låt karlen sova ruset av sig. . . «

»Gr-rabbar! Där är han, den zgurken!. . . «

Gatan var tom, och skurken var uppenbarligen jag. Jag kunde redan böja och räta på vänstra armen, men det gjorde ännu mycket ont, och jag stannade för att släppa förbi dem. De var tre till antalet. Det var unga grabbar med likadana mössor nerdragna till ögonen. En av dem var undersätsig och kraftig; han höll, tydligt road, mycket hårt i

armen på en annan, som var lång och storkäftad med tygellösa rörelser och plötsliga utbrott. Den tredje var lång och mager med smalt, mörkt ansikte; han gick på litet avstånd för sig själv med händerna på ryggen. När de kom fram till mig bromsade den tygellöse drasuten beslutsamt in. Den undersätsige ynglingen försökte driva honom vidare, men förgäves. Den långe gick vidare några steg men stannade likaledes och såg sig otåligt över axlen.

»Nu är du fascht, ditt k-kreatur!« vrålade den berusade och försökte gripa mig i brösttrakten med den lediga handen.

Jag vek tillbaka mot staketet och sade, vänd till den undersätsige:

»Jag har inte rört er.«

»Sluta väsnas!« sade den långe skarpt på avstånd.

»Jag kommer u-utmärkt väl hi-hihåg dig!« gastade den druckne. »Nu schka du inte zmita ifrån mig! Jag schka göra opp räkningen med dig!«

Han rörde sig ryckvis fram emot mig, släpande efter sig den undersätsige, som hade hakat fast i honom likt en polishund.

»Det är ju inte han,« försökte den undersätsige, som hade mycket roligt, övertala honom, »han gick ju på Fråssan, men denne här är ju nykter.«

»Mig lurar du inte. . . «

»Jag varnar dig för sista gången, vi driver bort dig!«

»Är du rädd, din zgurk! Armbandet har du tagit av!«

»Du ser ju honom inte! Du har ju inga glasögon, din fårskalle!«

»Jag scher ho-honom a-alldeles utmärkt!.. Även om det inte är han. . . «

»Lägg nu av, någon gång!.. «

Den långe kom likväl tillbaka och fattade tag i den druckne från andra hållet.

»Gå då vidare med er!« sade han retat till mig. »Varför har ni egentligen stannat här? Har ni aldrig sett en berusad?«

»Nej, mig ko-kommer du inte undan!«

Jag gick min väg. Det var inte långt kvar hem. Sällskapet släpade sig larmande efter mig.

»Om schå önschkaz, schka jag genomschkåda honom! Naturenz zej-kejschare. . . zöp zig full tillz han schpydde, schlog någon på truten, fick själv vad han förtjänade, och i-ingen hebö-behöver honom mer. . . Schläpp mig, jag schka ge honom på flabben. . . «

»Vad har det blivit av dig, vi får leda bort dig som en annan gangster. . . «

»Men du schka inte dra iväg med mig någonschtanz!... Jag hatar dem!... Froscha... Brännvin... Kärringar... Hjärnlöz aladåb...«

»Ja, självklart, lugna dig... Ramla bara inte.«

»Nu räcker det med förebår-förebräelzer! Ni tråkar ut mig med ert schkrymteri... puritanter... puritaneri... Man måschte schpränga dem i luften! Skjuta dem! Utplåna dem ifrån jordenz yta!«

»Oj, vad han har hållt i sig! Och jag, som hade bestämt mig för, att han hade nyktrat till...«

»Jag är ny-nykter! Jag kommer hihåg alltihop. Den tjugeåttonde... Va, inte zant?«

»Knäpp igen truten, ditt fähuvud!«

»Tch-sch-sch-sch! Rik-tigt! Fienden är på zin vakt... Grabbar, här var någonschtans någon znok... Jag har talat med honom... Armbandet har han tagit av, den kanalen... Men jag schka redan före den tjugeåttonde... den znoken...«

»Vill du tiga!«

»Tsch-sch-sch-sch-sch! Det var allt! Och nu inte ett ord till... Och oroa er inte, jag har granatkaschtarna bakom mig...«

»Snart dödar jag honom, det avskummet...«

»Mot schivilizationenz fi-fi-hiender... Femtonhu-hundra meter tår-gaz — perzonligen... Schexsch schektorer... Hick!«

Jag var redan vid porten till mitt hus. När jag såg mig omkring, låg den berusade med ansiktet neråt; den undersätsige satt på huk intill honom, och den länge stod för sig själv på avstånd och gned med vänstra handen kanten på den högra.

»Vad skulle du nu göra det för?« sade den undersätsige. »Du har ju slått honom alldeles fördärvad.«

»Nu får det vara slut på snacket,« sade den länge ursinnigt. »Att vi aldrig kan vänja oss av med att snacka skit. Att vi aldrig kan vänja oss av med att dricka brännvin. Nu räcker det.«

Vi skall vara som barn, doktor Opir, tänkte jag, mens jag så tyst som möjligt slank in på gården. Jag höll i bägge porthalvorna, för att de inte skulle smälla, när jag stängde dem.

»Var blev han av?« frågade den länge och sänkte rösten.

»Vem?«

»Den typen, som gick framför oss...«

»Han vek av någonstans...«

»Var då, märkte du inte det?«

»Hör du, vad brydde jag mig om honom.«

»Skada... Nå, då så, ta tag i honom, så går vi.«

Jag hade dragit mig tillbaka till skuggan under äppleträden och iakttog därifrån, hur de släpade den druckne förbi porten. Den berusade rosslade förfärligt.

I huset var där stilla och tyst. Jag gick in till mig, klädde av mig och tog en varm dusch. Hawaiiiskjortan och kortbyxorna luktade tårgas och var täckta med feta fläckar av lysvätska. Jag slängde dem i utilisatorn. Sedan granskade jag mig själv i spegelen och förundrade mig ännu en gång över, att jag hade kommit så lindrigt undan: en bula bak örat, ett ordentligt blåmärke på vänstra axlen och några skrubbsår vid revbenen. Och så förstås rivet skinn på nävarna.

På nattduksbordet upptäckte jag ett meddelande, vari jag vördsamt förelades att erlægga hyran för de första trettio dygnet. Beloppet visade sig ordentligt tilltaget men fullt godtagbart. Jag räknade opp några sedlar och stoppade dem i det så förutseende ditlagda kuvertet; sedan lade jag mig på sängen med den friska armen under huvudet. Lakanen var svala och frasiga, och där strömmade salt havsluft in igenom det öppna fönstret. Fonoren väste hemtrevligt. Jag ville tänka på något, innan jag somnade, men jag var alltför utmattad och föll snart i sömn.

Där var något, som väckte mig; jag öppnade ögonen och lyssnade vaksamt. Någonstans i närheten var där någon, som antingen grät eller sjöng med tunn stämma. Jag gick försiktigt opp och lutade mig ut igenom fönstret. En tunn, bruten röst mumlade: »...legat alltför kort tid i likkistorna, gå de upp och lefva, såsom lefvande ibland de lefvande...« Där ljöd en snyftning. Fjärran ifrån lät det likt myggors surrande: »Frås-sa! Frås-sa!« Den ömkliga rösten sade: »...blod blandadt med jord, äter man icke af...« Jag tänkte, att det var den fulla Vuzi som grät och jämrade sig i sitt rum ovanpå, och jag kallade halvhögt: »Vuzi!«. Ingen svarade. Den tunna rösten skrek: »Gå bort ifrån mitt hår, gå bort ifrån mitt kött, gå bort ifrån mina ben!«; och jag begrep, vem det var. Jag klättrade över fönsterbrädet, hoppade ner i gräset och gick ut i trädgården, mens jag lyssnade efter snyftningarna. Mellan träden visade där sig ett ljussken, och snart stötte jag på garaget. Porten var halvöppen; jag kikade in. Där stod en väldig, glänsande Opel. På arbetsbänken brann två ljus. Det luktade aromatiskt av bensin och hett vax.

I ljusskenet satt Len på en svensk bänk i en hällång, vit skjorta; han var barfota och hade en tjock, trasig bok i knäet. Han stirrade på mig med oppspärrade ögon; hans ansikte var alldeles vitt och förstenat av fasa.

»Vad gör du här?« frågade jag med hög röst och gick in.

Han stirrade tigande på mig; sedan började han darra. Jag hörde, hur hans tänder skallrade.

»Len, min lille vän,« sade jag. »Det ser ut, som om du inte har känt igen mig. Det är jag, Ivan.«

Han lät boken falla och gömde händerna i armhålorna. Liksom på morgonen täcktes hans ansikte av svett. Jag satte mig vid sidan om honom och lade armen om hans axlar. Han lutade sig kraftlöst emot mig. Han skakade. Jag tittade på boken. En viss doktor Nef hade lyckliggjort mänskligheten med »Införing i de necrotiska Uppenbarelseers vetenskap«. Med en spark skickade jag iväg boken in under bordet.

»Vems bil är detta?« frågade jag med hög röst.

»Ma... mammans...«

»Det var en fin Ford.«

»Det är ingen Ford, det är en Opel.«

»Ja, just det, det har du rätt i, en Opel... Tvåhundra mil i timmen, antagligen?«

»Ja...«

»Men var har du fått ljusen ifrån?«

»Köpt.«

»Jaså? Det visste jag inte, att man kunde köpa ljus nuförtiden. Men varför, har lampan gått? Du förstår, jag gick ut i trädgården, för att plocka mig ett äpple; då såg jag ljuset i garaget...«

Han tryckte sig tätt intill mig och viskade:

»Gå inte... gå inte än på ett tag.«

»Som du vill. Men kanske vi skulle släcka ljusen och gå in till mig?«

»Nej, dit kan vi inte gå.«

»Var kan vi inte gå hän?«

»In till er. Eller in i huset.« Han talade med väldig övertygelse. »Det går inte än på länge. Inte förrän de har somnat.«

»Vilka?«

»De.«

»Vilka *de*?«

»De. Hör ni?«

Jag lyssnade. Det hördes bara, hur trädgrenarna susade i vinden, men någonstans i fjärran vrålade man: »Frås-sa! Frås-sa!«.

»Jag hör ingenting särskilt,« sade jag.

»Det är, för att ni inte vet. Ni är nykomling här, och nykomlingar lämnar de ifred.«

»Men vilka är då *de*?«

»Alla de. Såg ni den där kanaljen med knapparna?«

»Peti? Jo, honom har jag sett. Men varför är han en kanalje? Enligt min mening är han en helt och hållet hygglig människa. . . «

Len for opp.

»Kom med,« viskade han. »Jag skall visa er. Men var tyst!«

Anblicken var verkligen förfärande. På värdinnans veranda låg min tullare med det onaturligt förvridna huvudet stucket igenom räcket. Ljuset ifrån gatans kvicksilverlampor föll i hans ansikte, som var blått, oppsvullet och täckt med mörka rännilar. Genom de halvöppna ögonlocken syntes de grumliga, avslagna ögonen, som var riktade in emot näsroten. »De gå omkring ibland de lefvande såsom lefvande i dagsljuset,« mumlade Len, som höll sig fast i mig med bägge händerna. »De nicka och le, men om natten äro deras anleten hvita, och blod uppstiger i anletena. . . «. Jag gick fram till verandan. Tullaren var iförd pyjamas. Han andades rosslande, och det luktade konjak om honom. Där var blod i ansiktet, liksom hade han stått på näsan i glasskärvor.

»Han är helt enkelt full,« sade jag högt. »En fyllerist. Han snarkar. Mycket motbjudande.«

Len skakade på huvudet.

»Ni är nykomling,« viskade han fram. »Ni ser ingenting. Men jag ser. . . « Han skälvde till igen. »Här har kommit många av dem. . . Det är hon, som har tagit hit dem. . . Och de bar hit henne. . . Det var mån-sken. . . De sågade av henne hjässan. . . Hon skrek, o, så hon skrek. . . Och sedan så började de äta med skedar. . . Hon åt också, och alla skrat-tade åt, att hon skrek och slog omkring sig. . . «

»Vilka? Åt vem?«

»Men sedan lade de på trä och satte fyr. . . och dansade vid bålet. . . Sedan grävde de ner alltihopa i trädgården. . . Hon körde iväg med bilen efter en spade. . . Jag såg allt. . . Vill ni, jag skall visa, var de grävde ner det?«

»Vet du vad, kompis,« sade jag. »Vi går in till mig.«

»Vad då för?«

»För att sova, just därför. Alla har somnat för länge sedan, bara du och jag står här och snackar.«

»Där är ingen, som sover. Ni är en typisk nykomling. Nu är där ingen, som sover. Nu får man inte sova. . . «

»Kom nu, kom nu,« sade jag. »Kom nu in till mig.«

»Nej, jag kommer inte.« sade han. »Rör mig inte. Jag har inte uttalat ert namn.«

»Nu tar jag snart remmen,« mullrade jag, »och värmer röven på dig!«

Det lugnade honom bestämt en aning. Han klamrade sig på nytt fast i min arm och teg.

»Kom, min vän, kom,« sade jag. »Du skall sova, och jag skall sitta vid sidan om. Om det händer något, så väcker jag dig med det samma.«

Vi klättrade in igenom fönstret till mitt sovrum (han vägrade blankt att gå in i huset igenom dörren), och jag lade honom i sängen. Jag hade tänkt berätta en saga för honom, men han somnade strax. Hans ansikte var plågat, och han ryckte ideligen till i sömne. Jag drog fram fåtöljen till fönstret, svepte in mig i en pläd och rökte en cigarrett för att lugna ner mig. Jag försökte tänka på Riemaier, på fiskarna, hos vilka jag ännu inte hade varit, på det, som skulle inträffa den tjugoåttonde, och på mecenaterna; men jag kom inte på något, och detta retade mig. Det retade mig, att jag inte kunde få mig själv att tänka på mina angelägenheter som något viktigt. Tankarna irrade, men känslorna trängde sig på, och jag inte så mycket tänkte som kände. Jag kände, att jag inte hade kommit hit förgäves, men samtidigt kände jag, att jag inte hade kommit hit för det, som jag borde.

Men Len sov. Han vaknade inte ens, när en motor burrade vid porten, det smällde i bildörrar, någon vrålade, tjöt och råmade i olika röstlägen; och jag var säker på, att något brott förövades framför huset; men det visade sig, att det bara var Vuzi, som kom hem. Glatt trallande började hon klä av sig redan i trädgården; vårdslöst hängde hon opp kjolen, blusen och det övriga i äppleträden. Utan att lägga märke till mig gick hon in i huset, rumsterade ett slag i sitt rum en trappa opp, tappade något tungt och tystnade till slut. Det var vid femtiden. Över havet började morgonrodnaden glöda.

8

Åttonde kapitlet.

När jag vaknade, var Len inte längre där. Det värkte så i axlen, att smärtan i hjässan gav med sig, och jag gav mig själv mitt ord på, att jag hela denna dag skulle *gå försiktigt*. Mens jag suckade och kände mig sjuk och ömklig, genomförde jag något slags morgongymnastik, tvättade mig någorlunda, tog kuvertet med pengarna och gick sidledes igenom dörren för att uppsöka tant Vajna. I hallen blev jag obeslutsamt stående; där var alldeles tyst i huset, och jag var inte alldeles säker på, att värdinnan hade gått opp. Men då öppnades värdinnans dörr, och ut i hallen kom tulltjänstemannen Peti. Nå, ser man på, tänkte jag. Under natten hade Peti påmint om en drunksnad fyllerist. Nu i dagsljus såg han ut som ett överfallsoffer. Ansiktets nedre del var blodöversköld. Färskt blod glänste som lack på hakan, och han höll en näsduk under käken för att inte söla ner den snövita uniformen med snoddarna. Hans ansikte var spänt och han skelade med ögonen, men på det hela taget förhöll han sig märkvärdigt lugn, som om det inte hade varit något särskilt med att stå på näsan i glasskärvor. En liten förtretlighet, vem råkar aldrig ut för sådant, var snäll och bry er inte om det, snart är allt i sin ordning. . .

»God morgon,« mumlade jag fram.

»God morgon,« svarade han hövligt och en smula nasalt med försiktiga hakrörelser.

»Hur är det fatt? Behöver ni hjälp?«

»En struntsak,« sade han. »Stolen välte. . . «

Han bugade sig hövligt, mens han utan brådska gick förbi mig och ut ur huset. Jag såg efter honom med en mycket obehaglig förnimmelse, och när jag på nytt vände mig emot dörren, stod där framför mig tant Vajna. Hon stod i dörröppningen, stödde sig graciöst emot dörr-

posten, fräsch, rosig, doftande, och betraktade mig så, som hade jag varit generalöverste Thoor eller åtminstone stabsmajor Paul.

»God morgon på er, ni muntra morgongök där« kuttrade hon. »Jag hör efter och undrar, vem det är, som samtalar i huset så tidigt?«

»Jag kunde verkligen inte få för mig att störa er,« framsade jag världsvant men ylade i tankarna högt till följd av smärtan i skuldran.

»God morgon, och låt mig överrätta er. . . «

»Så vänligt! Man känner genast igen den sanne gentlemanen. Generalöverste Thoor brukade säga, att en sann gentleman aldrig låter någon vänta. Aldrig. Ingen. . . «

Här märkte jag, att hon långsamt men mycket envist drog mig bort ifrån sin dörr. I hennes vardagsrum var det mörkt, rullgardinerna var tydligen nerdragna, och ut i hallen trängde där en sötaktig lukt.

»Men ni hade verkligen inte behövt ha så bråttom. . . «

Hon hade till sist tagit sig fram till ett bekvämt läge och stängde dörren med en flytande, vårdslös rörelse.

»Ni kan ändå vara övertygad om, att jag förstår att sätta pris på ert förekommande sätt. . . Vuzi sover än, men för mig är det redan hög tid att göra Len i ordning till skolan, så om ni ursäktar. . . Förresten, det ligger färska tidningar på er veranda.«

»Tack skall ni ha,« sade jag och drog mig bakåt.

»Om ni kan tåla er så länge, bjuder jag er på en liten kopp grädde om en timmes tid eller så.«

»Tyvärr måste jag gå,« sade jag med en bugning.

Där var sex stycken tidningar. Två ortstidningar, illustrerade och tjocka som almanackor, en huvudstadstidning, två praktfulla veckotidningar och av någon anledning den arabiska *El Gunija*. Jag lade *El Gunija* åt sidan, men de återstående ögnade jag igenom, mens jag åt smörgåsar till nyheterna och drack varm kakao.

I Bolivia hade regeringstrupper efter sega strider bemäktigat sig staden Reyes, de upproriska hade tillbakaträngts bortom Rio Beni. I Moskva hade Haggerton och Solovjov på Internationella Kärnforskarkongressen offentliggjort planer på industriell framställning av antimateria. Tretiakovgalleriet hade anlänt till Leopoldville, den officiella invigningen skulle äga rum under morgondagen. Från basen *Gamla östern* (Pluto) i absoluta friflyktszonen hade man sänt ut en ny serie obemannade anläggningar; med två av fyra anläggningar hade man tillfälligt förlorat kontakten. FN:s generalsekreterare hade sänt generalissimus Orelianos en officiell skrivelse, vari han varnade för insats av FN:s polisstyrkor, uti fall att extremisterna i Eldorado fortsatt skulle använda sig av atomgranater. I området vid floden Cuan-

dos källor (Centralangola) hade en arkeologisk expedition ifrån Förenade Arabrepublikens Vetenskapsakademi upptäckt lämningar av cyklopiska anläggningar, vilka antogs vara uppförda långt före istiden. En grupp specialister ifrån Förenade Centret för Utforskande av Subelektroniska (ritrinitiva) Strukturer uppskattade de energiförråd, vilka står till mänsklighetens förfogande, såsom tillräckliga för tre miljarder år framåt. UNESCO:s rymdavdelning meddelade, att den rena, relativa befolkningstillväxten på de utomjordiska baserna och militära stöd-jepunkterna närmade sig befolkningstillväxten på Jorden. Ledaren för den engelska FN-delegationen hade i stormakternas namn framlagt en plan för fullständig avmilitarisering, om nödvändigt med tvång, av de ännu militariserade områdena på jordklotet. . .

Rapporterna om hur många kilogram, man hade lyft, och hur många bollar, man hade skjutit i vilka mål, brydde jag mig inte om att läsa. Av orsnyheterna var där tre, som intresserade mig.

Stadens tidning *Livsglädje* skrev: »Under natten till idag genomförde en grupp missdådare i privat flygmaskin på nytt ett flyganfall emot Stjärnetorget, vilket var fullt av medborgare, som kopplade av och roade sig. Huliganerna avlossade ett flertal kulsprutesalvor och nedkastade elva gasbomber. Till följd av den panik, som utbröt, tillfogades några män och kvinnor svåra lemlästningar. Hundratals ordentliga människors normala rekreation omintetgjordes av en obetydlig liten grupp, med förlov sagt, intellektuella banditer, medan polisen uppenbarligen såg mellan fingrarna. Ordföranden i sällskapet *För Det Gamla Goda Fosterlandet, Emot Skadligt Inflytande* uttalade inför vår korrespondent, att sällskapet har för avsikt att ta saken med skydd av medborgare, som roar sig, i egna händer. Ordföranden lät otvetydigt förstå, vem folket håller för att vara källan till denna skadliga farsot, till banditismen och det militariserade huliganväldet. . . «

På sidan nitton hade tidningen upplåtit en spalt åt en uppsats av »den framstående företrädaren för den nya filosofin, litteraturpristagaren doktor Opir«. Artikelens hette »En värld utan bekymmer«. Doktor Opir motiverade med fagra och mycket övertygande ord vetenskapens allmakt, uppfordrade till optimism, brännmärkte de surmulna skeptikerna och bakdantarna samt bjöd läsarna att »vara såsom barn«. En särskild roll vid formerandet av den moderna (d.v.s. obekymrade) människans psykologi tillmätte han vågpsykotekniken. »Kom ihåg, vilken storartad laddning gott mod och glatt sinne en ljus, lycklig och glädjefylld dröm ger er!« utropade denne företrädare för den nyaste filosofin. »Och inte utan skäl har drömmen som botemedel emot många psykiska sjukdomstillstånd redan varit känd i mer än hundra år. Men vi är ju al-

la en smula sjuka: vi har ont av våra bekymmer, tillvarons obetydligheter slår ner oss, vi retas, det är sant, av sällsynta men på en del håll ännu kvardröjande missförhållanden, den oundvikliga friktionen mellan individerna; normal, frisk, sexuell otillfredsställdhet och det missnöje med sig själv, som är så närvarande i varje medborgare. . . Liksom det aromatiska badsaltet Badusan tvättar bort vägdammet ifrån en trött kropp, så tvättar och rensar det glädjefyllda drömmandet en utmattad själ. Nu fruktar vi inte längre bekymmer och missförhållanden. Vi vet: den stunden skall komma, när drömgeneratorernas osynliga utstrålning, som jag tillsammans med allmänheten kallar vid smeknamnet *Fråssan*, helar oss, fyller oss med optimism, återger oss en glädjefyllt hållning till tillvaron. Vidare förklarade doktor Opir, att *Fråssan* vore absolut ofarlig i såväl fysiskt som psykiskt hänseende, och de utfall ifrån de illvilliga, som i *Fråssan* såg en analogi med narkotika och pladdrade demagogiskt om »en slumrande mänsklighet», inte hos oss kunde framkalla några tryckande tvivel, men möjligen i högre grad och desto hotfullare för dem, de illvilliga, framkalla medborgerliga känslor. Slutligen förklarade doktor Opir den lyckliga drömmen vara den bästa sortens avkoppling och antydde grumligt, att *Fråssan* utgjorde det bästa medlet emot alkoholism och narkomani; han yrkade eftertryckligen på, att man inte skulle förväxla *Fråssan* med andra (av medicinen ej godkända) medel för vågpåverkan.

Veckotidningen *Gyllene dagar* rapporterade, att det ur Statliga Tavalgalleriet hade bortrövats en dyrbar duk, vilken härrörde ur Rafaels pensel. Veckotidningen riktade de ansvariga organens uppmärksamhet mot den omständighet, att detta brott utgjorde det tredje under de senaste fyra månaderna, och att inte ett enda av de tidigare rövade konstverken heller hade återfunnits.

För övrigt stod där ingenting att läsa i veckotidningarna. Jag ögnade hastigt igenom dem, och de gjorde ett mycket beklämmande intryck på mig. De var fulla av sega vitsar och obegåvade nidteckningar, varibland särskilt serien *Utan Ord* glänste med sin dumhet; några föga färgstarka personers biografier; drypande skisser ur olika befolknings-skikts liv; bedrövliga fotoreportage »Er make i tjänsten och hemma»; ändlösa rader av nyttiga råd om, hur man håller händerna sysselsatta utan att, gud förbjude, oroa huvudet; förskräckliga, idiotiska utfall emot fylleriet, huliganismen och otukten; de för mig redan välkända upproppen att gå med i cirklar och körer. Där var minnen ifrån deltagare i *Uppkoket* och kampen emot gangsterismen, litterärt bearbetade av några åsnor, vilka saknade såväl samvete som litterär smak; skönlitterära övningar av uppenbara grafomaner med tårar och lidanden,

med hjälteedåd, med ett stort förflutet och en fröjdefull framtid; korsord, gåtor, rebusar och fixeringsbilder i det oändliga. . .

Jag slängde denna hög med makulatur i ett hörn. Vilken bedrövlig smörja! . . . Dummerjönsen omhuldade man, dummerjönsen uppfostrade man, dummerjönsen gödslade man. . . Dummerjönsen hade blivit norm, där fattades inte mycket, för att dummerjönsen skulle bli till ideal, och filosofidoktorerna skulle uppföra triumfatoriska ringdanser omkring honom. Men tidningarna har redan börjat dansa i ring. Å, vad trevlig du är, Dummerjöns! Å, vad frisk och sund du är, Dummerjöns! Å, så optimistisk och så klok du är, Dummerjöns, ett sådant fint sinne för humor du har, Dummerjöns, och så flinkt du löser korsorden! . . . Men huvudsaken är, Dummerjöns, att du inte oroar dig, allt är så bra, allt är så utmärkt, till och med vetenskapen står till din tjänst, Dummerjöns, och litteraturen, för att du skall ha skoj, Dummerjöns, och inte behöva tänka på något som helst. . . Och alla huliganer och skeptiker, de som utövar dåligt inflytande, skall vi tillsammans, Dummerjöns, skingra och tillintetgöra (tillsammans med dig, annars går det inte!) Vad är de egentligen ute efter! Behöver de väl mer än andra? Svärmod, svärmod. . . Där ligger något slags förbannelse över dessa människor, något slags kuslig succession av hot xsoch faror. Imperialism, fascism. Tiotals millioner tillintetgjorda liv, fördärvade människoöden. . . i detta antal ingår millioner omkomna Dummerjösar, onda och goda, skyldiga och oskyldiga. . . De senaste skärmytslingarna, de senaste kupperna — som var särskilt grymma därför, att de var de senaste. Förbrytare, officerare som hade förråats av sysslolösheten, allsköns patrisk ur före detta spionage och kontraspionage, som hade uttråkats av det ekonomiska spionagets enformighet och som fikar efter makt. . . Man måste återvända ifrån världsrymden, lämna fabrikerna och laboratorierna och åter sätta soldaterna i arbete. Gott, så hade vi kommit till rätta med det. En vindpust bläddrade i *Fascismens historia* vid mina fötter. . . Man hade ännu inte hunnit tillräckligt hänföras över den molnfria synranden, när där igenom samma smutsiga springor under samma historiens portar kom framkrälände ännu obesegrade med kortpipiga kpistar och hemmagjorda kvantpistoler, gangstrar, gangstergång, gangsterkorporationer, gangsterimperier. . . Obetydliga missförhållanden, man ännu påträffar på en del håll, förmanade och lugnade opirdoktorerna, och in igenom universitetens fönster flög napalmflaskorna, städerna intogs av huligång, muséerna brann som facklor. . . Gott. Opirdoktorerna hade armbågats undan, man återvände ifrån kosmos, på nytt lämnade man fabriker och laboratorier, och soldaterna sattes åter i arbete — man ordnade opp det. På nytt blev horisonten molnfri.

På nytt kröp opirarna fram, på nytt spann veckobladen sin sockervadd, och på nytt sipprade varet fram under samma dörrspringor. Tonvis med heroin, cisterner med opium, hav av sprit. . . och ytterligare något visst, som ännu länge inte hade något namn. . . Och på nytt hängde allt hos dem i en tråd, och dummerjösarna löste korsord, dansade flag, önskade blott ett: att allt skulle vara skoj. Men någonstans var där någon, som förlorade förståndet, någon födde svagsinta barn, någon dog under märkliga omständigheter i badkaret, någon dog under inte mindre underliga omständigheter hos några, som kallades fiskare, och mecenaterna försvarade sin lidelse för konsten med knogjärn. . . Veckotidningarna ansträngde sig att övertäcka detta stinkande trask med en sliskig, marängaktig skorpa av lycksaligt pladder; denne diplomerade dummerjös prisade de söta drömmarna, mens tusentals odiplomerade dummerjösar med nöje (för att allt skulle vara skoj, och man inte skulle behöva tänka på något) hängav sig åt drömmen, såsom vore det en sorts dryckenskap. . . Och på nytt övertygar man dummerjösarna om, att allt är väl, att man erövrar världsrymden i dittills okänt tempo (det är också sant), att energin räcker i milliarder år (även det sant), att livet blir allt intressantare och växlingsrikare (även detta är utan tvivel också sant, men inte för dummerjösarna), men de svartmålande demagogerna (läs: folk, som tror, att i vår tid vilken som helst vardroppe kan smitta hela mänskligheten, såsom en gång ölhallskuperna blev upphov till en världsbrand), vilka är främmade för folkets intressen, tillkommer all världens tadel. . . Dummerjösar och förbrytare. . . Förbrytar-dummerjösar. . .

»Man måste arbeta,« sade jag högt. »Åt helvete med melankolin. . . Vi skall visa er, skeptiker!«

Det var dags att gå till Riemaier. Det var så sant, fiskarna. . . Gott, till fiskarna kunde jag gå efteråt. Jag var trött på att treva i blindo. Jag gick ut på gården. Det hördes, hur tant Vajna gav Len frukost.

»Nä, mamma, nä, jag vill inte ha!«

»Åt nu, lille vän, du måste äta. . . Du är så blek. . . «

»Men jag vill inte ha! Örk, klumparna är så räliga. . . «

»Var är de klumparna? Nå, jag skall minsann själv äta dem. . . M-m-m! Så gott! Smaka bara, så får du se, hur gott. . . «

»Men när jag nu inte vill ha! Jag är sjuk, jag går inte till skolan.«

»Len, så du säger! Du försummar så mycket. . . «

»Än sen då. . . «

»Hur så, än sen då! Rektorn har redan två gånger kallat mig till sig. Man skall straffa oss med böter!«

»Låt dem straffa oss. . . «

»Ät, ät, lille vän... Du kanske inte har sovit ut ordentligt?«

»Inte sovit ut ordentligt! Jag har ont i magen... och i huvudet... och i tänderna... Se bara, där...«

Len lät kinkig i rösten; jag föreställde mig strax hans uppsvällda läppar och hur han dinglade med benen med sockor på fötterna. Jag gick ut igenom porten. Dagen var åter klar och solig, fåglarna kvitterade. Det var ännu alltför tidigt, och på vägen till *Olympic* mötte jag bara två människor. De gick vid sidan om varandra på trottoarkanten, förskräckligt främmade i den friska grönskans och klarblåa himmelens muntra värld. Den ene var målad i klarrött, den andre i klarblått. Igenom färgen trängde svetten fram. De andades med möda, deras munnar var uppspärade och ögonen blodsprängda. Jag knäppte ofrivilligt opp alla knapparna i skjortan och suckade lättat, när detta märkliga par hade passerat mig.

På hotellet åkte jag strax opp till nionde våningen. Jag var på mycket beslutsamt humör. Oavsett om Riemaier ville det eller ej, så skulle han få berätta för mig allt, som intresserade mig. För övrigt behövde jag nu Riemaier inte enbart till detta. Jag behövde en åhörare, och i detta soliga dårhus var det bara Riemaier, jag kunde tala uppriktigt med. Det var visserligen inte den Riemaier, jag hade räknat med; men om den saken gällde det ju också att tala...

Vid dörren till Riemaiers rum stod den rödhåriga Oscar ifrån senast, och då han fick syn på mig, saktade jag stegen. Han rättade eftertänksamt till slipsen, lutade huvudet bakåt och betraktade taket. Han såg bekymrad ut.

»Hej,« sade jag. Med någonting måste man ju börja.

Han rynkade ögonbrynen och glodde på mig; jag begrep, att han kom ihåg mig. Han sade långsamt:

»Goddag.«

»Skall ni också till Riemaier?« frågade jag.

»Riemaier mår inte bra,« sade han. Han stod alldeles mitt framför dörren och tänkte tydligen inte gå ur vägen för mig.

»Det var illa,« sade jag och närmade mig. »Vad är där med honom?«

»Han mår mycket dåligt.«

»Aj-aj-aj-aj,« sade jag. »Då måste man väl ta en titt...«

Jag trädde fram och ställde mig alldeles intill Oscar. Han tänkte helt klart inte släppa in mig i rummet. Jag fick strax ont i axlen.

»Jag är inte övertygad om, att det är nödvändigt,« sade han med galla i rösten.

»Vad är det, ni säger! Är det verkligen så illa?«

»Just det. Mycket illa. Och ni får inte oroa honom. Varken idag eller någon annan dag.«

Det verkar, som om jag har kommit i tid, tänkte jag. Förhoppningsvis inte för sent.

»Är ni i släkt med honom?« frågade jag. Jag var mycket fridsam i tonen.

Han log brett.

»Jag är hans vän. Hans närmaste här i stan. Man skulle kunna säga barndomsvän.«

»Det är mycket rörande,« sade jag, »men jag är i släkt med honom. Liksom en bror. Nu går vi in och ser, vad en vän och en bror kan göra för den arme Riemaier.«

»Brodern har kanske redan gjort tillräckligt för Riemaier?«

»Nå, hör ni. . . jag kom först i går.«

»Och ni har händelsevis inte andra bröder här?«

»Jag tror inte, de hör till era vänner,« sade jag. »Riemaier är ett undantag.«

Mens vi förde detta meningslösa samtal, iakttog jag honom uppmärksamt. Han såg inte ut att vara någon särskilt vig människa; inte ens om man tog min ömma skuldra med i beräkningen. Men han höll hela tiden händerna i fickorna, och fastän jag var nästan övertygad om, att han inte skulle börja skjuta där inne på hotellet, hade jag inte lust att ta risken. Allra minst som jag hade hört talas om kvanturladdare med begränsad verkan.

Man har många gånger förebrått mig, att mina avsikter så tydligt stod att läsa i mitt ansikte. Oscar var av allt att döma skarpsynt nog att kunna genomskåda mig. Å andra sidan hade han nog ingenting, som kunde komma till användning i detta läge, i fickorna; händerna hade han bara stoppat där utan särskild anledning. Han vek tillbaka ifrån dörren och sade:

»Stig in. . . «

Vi gick in. Riemaier var verkligen sjuk. Han låg på soffan med en sönderriven gardin över sig och yrade något feberaktigt, otydbart. Rummet var alldeles ändavänt; mitt på golvet låg där en krossad flaska i en pöl sprit, och överallt låg där ihopknycklade, våta klädesplagg. Jag trädde fram till Riemaier och satte mig så, att jag inte skulle förlora Oscar ur sikte; han stod vid fönstret och lutade sig bakåt emot fönsterbrädet. Riemaier låg med öppna ögon. Jag böjde mig över honom.

»Riemaier,« kallade jag på honom. »Det är jag, Ivan. Känner ni igen mig?«

Han glodde mig i ansiktet med slö blick. På hans haka kunde man igenom skäggstubben skönja en färsk skråma.

»Har du redan varit där...« mumlade han fram. »Fiskarna... för att det länge... inte finns till... Du skall inte bli förnärad... Störde mig mycket... Jag står inte ut...«

Detta var feberyra. Jag betraktade Oscar. Oscar lyssnade girigt med sträckt hals.

»Det är inte gott, att vakna...« mumlade Riemaier. »För ingen... gott att vakna... Börjar man... skall man inte vakna...«

Oscar tyckte allt sämre om mig. Jag tyckte inte om, att han hörde på Riemaiers yrande. Jag tyckte inte om, att han hade visat sig här före mig. Jag tyckte heller inte om såret på Riemaiers haka; det var alldeles färskt. Och du, ditt röda nylle, tänkte jag, när jag betraktade Oscar, hur skall jag nu bli kvitt dig?

»Vi måste tillkalla läkare,« sade jag. »Varför har ni inte tillkallat en läkare, Oscar? Enligt min mening är det fråga om delirium tremens...«

Jag ångrade strax, vad jag hade sagt. Om Riemaier luktade där till min förvåning inte alls sprit, och Oscar visste tydligen mycket väl om detta. Han myste liksom till och frågade:

»Delirium tremens? Är ni övertygad om det?«

»Vi måste ofördröjligen tillkalla läkare,« upprepade jag. »Och en sköterska.«

Jag grep efter telefonluren. Med ett språng var han över mig med sin handflata ovanpå min hand.

»Varför ni?« sade han. »Låt hellre mig ringa efter en läkare. Ni är ny här, och jag vet en utmärkt läkare.«

»Nå, när ni har en sådan läkare...« genmälde jag och betraktade skråmorna på hans knogar. Dessa sår var också färska.

»En utmärkt läkare. Just precis specialist på fylledille.«

»Där ser ni,« sade jag. »Men Riemaier kanske inte alls har fylledille.«

Riemaier sade plötsligt:

»Så befallde jag... Also sprach Riemaier... På tu man hand med hela världen...«

Vi såg på honom. Han talade högdraget nedlåtande men med slutna ögon, och det vissna, rynkiga ansiktet såg ömkligt ut. Det avskummet, tänkte jag om Oscar, att han har mage att stå och hänga här. Där genomfor mig skymten av en vild tanke, som föreföll mig mycket nyttig i detta ögonblick: vråka omkull Oscar med en stöt emot solar plexus, binda honom och omedelbart tvinga honom att lägga fram allt, han visste.

Han visste sannolikt mycket. Kanske till och med allt. Han glodde på mig, och i hans bleka ögon låg där fruktan och hat.

»Gott,« sade jag. »Låt portieren tillkalla läkare.«

Han drog tillbaka handen, och jag ringde portieren. I väntan på läkaren satt jag hos Riemaier, mens Oscar gick av och an emellan rummets hörnor och tog långa steg över spritpölen. Jag följde honom med blicken ur ögonvrån. Plötsligt böjde han sig ner och plockade opp någonting ifrån golvet. Något smått och kulört.

»Vad hittade ni där?« frågade jag likgiltigt.

Han tvekade en smula, men därpå slängde han till mig en platt ask med kulört etikett.

»Åhå,« sade jag och gav Oscar en blick. *Devon.*«

»*Devon,*« gentog han. »Märkvärdigt, att det ligger här och inte i badrummet, eller hur?«

Det var som fan, tänkte jag. Kanske var jag för grön för att ta opp en öppen strid med honom. Än så länge visste jag för litet.

»Ingenting konstigt med det,« sade jag på måfå. »Ni handlar ju med den repellenten. Det är väl ett varuprov, som har glidit ur er ficka.«

»Ur min ficka?« Han blev mäkta förvånad. »Nå, ni menar, att jag... Men jag har för länge sedan fullgjort alla uppdrag och nu vilar jag bara opp mig. Men om ni är intresserad, kan jag hjälpa er.«

»Det är mycket intressant,« sade jag. »Jag skall rådgöra...«

Då slogs tyvärr dörren opp, och där uppenbarade sig en läkare med två systrar i följe.

Läkaren visade sig vara en beslutsam man. Med en handrörelse visade han bort mig ifrån soffan och drog av gardinen. Riemaier låg där alldeles naken.

»Nå, naturligtvis,« sade läkaren. »Igen...« Han lyfte på Riemaiers ögonlock, drog ner hans underläpp och kände honom på pulsen. »Systemer, Cordein... och tillkalla rumsbetjäningen, de skall få putsa opp litet glans här i stallet...« Han rätade på sig och tittade på oss. »Släkt?«

»Ja,« sade jag. Oskar teg.

»Var han medvetlös, när ni fann honom?«

»Han låg och yrade,« sade Oscar.

»Var det ni, som bar hit honom?«

Oscar dröjde något med svaret.

»Jag bara täckte över honom med gardinen,« sade han. »När jag kom, låg han som nu. Jag var rädd, att han skulle förkyla sig.«

Läkaren betraktade honom en stund och yttrade därpå:

»Förresten kan det göra det samma. Ni kan gå. Bägge två. Sköterskan blir hos honom. Ni kan ringa i kväll. Lycka till.«

»Men vad är det med honom, doktorn?« frågade jag.

Läkaren ryckte på axlarna.

»Ingenting särskilt. Överansträngning, nervös utmattning. . . Därtill röker han av allt att döma alldeles för mycket. I morgon blir han transportabel, och då får ni skaffa hem honom. Det är skadligt för honom att bli kvar här hos oss. Här hos oss är det för muntert. På återseende.«

Vi gick ut i korridoren.

»Kom med, så tar vi oss ett glas,« föreslog jag.

»Ni har glömt, att jag inte dricker,« anmärkte Oscar.

»Synd. Hela denna historia har fått mig så till den grad ur gängorna, så jag har lust att supa. Riemaier, som alltid har varit en sådan friskus. . . «

»Nåja, på sista tiden har han blivit sämre,« sade Oscar försiktigt.

»Ja, jag kände knappt igen honom, när jag såg honom igår. . . «

»Inte jag heller,« sade Oscar. Han trodde inte ett ord, av vad jag sade. Jag trodde heller inte honom.

»Var har ni tagit in?« frågade jag.

»Just här,« sade Oscar. »En våning under, rum åttahundrasjutton.«

»Skada, att ni inte dricker. Det hade varit trevligt att sitta hos er och snacka ett tag.«

»Ja, det hade inte varit så illa. Nå, dessvärre har jag mycket brått om.« Han teg. »Vet ni vad, ge mig er adress; i morgon bitti kommer jag tillbaka och tittar in hos er. Vid tiotiden — passar det er? Eller också kan ni ringa mig. . . «

»Men varför det, då. . . « sade jag och gav honom min adress. »Ärligt talat är jag mycket intresserad av *Devon*.«

»Jag tror, vi skall kunna komma överens,« sade Oscar. »Vi ses i morgon.«

Han rusade nerför trappan. Han hade uppenbarligen brått på riktigt. Jag tog däremot hissen ner i vestibulen och lämnade in ett telegram till Marija: »Bror mycket dålig känner mig ensam försöker hålla mig uppe Ivan«. Jag kände mig faktiskt mycket ensam. Riemaier var på nytt ur leken — åtminstone under det närmaste dygnet. Den enda antydning, han hade givit mig, var rådet beträffande fiskarna. Jag hade ingenting bestämt att gå efter. Där var fiskarna, som huserade någonstans i Gamla Tunnelbanan; där var *Devon*, som möjligen på något sätt kanske berörde mitt uppdrag; där var Oscar, som helt klart stod i något samband med *Devon* och med Riemaier; han var en nog så obehaglig och olycksbådande figur, men otvivelaktligen bara en av alla obehagliga och olycksbådande figurer inom ortens molnfria horisonter; där var

vidare en viss Buba, som hade försett den pornäste med *Devon*. . . När allt kom omkring, hade jag inte varit här mer än ett dygn, tänkte jag. Jag har tid. Och när allt kom omkring, kunde man ännu räkna med Riemaier, och jag skulle kanske lyckas hitta Pek. . . Jag kom plötsligt ihåg den gångna natten och lämnade in ett telegram till Siegmund: ›Amatörkonsert den tjugoåttonde vet inga detaljer Ivan«. Sedan kallade jag på portieren och frågade, hur snabbt man kunde ta sig till Gamla Tunnelbanan.

9

Nionde kapitlet.

»Ni skulle ha kommit på kvällen, nu är det alldeles för tidigt.«

»Men det är nu, jag har lust.«

»Ni måste alltså ovillkorligen... Men har ni inte händelsevis tagit fel på adressen?«

»Nej då, det har jag visst inte.«

»Och måste det tvunget vara idag?«

»Just idag. Och inte senare.«

Han smackade med tungan och drog sig i underläppen. Han var undersätsig och tjock med ett runt, slätrakat huvud. När han talade rörde han knappt på tungan, och under ögonlocken rörde sig ögonen som på en utmattad. Såvitt jag kunde se, hade han inte sovit ut ordentligt. Hans kompis, som satt i en fåtölj bak skranket, föreföll heller inte riktigt utsövd. Men han sade inte ett ord och tittade inte ens åt mitt håll. I lokalen var det instängt och dystert, väggpanelerna hade slagit sig och lossnat. Ifrån taket hängde där i en smutsig sladd en naken glödlampa, som hade blivit skum av dammet.

»Varför kan ni över huvud taget inte komma senare?« mumlade Rundhuvudet. »När alla andra kommer...«

»Jag fick lust nu...«

»Fick lust...« Han rotade i skrivbordslådan. »Jag har inga blanketter kvar... Al, har du några blanketter?«

Al böjde sig utan brådska ner under skranket någonstans och drog fram ett skrynkligt papper. Rundhuvudet gäspade fram:

»Hit kommer ni i arla morgonstund... Folk är här inget, inga flickor heller... de sover ännu... Inget som helst nöje...« Han räckte mig blanketten. »Fyll i och skriv under,« sade han »Jag och Al bevittnar det. Pengarna lämnar ni här... oroa er inte, här går det ärligt till. Har ni några identitetshandlingar?«

»Nej.«

»Det är också bra.«

Jag tittade på blanketten. »Undertecknad (lucka) ber i närvaro av vittnena (stor lucka) enträget om att underkastas intagningsprov för ansökan om medlemskap i sällskapet DOC. Sökandens underskrift. Vittnens underskrifter.«

»Vad är DOC för något?« frågade jag.

»Det är så, vi är registrerade,« svarade Rundhuvudet. Han räknade pengarna.

»Men hur uttyder man bokstäverna *DOC*?«

»Vem vet... Det var före min tid. DOC hit och DOC dit... Du vet kanske, Al?« Al skakade slött på huvudet. »Nå, men det kan väl göra er detsamma...«

»Alldeles detsamma,« sade jag, fyllde i mitt namn och undertecknade.

Rundhuvudet tittade på det, skrev också dit sitt namn, undertecknade och räckte Al blanketten.

»Det ser ut, som om ni är utlänning,« sade han.

»Ja.«

»Då får ni skriva dit er hemadress. Ni har väl släktingar?«

»Nej.«

»Då behövs det inte. Klar, Al? Stoppa det i pappmappen... Jaha, skall vi gå?«

Han öppnade skranket och förde mig igenom en massiv, kvadratisk dörr, som antagligen var en lämning ifrån den tid, då man hade byggt om tunnelbanan till atomskyddsrum.

»Här är inget att välja på,« sade han liksom för att ursäkta sig.

Han drog ifrån reglen och vred mödosamt om det rostiga handtaget.

»Gå rätt fram igenom korridoren,« sade han, »så får ni se själv.«

Det förekom mig, som om Al fnissade därbakom. Jag vände mig om. I skranket framför Al var där en liten bildskärm inbyggd. På skärmen rörde sig någonting, men jag kunde inte urskilja vad, det var. Rundhuvudet lade hela sin tyngd på handtaget och vräkte opp dörren. Bak dörren uppenbarade sig en dammig gång. Rundhuvudet lyssnade uppmärksamt några sekunder, därpå gentog han:

»Rätt fram igenom korridoren.«

»Och vad skall jag hitta där?« frågade jag.

»Vad ni ville ha, skall ni få... Eller ni har kanske tänkt er det anorlunda?«

Allt detta var helt klart inte det, som jag behövde, men man vet som bekant aldrig, innan man själv har försökt. Jag steg över den höga tröskelen, och dörren smäckte igen bakom mig. Det rasslade till i reglen.

Korridoren belystes av några lampor, som hade fått förbli hela. Det var fuktigt, på cementgolvet växte där mögel. Jag stannade opp och lyssnade men hörde ingenting förutom det glesa droppandet. Jag rörde mig försiktigt framåt. Under fötterna knastrade det av cementsmulor. Korridoren tog snart slut, och jag kom ut i en välvd, illa belyst betongtunnel. När ögonen hade vant sig vid skumrasket, kunde jag urskilja ett järnvägsspår. Rälerna var rostiga och mellan dem skymtade där dunkelt några stillastående vattenpölar. Under valvet hängde där rörledningar. Fukten gick igenom märg och ben; det luktade motbjudande av endera as eller avlopp. Nej, detta var inte alls, vad jag behövde. Jag ville inte spilla tiden till ingen nytta, och jag tänkte, att nu skulle jag gå tillbaka och säga, att jag skulle komma tillbaka en annan gång. Men först beslöt jag — helt enkelt av nyfikenhet — att gå ett litet stycke fram i tunnelen. Jag gick åt höger, emot ett avlägset lampsken. Jag hoppade mellan pölar, snubblade över de genomruttna sliprarna och trasslade in mig i nerrivna kablar. När jag hade kommit fram till lamporna, stannade jag opp på nytt. Rälerna var oppriven. Sliprarna låg oppstaplade längs väggarna, och ur banvallen gapade vattenfyllda hål. Då fick jag syn på rälerna. Jag har aldrig sett räl i ett sådant skick. En del var sammantvinnade i korkskruvsform. De var blankputsade och påminde om enorma borrar. Andra hade med jättekrafter slagits ner i banvallen och in i tunnelens väggar. Andra åter var ihopknutna med varandra. Jag rös och fick anskinn, när jag såg detta. I enkla knutar, i knutar med rosett, i knutar med två rosetter, likt knutna skoband. . . De var gråa av slagg.

Jag blickade framåt in i tunnelens djup. Därifrån trängde en stank av ruttet as; det skumma skenet ifrån några gula lampor blinkade taktfast, liksom när någonting gungar i vinden och än skymmer, än åter lämnar vägen fri för lampskenet. Nerverna höll inte ut, fastän jag kände på mig, att detta bara var ett dumt skämt. Jag hukade mig och såg mig omkring. Snart fann jag det, jag sökte: ett meterlångt brottstycke av en järnstång. Jag tog stången under armen och gick vidare. Järnet var kallt, fuktigt och strävt av rost.

Det tafatt blinkande skenet ifrån de fjärran lamporna belyste de hala, fuktglänsande väggarna. Jag hade länge lagt märke till några underliga, runda fuktfläckar på dem; till en början ägnade jag inte detta någon uppmärksamhet, men sedan blev jag intresserad och gick för att ta en titt på dem. Längs väggen sträckte sig två rader runda spår så

långt ögat kunde nå; de uppträdde med en meters mellanrum. Det såg ut, liksom hade en elefant alldeles nyligen sprungit förbi på väggen; på kanten av ett sådant spår rörde en söndertryckt vit tusenfoting ännu svagt på sig. Det räcker, tänkte jag, nu är det dags att vända tillbaka.

Jag tog en titt inåt tunneln. Nu syntes tydligt under lamporna där framme svarta, gungande girlander. Jag tog ett bekvämare grepp om järnstången och höll mig så nära väggen som möjligt, mens jag gick framåt.

Detta gjorde också intryck. Under tunnelvalvet hängde där kablar, och från dem dinglade där i tvärdraget tunga, raggiga klasar med hundraden och åter hundraden av i svansarna sammanbundna, döda råttor. I halvmörkret glänste det kusligt i de fina, blottade tänderna, de stelnade tassarna stretade åt alla håll, och dessa klasar sträckte sig i långa, avskryvda girlander bort igenom dunklet. En tät, kväljande stank, dallrig och tjock som rödgröt, avgavs under valvet och spred sig längs tunneln. . .

Där ljud ett genomträngande kvidande, och till mina fötter tog en jättelik råtta ett språng. Sedan en till. Och ytterligare en. Jag ryggade tillbaka. De kom rusande därifrån, där det inte fanns någon lampa. Och därifrån kom plötsligt heta luftstötter. Jag trevade mig med armbågen fram till en hålighet i väggen och drog mig in i denna nisch. Under klackarna pep och ryckte det i något levande — utan att se efter sopade jag undan det med järnstången. Jag brydde mig inte om råttorna, ty jag hörde, hur någon tungt och mjukt kom springande genom tunneln, plaskande genom pölarna. Det var då onödigt, att jag gav mig in i detta, tänkte jag. Järnstången föreföll mig så lätt och obetydlig i jämförelse med de sammansnodda rälerna. Detta var ingen flygande blodigel. . . Och ingen dinosaur ifrån Kongo. . . Bara det inte var en gigantopithecus; vad som helst, bara inte en gigantopithecus. Dessa åsnor hade just lagom mycket förstånd för att infånga en gigantopithecus och släppa den lös i tunneln. . . Jag kunde knappt samla tankarna under dessa ögonblick. Helt oväntat och utan anledning kom jag att tänka på Riemaier. Varför hade han skickat mig hit? Hade han manne förlotrat förståndet? . . . Bara inte en gigantopithecus. . .

Den drog förbi mig så hastigt, att jag inte förmådde uppfatta vad, det var. Det dånade i tunneln av dess galopp. Sedan ljud där någonstans alldeles intill ett skärande jämmerljud ifrån en infångad råtta, och så blev det tyst. Jag kikade försiktigt ut. Den stod ett tiotal steg ifrån mig, alldeles under lampan, och jag blev knäsvag, så enormt lättad jag blev.

»Era luriga skälmar,« sade jag högt och nästan grät. »Sådana själv-lärda slughuvuden... Det skulle man ha tänkt ut! Medfödda begåvningar...«

Den hörde min röst, skakade på bakbenen och framsade:

»Vi får en liten temperatur på två meter och tretton tum, ingen fuktighet, vad som inte finns, finns det ingenting av...«

»Upprepa din order,« sade jag och gick fram emot den.

Den släppte med en vissling ut tryckluft ur suganordningarna, ryckte med benen och for opp i taket.

»Kom ner,« befallde jag strängt, »och svara på frågan.«

Den hängde över huvudet på mig intill de mögliga rörledningarna, denne sedan länge föråldrade *kyber*, som var avsedd för arbete på asteroiderna; men nu var den ömklig och löjlig, alldeles söndrig av karbonkorrosion och befläckad med svart, underjordisk smuts.

»Kom ner!« gläufste jag.

Den slungade ett råttkadaver emot mig och for iväg in i mörkret.

»Basalter!« ylade den i stämmor. »Pseudometamorfa bergarter! Jag befinner mig över Berlin! Hur hör ni mig? Nu är det dags att natta sig!«

Jag slängde käppen och följde efter den. Den rusade fram till nästa lampa, gick ner på golvet och började hastigt, likt en hund, gräva i betongen med sina arbetsmanipulatorer. Stackare, även i bättre tider hade dess hjärna bara förmått fungera normalt vid en tyngdkraft, som var en hundradel av jordens, och nu var den alldeles otillräknelig. Jag böjde mig över den och började söka under pansaret; jag letade efter styrinrättningen. »Sådana nedriga kräk,« sade jag högt. Styrinrättningen var alldeles tillplattad, som om man hade drämt till den med en slägga. Den slutade gräva och grep mig i benet.

»Stopp!« vrålade jag. »Sluta!«

Den släppte, lade sig på sidan och förkunnade med djup basröst:

»Han tradar ihjäl mig, Al. Nu skulle man ha sig en brandy...«

Inuti den klickade det till i reläkontakterna, och så spelade musiken opp. Väsande och visslande spelade den *Jägarmarschen*. Jag betraktade den och tänkte på, hur dumt alltsammans var och så motbjudande, så löjligt och otäckt på en och samma gång. Ifall jag inte hade varit interplanetarier, ifall jag hade blivit rädd och tagit till flykten, då hade den nästan säkert dödat mig... Ingen här visste ju, att jag hade varit interplanetarier. Ingen. Inte en endaste människa. Riemaier visste heller inte, att jag hade varit interplanetarier...

»Res dig opp,« sade jag.

Den surrade till och satte igång med att gräva i väggen; då vände jag mig om och gick tillbaka. Hela tiden, mens jag gick emot kröken

i korridoren, hörde jag, hur den rasslade och skramlade i högen med fördärvad räls, väste med elsvetsen och pladdrade sin rappakalja med två olika röster.

Antiatomvapendörren var redan öppen. Jag steg över tröskelen och smällde igen den bakom mig.

»Nå, hur var det?« frågade Rundhuvudet.

»Enfaldigt,« svarade jag.

»Jag visste ju inte, att ni var interplanetarier. Har ni arbetat i kosmos?«

»Ja, det har jag. Men det är enfaldigt i alla fall. Detta är något för dummerjönsar. För illitterata, exalterade dummerjönsar.«

»För vad då för några?«

»Exalterade.«

»Åhå. . . Nå, det skall ni inte tro. Många tycker om det. Och jag sade ju förresten till er, att ni skulle komma om kvällen. Vi har över huvud taget inte mycket förströelse att erbjuda en ensam. . . « Han slog opp whisky och tillsatte sodavatten ur en sifon. »Vill ni ha en?«

Jag tog ett glas och stödde mig med armbågen emot disken. Med en cigaret hängande fastklibbad i läppen tittade Al dystert på bildskärmen. Fram över skärmen gled tunnelens glänsande väggar, krökta räler och svarta polar; där flög gnistorna från elsvetsen.

»Detta är ingenting för mig,« förklarade jag. »Sådant kan bokhållare och barberare ägna sig åt. Jag har förstås ingenting emot dem, men jag behöver något, som jag aldrig i livet har upplevat.«

»Ni vet alltså inte själv, vad ni vill ha,« sade Rundhuvudet. »Detta var ett svårt fall. Ursäkta, ni är väl inte någon intell?«

»Hurså?«

»Nåja, nu skall ni inte få en felaktig uppfattning; inför liemannen, inser ni själv, är vi alla lika. Vad var det, jag just skulle säga? Att intellarna — de är de kinkigaste kunder, vi har, det är det hela. Inte sant, Al? Om här kommer, skall vi säga, en sådan där bokhållare eller barberare, så vet han precis, vad han vill ha. Han vill sätta blodet i svallning, för att visa sig, för att kunna vara stolt över sig själv, för att flickorna skall tjuta, för att visa alla, att han har malle. . . Det är enkla grabbar, varenda en av dem vill så gärna räkna sig själv som en redig karl. Hurdan är han väl då, vår kund? Några särskilda begåvningar har han inte, och det är det heller ingen, som kräver av honom. . . Förr var det så, har jag läst i en bok, då lär man ha avundats varandra; grannen, sade man, är oppe i smöret, och jag kan inte ens köpa mig ett kylskåp — kan man verkligen stå ut med sådant? Man bet sig såklart fast i sin lump, i sina pengar, i sin goda plats. . . Man offrade livet för

sådant! Den som hade starkare näve eller skarpare huvud kunde flyta ovanpå. . . Men nuförtiden har livet blivit fett och stillsamt, och alla lever i välstånd. Vad skall man anpassa sig till? Jag är ju ingen fisk, jag är i alla fall människa, jag har tråkigt och jag klarar inte av att själv tänka ut något. Till det behöver man ju en särskild begåvning, till att tänka ut något. Man måste läsa ett berg av böcker, och försök du läsa dem, när du mår illa av böcker. Att bli världsberömd eller tänka ut något i stil med en bil — en sådan idé får jag inte i skallen utan vidare, och ifall jag ändå får det — än sen då? Det är över huvud taget ingen som behöver dig, inte ens din fru och dina barn behöver dig, om man tänker efter, inte sant, Al? Och du behöver ju heller ingen. . . Nu, alltså, tänker kloka människor ut något nytt till dig, än är det sådana här aromatörer, än Fråssan, än är det någon ny dans. . . Nu har de tänkt ut en ny drink. . . *Iller* kallas den. . . Vill ni, jag skall blanda en till er? Han tar sig en sådan liten *iller* — ögonen far opp i pannan, och så är han nöjd. Men när ögonen är på sina vanliga ställen, då är hans liv som regnvatten för honom. Hit till oss kommer där en intell och beklagar sig: livet, säger han, saknar sälta, grabbar. . . Men härifrån går jag som en hjälte! Efter sådant där *spela kula* eller *ensam emot tolv* har jag en helt annan syn på mig själv. Inte sant, Al? Allt har återfått sitt behag för mig — kvinnor, mat, vin. . . «

»Ja,« sade jag deltagande. »Jag förstår er mycket väl. Men för mig har allt sådant förlorat sin sälta.«

»Det är sleg, han behöver,« sade plötsligt Al med basröst.

»Vad för något?« frågade jag.

»Sleg, säger jag.«

Rundhuvudet rynkade pannan.

»Lägg av, Al. Vad är det med dig idag. . . «

»Jag hostar väl på honom, jag,« sade Al. »Jag tycker inte om sådana. . . De är trötta på allt, ingenting passar dem.«

»Hör inte på honom,« sade Rundhuvudet. »Han har inte sovit i natt, han är rent utmattad. . . «

»Inte det, varför inte det?« invände jag. »Det är mycket intressant. Vad är det för något, *sleg*?«

Rundhuvudet rynkade åter pannan.

»Det är opassande, förstår ni?« sade han. »Hör inte på Al, han är en bra grabb, enkel, men han förstår sig inte på att bemöta folk. Det är inget vackert ord. En del har för vana att skriva det överallt på väggarna. Men det är väl också huliganer, vad? Snorungar, som inte begriper, vad det betyder, men som skriver. . . Ser ni där, vi har fått hyvla av disken. . . något avskum hade ristat in det; hade jag fått fatt

i honom, då hade jag vänt ut och in på honom. . . Här kommer ju även kvinnor.«

»Säg åt honom,« sade Al och vände sig till Rundhuvudet, »att han skall skaffa sig sleg och få sig litet lugn och ro. Om han får tag i Buba. . . «

»Håll flabben, Al,« sade Rundhuvudet ilsket. »Hör inte på honom. . . «

När jag hörde namnet Buba, fyllde jag glaset igen och ställde mig litet bekvämare.

»Vad är det då för något,« sade jag, »en hemlig last av något slag?«

»Hemlig!« sade Al med basrösten och brast ut i ett obehagligt gnäggande.

Även Rundhuvudet skrattade.

»Här hos oss kan ingenting vara hemligt,« sade han »vad kan det vara, som är hemligt, när folk super sig fulla redan vid femton års ålder? Dummerjönsar är de, intellarna, som sprider ut alla hemligheter. . . De vill anordna ett uppkok den tjugooåttonde, tisslar och tasslar, har nyligen skaffat sig granatkastare från stan, för att gömma dem, alltså, nå, som småglyttar, gudars skymning! Inte sant, Al?«

»Säg du åt honom,« fortfor den enkle, gode gossen Al på sin tråd. »Säg du åt honom, att han skall dra åt helvete. Ställ du dig inte i vägen för honom. Säg du åt honom, att han skall gå till Buba på *Oasen*, så är det slutpratad.«

Han slängde opp min plånbok och blankett på disken. Jag drack opp whiskyn. Rundhuvudet sade:

»Självfallet, som ni vill, det är er sak, men jag råder er att hålla er borta från sådana saker. Vi kommer kanske alla därhän, men ju senare, desto bättre. Jag kan inte förklara detta för er, jag bara känner, att detta är — som i graven: aldrig för sent och alltid för tidigt.«

»Tack,« sade jag.

»Han tackar redan!« Al gnäggade igen. »Har du sett på maken? Han till och med tackar!«

»Tre rubel har vi behållit,« sade Rundhuvudet. »Och blanketten skall ni riva sönder. Nej, ge mig den, så river jag själv itu den. Annars händer där kanske något med er, och så får vi höra av polisen.«

»Ärligt talat,« sade jag, när jag stoppade undan plånboken, »jag begriper i alla fall inte, varför man inte stänger ert kontor.«

»Hos oss går allt hederligt och riktigt till,« sade Rundhuvudet. »Om man inte vill, så tvingar en ingen. Om det händer något, så är man själv skuld till det.«

»Narkomanerna är det heller ingen, som tvingar,« invände jag.

»A, vad är det för en jämförelse! Narkotika, då gäller det pengar, snikenhet...«

»Nå, gott, på återseende,« sade jag. »Tack skall ni ha, grabbar. Var, var det, ni sade, man skulle leta efter Buba?«

»På *Oasen*,« svarade Al. »Ett kafé. Stick nu.«

»Så hövlig du är, lille vän,« sade jag. »det är rent hjärteknipande.«

»Stick, stick iväg,« gentog Al. »Din stinkande intell.«

»Hetsa inte opp dig så, min söte vän,« sade jag, »du kan så lätt få magsår. Passa väl på din mage, det är det värdefullaste *du* har. Inte sant?«

Al började långsamt röra på sig bak skranket, och jag gick min väg. Skuldran värkte igen.

Ett varmt regn öste ner på gatan. Trädens löv glänste vått och muntert; det luktade friskt av ozon och åska.

Jag hejdade en taxi och sade »*Oasen*«. Gatan översköldes av friska bäckar, och staden var så vacker och trivsamt, att blotta tanken på den nermöglade och förfallna tunnelbanan framstod som desto mer obehaglig.

Regnet flöt i strömmar, när jag hoppade ur bilen, tog ett språng över trottoaren och störtade in på *Oasen*. Där var tämligen mycket folk, nästan alla åt, till och med barkyparen bakom disken åt soppa; han hade ställt sopptallriken ibland brännvinsglasen. De, som redan hade avätit, rökte och betraktade förstrött gatan igenom den vattenbegjutna rutan. Jag gick fram till bardisken och frågade med halvhög röst, om Buba var där. Kyparen lade ifrån sig skeden och såg sig omkring i salen.

»Nä-e,« sade han. »Men ät ni så länge, han kommer snart.«

»Hur snart?«

»Om en tjuve minuter, eller om en halvtimmes tid.«

»Aha,« sade jag. »Då äter jag, och sedan så kommer jag hit igen, så får ni visa mig honom.«

»Umhum,« sade kyparen och återvände till sin soppa.

Jag tog en bricka, plockade ihop något slags middag och satte mig vid ett fönster på avstånd ifrån de andra gästerna. Jag behövde tänka efter. Jag kände, att jag hade samlat ihop nog med material för att kunna tänka över saken. Där föreföll framträda en kedja. Askarna med *Devon* i badrummet. Den poriga näsan talade om Buba och om *Devon* (och han viskade). Den enkle, gode gossen Al talade om Buba och om sleg... En tydlig kedja: badrum — *Devon* — Buba — sleg. Mer därtill. Den brunbrände muskelknuten hade varnat för, att *Devon* och så vidare vore det allra giftigaste skitet, och den sociala masochismens

rundhövdade adept hade inte sett någon skillnad emellan sleg och graven. Allt gick liksom ihop. Tydligen var det detta, vi sökte... och ifall det var så, då hade Riemaier med rätta sänt mig till fiskarna. Riemaier, sade jag för mig själv, varför skickade du mig till fiskarna, Riemaier? Och befalldes mig till och med att inte krångla utan göra, vad man förelade mig... Men du visste ju inte om, att jag var interplanetarier, Riemaier. Till och med om du hade vetat om det, så är där ju inte bara en förryckt kyber, där är även »spela kula« och »ensam emot tolv«. Där är något med dig, som jag inte alls tycker om, Riemaier... På något vis kom jag och störde dig. Nej, förresten, sade jag mig, så kan det inte vara. Det var helt enkelt det, att du inte hade särskilt mycket förtroende för mig, Riemaier. Där är helt enkelt något, jag ännu inte vet. Till exempel vet jag inte, vad Oscar är för en, som handlar med *Devon* på en kurort och som står i förbindelse med dig, Riemaier. Och visst hade du sammanträffat med Oscar före vårt samtal i hissen... Jag vill inte tänka på detta. Han ligger där som ett lik, och så tänker jag sådana saker om honom, utan att han har möjlighet att rättfärdiga sig... Plötsligt kände jag en klump i magen. Nå, gott, så tar vi och fångar in hela bandet. Men vad ändrar sig sedan? Fråssan finns kvar, Len med de utstående öronen skall liksom förr inte sova om nätterna, Vuzi skall fortsätta komma hem asfull, och tulltjänstemannen Peti skall av någon anledning fortsätta med att stå på näsan i krossat glas... Och alla skall bekymra sig om »folkets väl«. En del skall man begjuta med tårgas, andra skall man banka ner i marken till öronen, andra åter skall man göra om ifrån apor till något, som helt och hållet kan gälla för att vara människor... Sedan skall Fråssan komma ur modet, och man skall ge folket SuperFråssan; och i stället för det avskaffade Sleg sticker man till dem SuperSleg... Allt skall vara för folkets väl. Roa dig, Dummerjönsars Land, och tänk aldrig på något som helst!...

Vid grannbordet satt där med var sin bricka två män i slängkappor. En av dem förekom mig bekant. Han hade ett högdraget ansikte, som vittnade om fin stamtavla, och hade han inte haft ett tjockt, vitt plåster på högra kinden, skulle jag utan vidare ha känt igen honom — i vart fall hade jag den känslan. Den andre var rödbrusig; han hade en stor flint och jäktade rörelser. De talade lågmält men inte därför, att de ville dölja något, och de hördes utmärkt väl dit, där jag satt.

»Fatta mig rätt,« sade den rödbrusige enträget, mens han med hast och iver förtärde sin schnitzel, »jag är inte alls emot teatrar och muséer. Men anslagen till stadsteatern förbrukades inte i fjor, och på muséerna kommer det bara turister...«

»Och taveltjuvar,« fyllde mannen med plåstret i.

»Var snäll och tala inte om det. Vi har inga tavlor, det är värt att stjäla. Gud ske lov. *Sixtinska madonnor* har man ännu inte lyckats framställa syntetiskt ur spånor. Jag vill fästa er uppmärksamhet på, att utbredandet av kultur i vår tid måste gå en helt annan väg. Kulturen får inte gå ut till folket utan utgå ur folket. Folkkörer, gör-det-själv-cirklar, spel med massdeltagande — se där vad allmänheten behöver. . .

»Allmänheten behöver en god ockupationsarmé,« sade mannen med plåstret.

»Ack, om ni ville sluta tala så, ni tänker ju inte på det där viset. . . Cirklarnas omfattning hos oss är upprörande ringa. Boela beklagade sig för mig igår, att på hennes föreläsningar kommer det bara en man, och han har tydligen matrimoniala avsikter. Vi måste dra bort folket från Fråssan, från alkoholen, från de sexuella nöjena. Vi måste upphöja anden. . . «

Mannen med plåstret avbröt honom:

»Vad vill ni egentligen mig? Att jag idag understöder ert projekt gentemot den här åsnan, vår ärade borgmästare? Herregud! Mig gör det detsamma. Men ifall ni vill ha reda på min uppfattning om anden, så skall jag säga er, mitt kära stadsråd, att någon ande, det finns det inte! Anden är död! Den har kvävts i isterbukarna! I ert ställe skulle jag räkna med det och enbart med det!«

Den rödbrusige föreföll tillintetgjord. Han teg en stund, sedan stönade han plötsligt fram:

»Herregud, herregud, vad allt ni är tvungen att ägna er åt! Men hör ni, man flyger ju till stjärnorna! Någonstans bygger man mesonreaktorer! Någonstans skapar man en ny pedagogik. Herregud, det var inte länge sedan, jag begrep det; att vi inte ens är en avkrok, vi är — ett reservat! I hela världens ögon är vi just det, ett reservat för dumheten, okunnigheten och pornokratin. Vet ni vad, i vår stad uppehåller sig på andra året en professor Rubinstein. Socialpsykolog, ett världsnamn. Han studerar oss, liksom man studerar djur. . . *Sönderfallande ekonomiska formationers instinktiva sociologi* kallar han sitt arbete. Det, som intresserar honom, är människan såsom bärare av urinstinkterna, och han har beklagat sig för mig, hur besvärligt det är att samla material i länder, där den instinktiva verksamheten vanställts och undertryckts av pedagogiska system. Men hos oss är han lycksalig! Enligt vad han påstår, finns det hos oss över huvud taget ingen som helst verksamhet förutom den instinktiva. Jag blev kränkt och skämdes, men herregud, vad kunde väl jag invända! . . . ni förstår mig. Ni är en klok man, min vän; ni är en kall människa, det vet jag, men inte kan jag då väl tro på, att ni skulle vara så till den grad liknöjd. . . «

Mannen med plåstret gav honom en nedlåtande blick och fick plötsligt en ryckning i kinden. Jag kände strax igen honom: detta var samma typ med monoklen, som så flinkt hade hållt på mig den lysande smörjan dagen dessförinnan hos mecenaterna. Å, du ditt ynkliga kräk! tänkte jag. Du din tjuv! En ockupationsarmé behöver han! Anden, ser ni, har drunknat i ister. . .

»Ursäkta, stadsrådet,« sade mannen med plåstret äcklat, »jag förstår allt det här, men just därför står det fullkomligt klart för mig, att runt omkring oss har vi ett trask. Den sista krampen. Euforin.«

Jag reste mig och begav mig till deras bord.

»Tillåter ni?« frågade jag.

De betraktade mig förvånat. Jag satte mig.

»Jag får be er ursäkta mig,« sade jag. »Jag är egentligen turist och har inte varit så länge här hos er, men ni hör, såvitt jag förstår, till ortsbefolkningen och har kanske till och med något slags förbindelse med stans styrelse. . . ni förstår, därför beslöt jag mig för att störa er en smula. Jag har hört det nämnas omkring mig överallt: mecenaterna, mecenaterna. . . Men vad det är för några, är det ingen, som kan förklara. . . «

Mannen med plåstret fick en ny ryckning i kinden. Hans ögon vidgades — även han hade känt igen mig.

»Mecenater?« sade det rödbrusiga stadsrådet artigt. »Det finns det, det finns en sådan barbarisk organisation här hos oss. Mycket tråkigt, men det finns det här.«

(Jag nickade och tittade på plåstret. Min bekante hade återvunnit fattningen och med samma högdragna uppsyn som tidigare åt han gelé.)

»I grund och botten är det här vår tids vandaler. Det är helt enkelt svårt för mig att finna ett annat ord. De köper för medlemsavgifterna upp stulna tavlor, skulpturer, handskrifter av icke offentliggjorda böcker och patent för att förintä dem. Kan ni föreställa er, hur vidrigt det här är? De finner en viss patologisk njutning i att förintä världskulturens element. Det samlas stora, välklädda folkmassor, som lugnt och stillsamt, överlagt och vällustigt förintar. . . «

»Aj-aj-aj-aj!« sade jag utan att släppa plåstret med blicken. »Sådana borde man hänga opp i benen.«

»Vi förföljer dem!« utropade det rödbrusiga stadsrådet. »Vi rättsförföljer dem och åtalar dem enligt lag! Tyvärr kan vi inte åtala konstfiker och luspulare, de bryter ju egentligen inte mot några skrivna lagar, men så snart det blir tal om mecenaterna. . . «

»Är ni färdig än, stadsrådet?« förhörde sig mannen med plåstret. Mig ignorerade han.

Den rödbrusige kom plötsligt ihåg.

»Ja-ja, det är dags att gå nu. Ni får ursäkta oss,« sade han och vände sig emot mig, »vi har sammanträde i municipalnämnden. . . «

»Kypare!« kallade med metallisk stämma mannen med plåstret. »Var god tillkalla en taxi.«

»Har ni varit länge här i stan?« frågade den rödbrusige.

»Andra dagen,« svarade jag.

»Och tycker ni — om den?«

»En vacker stad.«

»Jaha,« mumlade den rödbrusige.

Vi teg. Mannen med plåstret satte helt fräckt monoklen i ögat och drog fram en cigarr.

»Gör det ont?« frågade jag deltagande.

»Vad menar ni med det?« sade han högdraget.

»Kindknotan,« sade jag. »I levern måste det också göra ont.«

»Jag har aldrig ont någonstans,« svarade han och blänkte till med monoklen.

»Är ni manne bekanta?« undrade den rödbrusige.

»En smula,« sade jag. »Vi har haft en dispyt om konst.«

Kyparen ropade, att taxin hade anlänt. Mannen med plåstret reste sig strax.

»Kom nu, stadsrådet,« sade han.

Den rödbrusige log förvirrat emot mig och reste sig också. De gick emot utgången. Jag följde dem med blicken och gick sedan till bardisken.

»Brandy?« frågade kyparen.

»Just det,« sade jag. Jag skälvde av ilska. »Vad var det för personer, jag nyss talade med?«

»Den flintskallige är stadsråd i municipalnämnden, han ägnar sig åt kultur. Och den andre, han med monokeln, det är drätsel­förvaltaren.«

»Drätsel­förvaltaren,« sade jag. »Ett avskum är det, och ingen drätsel­förvaltaren.«

»Jaså, verkligen?« sade kyparen intresserat.

»Det kan ni tro. Är Buba kommen än?«

»Inte än. Men drätsel­förvaltaren, vad är det med honom?«

»Han är ett avskum,« sade jag. »En spetsbov.«

Kyparen funderade en stund.

»Det är mycket möjligt,« sade han. »För övrigt är han baron. Före detta, förstås. Och han uppför sig verkligen som ett riktigt avskum. Skada, att jag inte gick och röstade, för då hade jag kunnat rösta mot honom. . . Men vad har han gjort er?«

»Han har gjort något emot er,« sade jag, »och jag har gjort något emot honom. Och jag skall göra något mer. Så ligger det till.«

Kyparen, som inte hade förstått något, nickade och sade:

»En tår till?«

»Ja, tack,« sade jag.

Han slog opp brandy i mitt glas och meddelade:

»Där kommer Buba.«

Jag vände mig om och var på vippen att tappa glaset. Jag kände igen Buba.

10

Tionde kapitlet.

Han stod i dörren och såg sig omkring med en uppsyn som om han försökte erinra sig var, han hade kommit hän, och varför, han hade kommit dit. Han var inte alls lik sig, men jag kände likväl strax igen honom, ty vi hade under fyra års tid suttit vid sidan om varandra i skolans hörsal, och sedan hade det följt ännu några år, då vi hade träffats nästan dagligen.

»Hör ni,« sade jag till kyparen, »Kallas han för Buba?«

»Umhum,« sade kyparen.

»Är det ett täcknamn?«

»Hur skulle jag kunna veta det? Buba hit och Buba dit. Alla kallar honom det.«

»Pek!« kallade jag.

Alla såg på mig. Även han vred långsamt på huvudet och sökte med blicken efter den, som hade kallat. Men mig skänkte han ingen uppmärksamhet. Som om han hade dragit sig något till minnes började han plötsligt med krampaktiga rörelser skaka vattnet ifrån rocken; sedan linkade han skröfsande med klackarna fram till bardisken och kravlade sig med möda opp på taburetten vid sidan om mig.

»Det vanliga,« sade han till kyparen. Hans röst lät dov och kvävd, liksom hade man fattat honom om strupen.

»Där är någon, som väntar på er,« sade kyparen och ställde framför honom ett glas brännvin samt en djup tallrik full med strösocker.

Han vände långsamt på huvudet, såg på mig och frågade:

»Nå? Vad vill ni?«

Hans ögonlock var inflammerade och halvslutna, ögonvråarna var fulla med slem. Han andades igenom munnen, som om polyperna plågade honom.

»Pek Zenaj,« sade jag med låg röst, »kursdeltagare Pek Zenaj, var god återvänd ifrån jorden till himmelen.«

Han såg på mig alldeles som en blind. Sedan slickade han sig om läpparna och sade:

»Kursare, vad?«

Det kändes kusligt. Han vände sig bort, tog glaset, hällde i sig spriten, äcklades och började äta av strösockret med en stor matsked. Kyparen hällde opp ytterligare ett glas till honom.

»Pek,« sade jag, »hur är det fatt, min vän, känner du inte igen mig?«

Han glodde på mig igen.

»Nej. Men jag har säkert sett er någonstans. . . «

»Sett någonstans!« sade jag förtvivlat. »Det är ju jag, Ivan Zjilin, har du verkligen alldeles glömt mig?«

Han darrade knappt märkbart på den hand, som höll i glaset, och det var allt.

»Nej, kompis,« sade han. »Jag ber om ursäkt, visst, men jag kommer inte ihåg er.«

»Kommer du inte ihåg *Tachmasib*, då? Eller Iowa Smith, minns du inte honom?«

»Jag lider av halsbränna idag,« meddelade han kyparen. »Ge mig litet soda, Kon.«

Kyparen, som nyfiket hört på, slog opp sodavatten.

»En sådan usel dag, det har varit idag,« sade Buba. »Två automater strejkade, kan du föreställa dig det, Kon?«

Kyparen skakade på huvudet och suckade.

»Direktören skäller,« fortsatte Buba. »Han kallade in mig och skällde ut mig. Jag slutar där. Jag sade till honom, att han kunde dra åt helvete, och så avskedade han mig.«

»Då får ni gå till facket,« råde kyparen.

»A, facket,« sade Buba. Han drack opp sodavattnet och torkade munnen med handflatan. Mig såg han inte åt.

Jag satt, som om man hade spottat på mig. Jag hade helt och hållet glömt varför, jag behövde Buba. Jag behövde Buba, men Pek. . . Det vill säga, jag behövde även Pek, men inte denne. . . Detta var inte Pek, detta var den för mig okände och obehaglige Buba, och jag såg med förfäran, hur han hällde i sig sin andra sup och på nytt tog itu med att skyffla in fulla skedar med socker. Han hade fullt med röda fläckar i ansiktet; det var under kväljningar, han hörde på, när kyparen inlevelsefullt berättade för honom något om fotboll. . . Jag fick lust att utropa: Pek, vad är det, som har hänt med dig, Pek, du hatade ju allt detta! . . . Jag lade handen på hans axel och sade bedjande:

»Pek, min käre, hör på mig, jag ber dig. . . «

Han drog sig undan.

»Vad är det fråga om, kompis?« Hans ögon såg ingenting längre. »Jag är inte Pek, jag heter Buba, förstått? Ni förväxlar mig med någon annan. . . Här är ingen Pek. . . Hur var det då med *Noshörningarna*, Kon? . . . «

Jag kom ihåg, var jag befann mig, och begrep, att här verkligen inte var någon Pek, men att här var Buba, agent för en förbrytarorganisation, och detta var den enda realiteten, mens Pek Zenaj var en hägring, ett vackert minne, som jag snarast måste förtränga, ifall jag hade för avsikt att arbeta. . . Gott, tänkte jag och bet ihop tänderna, som ni vill.

»Hallå, Buba,« sade jag. »Jag har en angelägenhet att ordna opp med dig.«

Han var redan berusad.

»Men jag samtalar inte om angelägenheter vid bardisken,« förkunnade han. »För övrigt har jag slutat arbeta. Fullkomligt. Jag befattar mig inte längre med några angelägenheter. Vänd dig, kompis, till municipalförvaltningen. Där hjälper de dig.«

»Jag vänder mig till dig och inte till municipalförvaltningen,« sade jag. »Skall du höra på mig?«

»Det har jag gjort hela tiden och fördärvat hälsan på kuppen.«

»Det är bara en obetydlig angelägenhet,« sade jag. »Jag behöver sleg.«

Han ryckte till.

»Vad menar du, kompis, har du förlorat förståndet, vad?«

»Ni borde skämmas,« sade kyparen, »inför alla människor. . . ni måste ha tappat samvetet.«

»Håll flabben,« sade jag till honom.

»Lite tystare,« sade kyparen hotfullt. »Det är kanske länge, sedan ni blev släpad till polisen? Passa dig, annars kan du ett-tu-tre bli utvisad. . . «

»Utvisning, det skiter jag i,« sade jag fräckt. »Lägg inte näsan i blöt. . . «

»Din stinkande sleggist,« sade kyparen. Han blev märkbart rå, men talade likväl lågmält. »Sleg vill han ha. Jag skall genast tillkalla sergeanten, så skall han få för sleg. . . «

Buba gled ner ifrån taburetten och linkade brådstörtat iväg emot utgången. Jag lämnade kyparen och skyndade mig efter. Han störtade ut i regnet utan att dra opp kapuschongen och började se sig omkring efter en taxi. Jag hann opp honom och grep honom i ärmen.

»Nå, vad är det, du vill mig?« sade han bedrövat. »Jag kallar på polis.«

»Pek,« sade jag. »Försök komma till sans, Pek, det är jag, Ivan Zjilin, du kommer väl ihåg mig. . . «

Han bara såg sig omkring, ideligen med handen torkande bort vatt-
net, som strömmade ner över ansiktet. Hans uppsyn var ömkelig, han
såg jagad ut; jag försökte undertrycka min ilska och försäkrade mig
själv, att detta var min Pek, den ovärderlige Pek, den oersättlige Pek,
den gode, kloke, glade Pek; och jag försökte dra mig till minnes allt,
hur han hade suttit vid styrpulpeten på *Gladiatorn*, men det kunde
jag inte, ty det var omöjligt att föreställa sig honom någonstans utom i
baren med ett glas brännvin.

»Taxi!« skrek han gällt, men bilen susade förbi; den var full med
folk.

»Pek,« sade jag, »vi går hem till mig. Jag skall berätta allt för dig.«

»Lämna mig i fred,« sade han med skallrande tänder. »Jag skall inte
gå någonstans tillsammans med er. Släpp mig! Jag har väl inte rört dig,
jag har väl inte gjort dig något, släpp, för guds skull!«

»Nå, då så,« sade jag. »Jag låter dig vara ifred. Men du måste ge mig
sleg och din adress.«

»Jag vet ingenting om någon sleg,« stönade han fram. »En sådan
dag, det har varit i dag, herregud! . . . «

Haltande på vänster ben linkade han åstad och dök plötsligt ner i
en källarlokal med en vacker, enkel skylt. Jag följde efter honom. Vi
satte oss vid ett litet bord och med det samma serverades vi varmt
kött och öl, fastän vi ingenting hade beställt. Buba skälvde, hans våta
ansikte blev blått. Han stötte med avsky bort tallriken, grep ölkruset
med bägge händerna och började bälga i sig ölet. I källarlokalen var
det lugnt, tyst och tomt; över den ljusstrålande buffén hängde där en
vit skylt med gyllene bokstäver: »Här betalar man.«

Buba lyfte huvudet ifrån kruset och sade bedrövat: »Får jag gå,
Ivan? Jag kan inte. . . Vad skall allt detta snack tjäna till? Låt mig
gå, jag ber dig. . . «

Jag tog honom i handen.

»Pek, vad har hänt med dig? Jag har ju sökt dig, din adress fanns
ingenstans. . . Jag har träffat dig helt och hållet av en händelse och jag
förstår ingenting. Hur har du kunnat bli indragen i denna historia?
Jag kanske kan hjälpa dig med något? Kanske vi. . . «

Plötsligt slet han ursinnigt sin hand ur min.

»Bödel,« väste han. »Gestapist. . . Det måtte ha varit djävulen, som
förde mig till *Oasen*. . . Narraktigt pladder, snor. . . Jag har ingen sleg,

förstått? En enda, så den ger jag dig inte! Hurdan tror du jag är — som Arkimedes?... Har du något samvete? Men så låt mig gå då, plåga mig inte...«

»Jag kan inte släppa iväg dig,« sade jag, »förrän jag har fått sleg. Och din adress. Vi måste tala med varandra...«

»Jag vill inte tala med dig, har du verkligen inte begripit det? Jag vill inte tala med någon som helst om något som helst. Jag vill hem... Min sleg ger jag dig inte... Vad tror ni jag är, en fabrik? Skall jag ge dig en och sedan ta en lång omväg igenom stan, vad?«

Jag teg. Det stod klart, att han hatade mig nu. Hade han känt sig vid fulla krafter, hade han dödat mig och gått sin väg. Men han visste, att detta inte stod i hans makt.

»Ditt kräk,« sade han ilsket. »Varför kan du inte köpa en själv? Har du inga pengar? Nå, då så!«

Han började krampaktigt rota i fickorna och slängde opp några kopparmynt samt några skrynkliga pengasedlar på bordet.

»Var så god, ta för dig, det räcker!«

»Köpa vad då? Av vem?«

»En sådan förbannad åsna... Nå, denne... Vad är det nu... hmm... vad kallas... A-a, för djävelen!...« skrek han. »Dra åt helvete!«

Han stoppade fingrarna i bröstfickan och drog opp ett platt plastfodral. Inuti låg där ett litet, glänsande metallrör, som liknade blandaren i en fickradio.

»Där har du! Sluka den!«

Han räckte mig röret. Det var litet, högst en tum långt och ungefär millimetertjockt.

»Tack,« sade jag. »Hur använder man den?«

Pek spärrade opp ögonen. Han rentav log.

»Herregud,« sade han nästan ömsint, »vet du verkligen ingenting?«

»Jag vet ingenting,« sade jag.

»Nå, det kunde du ju ha sagt ifrån första början. Jag som trodde, att han plågade mig, som en annan bödel. Har du någon radio? Sätt den i radion på blandarens plats, häng opp radion någonstans i badrummet eller ställ den, det kvittar, och så hoppar du i.«

»I badkaret?«

»Ja.«

»Skall det nödvändigtvis vara i badkaret?«

»Javisst! Det är alldeles tvunget, att kroppen ligger blöt. I hett vatten. Ah du, din spädkalv...«

»Och Devon?«

»Lägg några *Devon* i vattnet. Ungefär fem tabletter i vattnet och en i munnen. De smakar vidrigt, men efteråt beklagar du dig inte. . . Det är också nödvändigt att strö litet badsalt i vattnet. Omedelbart innan man börjar så skall man ta sig ett par glas starkt. Det är nödvändigt, för att. . . så att detta. . . nå. . . alltså. . . att man slappnar av, liksom. . . «

»På så vis,« sade jag. »Jag förstår. Nu förstår jag alltsammans.«

Jag slog in sleggen i en pappersservett och stoppade den i fickan.

»Det är alltså vågpsykoteknik?«

»Herregud, vad angår det dig?« han stod redan opp och drog kapuschongen över huvudet.

»Inte alls,« sade jag. »Hur mycket är jag dig skyldig?«

»Ingenting, en struntsak! Nu skyndar vi oss att gå. . . Vad fan skall vi förlora tid här för?«

Vi gick opp på gatan.

»Du har tagit rätt beslut,« sade Pek. »Skulle detta verkligen vara världen? Skulle vi verkligen vara människor i denna värld? Skit är det, och ingen värld. Taxi!« gastade han. »Hej, taxi!« Han darrade av upphetsning. »Varför gick jag till *Oasen*? . . . Nä-ä, nu skall jag inte gå någonstans mer, ingenstans. . . «

»Ge mig din adress,« sade jag.

»Vad skall du med min adress?«

Taxin rullade fram, och Buba slet opp dörren.

»Adressen!« sade jag och grep honom i axlen.

»Ditt nöt,« sade Buba. »Solgatan elva. . . Ditt nöt,« gentog han, mens han satte sig i bilen.

»I morgon kommer jag till dig,« sade jag.

Han skänkte mig inte längre någon uppmärksamhet. »Solgatan!« skrek han till chauffören. »Genom centrum! Och så snabbt som möjligt, för guds skull!«

Så enkelt, tänkte jag, när jag såg efter hans bil. Så enkelt alltsammans verkade! Och allt sammanföll. Såväl badkaret som *Devon*. De tjutande radioapparaterna, som hade retat oss så och som vi ändå aldrig hade ägnat någon uppmärksamhet. Vi bara stängde av dem. . . Jag tog en taxi och återvände hem.

Men han kanske bedrog mig, tänkte jag plötsligt. Han ville helt enkelt bli av med mig så fort som möjligt. . . Förresten, det skall jag snart få reda på. Han liknar inte alls en langare. Han är ju Pek. . . Nej förresten, han är inte längre Pek. Stackars Pek. Du är inte alls någon langare, du är helt enkelt ett offer. Du vet, var man kan köpa det skitet, men du är på det hela taget bara ett offer. Hör på, jag vill inte förhöra Pek, jag vill inte skaka om honom och behandla honom som

en annan smågangster... Det är sant, han är inte längre Pek. Smörja, vad skulle det betyda, inte Pek? Han är Pek, och likväl... Vågpsykoteknik... Men Fråssan, det är ju också vågpsykoteknik. Någonting har kommit fram alldeles för enkelt, tänkte jag. Jag har inte ens varit här mer än två dygn... Riemaier har däremot bott här ända sedan upproret. Han blev utplanterad här, han vande sig vid att leva här, och alla var nöjda med honom, fastän han i sina senaste redogörelser skrev, att här inte fanns något som helst, som liknade det, vi letade efter. Det är sant, han led av nervös överansträngning... och *Devon* på golvet. Och Oscar. Han började inte med att be mig om att lämna honom i fred, utan sände mig helt enkelt till fiskarna...

Jag mötte ingen, varken på gården eller i hallen. Hon var omkring fem. Jag gick in i mitt arbetsrum och ringde Riemaier. En lågmäld kvinnoröst svarade.

»Hur är det med sjuklingen?« frågade jag.

»Han sover. Han får inte störas.«

»Det skall jag inte. Är han bättre?«

»Jag sade ju till er, att han har somnat. Var snäll och ring inte så ofta. Era ringningar oroar honom.«

»Skall ni vara hos honom hela tiden?«

»I alla fall tills i morgon bitti. Om ni ringer en gång till, kopplar jag ur telefonen.«

»Tack skall ni ha,« sade jag. »Lämna honom bara inte förrän i morgon bitti. Jag skall inte störa er mer.«

Jag lade på och satte mig en stund med mina funderingar i den bekväma, mjuka fåtöljen framför det stora, alldeles tomma bordet. Sedan tog jag fram sleggen ur fickan och lade den framför mig. Det var ett litet, blankt rör; det var oansenligt och såg ut att vara ofarligt, en vanlig radiokomponent. Sådana kunde man framställa millionvis av. De kostade antagligen bara några kopek och lät sig lätt och bekvämt transportera.

»Vad är det, ni har där?« frågade Len alldeles intill mitt öra.

Han stod vid sidan om mig och betraktade sleggen.

»Vet du verkligen inte det?« frågade jag.

»Den är från en radio,« sade han. »Jag har en sådan i min radio. Den går sönder i ett kör.«

Jag tog upp min radio ur fickan, tog ut blandaren ur den och lade den vid sidan om sleggen. Blandaren liknade sleggen, men det var ingen sleg.

»De är inte likadana,« märkte Len. »Men jag har sett en sådan också.«

»Vad då för en?«

»En sådan, som ni har.«

Han rynkade plötsligt pannan och tog på sig en arg min.

»Kom du på något?« frågade jag.

»Inte alls,« sade han mörkt. »Jag kom inte alls på något.«

»Nå, då så,« sade jag.

Jag tog sleggen och satte in den i radion i stället för blandaren. Len grep mig i handen.

»Gör det inte,« sade han.

»Varför inte?«

Han svarade inte men betraktade vaksamt radioapparaten.

»Är du rädd för något?« frågade jag.

»Jag är inte rädd för något, varför tror ni det. . . «

»Se dig i spegelen,« sade jag och stoppade radion i fickan. »Du har en min, som om jag hade skrämt dig.«

»Ni?« undrade han förvånat.

»Det är väl klart, att det är för mig. Inte för dig själv. . . Men, ändå, du är ju också rädd för sådana där. . . nekrotiska uppenbarelser.«

Han vände blicken åt sidan.

»Var har ni fått det ifrån?« sade han »Det är bara, som vi leker.«

Jag fnös föraktfullt.

»Sådana lekar känner jag till! Det är bara en sak, jag inte vet: varifrån kommer de nekrotiska uppenbarelserna i våra dagar?«

Han såg sig omkring ifrån sida till sida, sedan började han rygga tillbaka.

»Jag går,« sade han.

»Nej då,« sade jag bestämt. »Först skall vi tala färdigt, när vi nu en gång har börjat. Som man till man. Du tror väl inte, att jag inte tänker något om dessa nekrotiska uppenbarelser.«

»Vad är det, ni tänker?« Han var redan vid dörren och talade med mycket låg röst.

»Mer än du,« sade jag strängt. »Men jag vill inte gasta om det, så det hörs i hela huset. Ifall du vill tala med mig, så kom här. . . Jag är ju ingen nekrotisk uppenbarelse. . . Kom nu hit till bordet och sätt dig.«

En hel minut tvekade han, mens han tittade under lugg på mig, och allt, som han fruktade, och allt, som han hoppades på, dök opp och försvann igen i hans ansikte. Till sist sade han:

»Jag skall bara stänga dörren.«

Han sprang in i vardagsrummet, stängde dörren till hallen, vände tillbaka, stängde noga dörren till vardagsrummet och kom fram till

mig. Han hade händerna i fickorna, ansiktet var blekt, och de utstående öronen var röda och kalla.

»För det första är du en dummerjöns,« förklarade jag, sedan jag hade placerat honom hos mig stående mellan mina knän. »Där var en gång en pojke, som var så förskräckt, att hans byxor inte torkade ens på stranden, och hans öron var så kalla av skräck, som om han hade lagt dem i kylskåpet över natten. Denne gosse darrade hela tiden, och han darrade så, att när han blev stor, hade han fått korkskruvsformade ben, och skinnet var som på en plockad gås.«

Jag hoppades, att han åtminstone skulle le, men han lyssnade mycket allvarsamt, och det var mycket allvarligt, han frågade:

»Vad var det då, han var rädd för?«

»Han hade en storebror, som var en bra karl, men han tyckte om att supa. Och som det ofta brukar vara, så var där ingen likhet emellan broren när han var full och när han var nykter. Han kom till att se alldeles vild ut. Och när han hade supit särskilt mycket, så såg han ut som ett lik. Och den lille pojken. . . «

Över Lens ansikte spred sig ett föraktfullt småleende.

»Hade han något att vara rädd för? . . . De är tvärtom mycket snällare, när de är fulla.«

»Vilka *de*?« frågade jag. »Din mor? Vuzi?«

»Tja. Mamma är tvärtom alltid argsint, när hon vaknar om morgnarna, men så snart hon har fått sig en vermut eller två, så är saken klar. Framåt kvällen så är hon godheten själv, för då blir det snart natt. . . «

»Och om natten?«

»På natten kommer den där kanaljen,« sade Len motvilligt.

»Kanaljen bryr vi oss inte om,« sade jag sakligt. »Det är väl inte för kanaljens skull du flyr ut i garaget.«

»Jag flyr inte,« sade han trotsigt. »Det är bara en lek.«

»Jag vet, jag vet,« sade jag. »Där finns, förstås, här i världen ting, som till och med jag fruktar. Till exempel när en liten pojke gråter och darrar. Jag kan inte se på sådant, då vänder sig allt inom mig. Eller när man har ont i tänderna, men man ändå till följd av omständigheterna måste le, då är det hemskt, säg du ingenting annat. Och sedan så är det dumheterna. När några dummerjönsar, till exempel, av sysslolöshet och i övermod smörjer kråset med hjärnan ur en levande apa. Det är inte bara hemskt, det är helt enkelt vämjeligt. Desto mer, som de inte själva har tänkt ut det. Det har tjocka tyranner i fjärran östern funderat ut redan för tusen år sedan och även då i övermod. De nutida

dummerjösarna har hört talas om det och glatt sig. Sådana kan man bara ömka men inte vara rädd för. . . «

»Ömka,« sade Len. »Själva har de ingen medömkan med någon. Vill de göra något, så gör de det. Vad bryr de sig, varför fattar ni inte det. . . Har de tråkigt, så kvittar det dem, vem de sågar av huvudet på. . . Dummerjösar. . . Det är de kanske på dagen, dummerjösar, ni förstår ingenting av detta, men på nätterna, då är de inga dummerjösar, utan allihop förbannade. . . «

»Hur så?«

»*De äro förbannade af hela verlden. De hafva ingen frid och skola aldrig finna den. Ni begriper ju ingenting. . . Vad rör det väl er, ni är ju hitrest och skall resa härifrån igen. . . Men de, de lefva om natten och äro döda om dagen. . . lik. . .*«

Jag gick in i vardagsrummet och hämtade vatten till honom. Han drack opp ett helt glas och sade:

»Skall ni snart resa?«

»Nej då, vad tror du,« sade jag och gav honom en klapp på ryggen. »Jag är ju nyss kommen.«

»Får jag övernatta hos er?«

»Såklart.«

»Först så hade jag ett lås, men nu så har hon utav någon anledning tagit låset ifrån mig. Varför hon tog det, sade hon inte. . . «

»Gott,« sade jag. »Du får sova i mitt vardagsrum. Vill du det?«

»Ja.«

»Sådär. Lås då in dig där och sov så gott. Jag går in i sovrummet igenom fönstret.«

Han lyfte huvudet och såg mig oavvänt i ansiktet.

»Tror ni, det går att låsa era dörrar? Det vet jag allt om. Era dörrar går inte heller att låsa.«

»Era går inte att låsa,« sade jag så vårdslöst som möjligt. »Men hos mig skall de gå att låsa. Efter en halv timmes arbete.«

Han skrattade obehagligt, som en vuxen.

»Ni är ju själv rädd. OK, jag skojade. Era går att låsa, så var inte rädd.«

»Ditt nöt,« sade jag. »Jag har ju sagt till dig, att jag inte är rädd för sådant.« Han betraktade mig provande. »Men jag skall göra ett lås till vardagsrummet för din skull, för att du skall kunna sova lugnt, när du nu är en sådan räddhare. Jag för min del sover alltid med öppet fönster.«

»Det sade jag ju,« sade han, »att jag skojade.«

Vi teg en stund.

»Len,« sade jag, »vad skall du bli, när du blir stor?«

»Hur så?« sade han. Han blev mycket förvånad. »Vad spelar det för roll?«

»Hur så — spelar roll? Gör det dig det samma, om du blir kemist eller barkypare?«

»Jag har ju sagt er: vi är alla förbannade. Förbannelsen blir man aldrig fri från, att ni inte fattar det, som alla vet.«

»Nej då,« sade jag, »det har funnits förbannade folk förr. Men sedan har där fötts barn, som har vuxit opp och hävt förbannelsen.«

»Hur då?«

»Det tar lång tid att förklara, min vän.« Jag reste mig. »Det skall jag säkert berätta för dig någon gång. Men spring nu och lek. Om dagarna leker du väl? Nå, stick iväg nu. Kom tillbaka, när solen går ner, så skall jag bädda till dig.«

Han stack händerna i fickorna och gick till dörren. Där stannade han och sade över axlen:

»Det är bäst, ni tar ut den där grejen ur radion. Vad tror ni, det är?«

»En blandare,« sade jag.

»Det är inte alls någon blandare. Ta ni ut den, annars så skall det gå er illa.«

»Hur så, gå mig illa?« sade jag.

»Ta ut den,« sade han. »Ni skall hata alla. Ni är inte förbannad än, men ni blir förbannad. Vem har gett er den? Vuzi?«

»Nä.«

Han såg bedjande på mig.

»Ivan, plocka ut den!«

»Jag skall,« sade jag. »Jag skall plocka ut den. Spring nu och lek. Och var aldrig rädd för mig, hör du det?«

Han sade ingenting och gick ut, men jag blev sittande i fåtöljen med armarna på bordet och snart hörde jag, hur han rumsterade omkring i syrenbuskarna under fönstret. Han prasslade, stampade, mumlade något och ropade emellanåt lågmält till mens han samtalade med sig själv:

»... Ta hit flaggorna och ställ dem här, och här, och här, så där... så... så, där... Och sedan så satte jag mig i flygmaskinen och flög iväg till fjällen... «

När skulle han måne gå och lägga sig, tänkte jag. Det vore bra, om det bleve vid åtta eller åtminstone vid nio, det kanske var dumt av mig att blanda mig in i detta, annars skulle jag ha kunnat låsa in mig i badrummet och inom två timmar skulle jag ha vetat allt, nej förresten, jag skulle ju inte ha kunnat förvägra honom det, man får tänka sig in

i hans ställe, men det är ju inte rätt metod, jag ger efter alltför lätt för hans rädsla, jag måste tänka ut något klokare, men försök bara, här är vi inte på internatet i Anjudin, verkligen inte alls, och vad jag nu står inför, det skall bli intressant, vilken av paradisetts kretsar, bara man inte kittlar mig, det står jag inte ut med, och Fiskarna är kanske också en av paradisetts kretsar, Mecenaterna är kanske något för det aristokratiska sinnelaget, mens Gamla Tunnelbanan är för det litet enfaldigare folket, fast även intellarna har ett aristokratiskt sinnelag, men de super som svin och duger inte längre någonting till, inte ens de duger längre någonting till, alltför mycket hat, alltför litet kärlek, hatet är lätt att lära, men kärleken svår, och därtill har man nött för mycket på kärleken och besudlat den, och den är passiv, därför går det så, därför att kärleken alltid är passiv, men hatet är i gengäld alltid aktivt och därför mycket tilldragande, och man säger dessutom, att hatet är medfött varemot kärleken växer ur förstånd, stort förstånd, och det vore över huvud taget bra att tala litet med intellarna, de är inte alla dummerjönsar och hysteriker, men plötsligt lyckas man kanske finna människan, vad är det egentligen, som är av naturen gott hos människan, ett skålpund av ett grått ämne, men även detta är inte alltid gott, så att människan alltid måste börja på ny kula, och det vore bra, om sociala kännetecken vore ärftliga; det är sant, i så fall skulle Len ha varit en liten generalöverste; nej då, helst inte, då är det bättre med den nya kulan, visserligen skulle han då inte vara rädd, men i stället skulle han skrämman andra, som inte var generalöverstar. . .

Jag ryckte till, ty jag fick syn på Len, som satt i äppleträdet mitt emot mitt fönster och tittade oavvänt på mig. I nästa ögonblick försvann han, det knakade till i grenarna, och äpplena drösade ner. Ingenting tror han på, tänkte jag. Ingen har han förtroende för. Hade jag förtroende för någon här i denna stad? Jag gick igenom alla, jag kunde påminna mig. Nej, ingen hade jag förtroende för. Jag tog telefonluren, ringde opp *Olympic* och bad att bli kopplad till rum nummer åttahundrasjutton.

»Hallå,« sade Oscars röst.

Jag hade täckt över mikrofonen med fingrarna och teg.

»Hallå!« upprepade Oscar förargat. »Det är redan andra gången,« sade han till någon vid sidan om. »Hallå! . . . Nej då, vad skulle jag ha för fruntimmer här? . . .« Han lade på luren.

Jag tog ett litet band av Minz, lade mig på soffan i vardagsrummet och läste tills det började skymma. Jag tycker mycket om Minz, men jag minns inte alls vad, det var, jag läste om. Kvällsskiftet bullrade förbi. Tant Vajna matade Len med varm havrevälling till kvälls-

mat. Len konstade och kved, men hon övertalade honom tålmodigt och ömt. Tulltjänstemannen Peti kommenderade, men helt och hållet godmodigt: »Man måste äta, man måste äta, om mor säger det, man måste äta, och hör sen. . . « Där kom två pladdriga, lössläppta och av rösterna att döma unga män, som frågade efter Vuzi och började flörta med tant Vajna. De var tydligen berusade. Det blev snabbt mörkt. Klockan åtta ringde telefonen i arbetsrummet. Jag löpte barfota in i arbetsrummet och tog luren, men ingen sade någonting. Som man ropar i skogen får man svar.

Klockan tio över åtta knackade det på dörren. Jag gladde mig, ty jag trodde, det var Len, men det visade sig vara Vuzi.

»Varför kommer ni aldrig?« frågade hon upprört redan på tröskelen.

Hon var iklädd ett par shorts med en bild av ett blinkande ansikte, en åtsmitande väst, som lämnade naveln bar, och en enorm, genomskinlig schal; hon var frisk och smaklig som ett icke fullt moget äpple. Gott så att man får ont i tänderna.

»Jag sitter och väntar på honom hela dagen, men han bara ligger här och skräpar. Har ni ont någonstans?«

Jag reste mig och stack fötterna i skorna.

»Sätt er, Vuzi.« Jag klappade vid sidan om mig på soffan.

»Jag sätter mig inte hos er,« sade hon. »Han sitter alltså här och läser, ser det ut som. . . Han skulle kunna bjuda på något att dricka.«

»I baren,« sade jag. »Hur är det med den saglande kon?«

»Gudskelov så har hon inte kommit idag,« sade Vuzi och äntrade baren. »Idag så fick jag borgmästarinnan på min lott. . . En sådan gås! Varför är det ingen som älskar henne, alltså? Men varför skulle någon älska henne? . . . Skall ni ha med vatten? . . . Vita ögon, rött tryne, röv som en soffa — som grodorna, åtminstone. . . Hör ni, vi gör en *iller*. Alla gör *iller* nu.«

»Jag tycker inte om att göra sådant, som alla gör.«

»Det har jag allt märkt. Alla går ut och roar sig, men här sitter han och ugglar. Och läser till på köpet.«

»Han är trött,« sade jag.

»Jaså, på det viset? Då kan jag ju gå!«

»Jag driver inte ut er,« sade jag, fångade henne i schalen och satte henne vid sidan om mig. »Vuzi, min lilla tös, är ni specialist enbart på damers goda sinnesstämning eller över huvud taget? Kan ni inte få opp humöret på en ensam man, som ingen älskar?«

»Vad skulle man älska er för?« Hon mönstrade mig. »Rödögd, potatisnäsa. . . «

»Som en krokodil.«

»Som en hund... Omfamna mig inte, det får ni inte. Varför har ni inte kommit till mig?«

»Varför övergav ni mig igår?«

»Godmorgon, jag övergav honom!«

»Ensam, i en främmad stad... «

»Jag övergav honom! Jag letade ju efter er överallt sedan! Jag berättade för alla, att ni är tungus, och att ni hade försvunnit; det var inte rätt av er... Nej, sluta nu, ni får inte! Var var ni igår? Hos fiskarna, antagligen? Men idag så berättar ni ingenting igen... «

»Hurså berättar ingenting?« sade jag.

Och så berättade jag om Gamla Tunnelbanan. Jag insåg med det samma, att sanningen inte skulle räcka till; så jag berättade om folk i metallmasker, om en hemsk förbannelse, om bloddrypande väggar, om ett snyftande benrangel; jag berättade om allt möjligt och lät henne känna på bulan bak örat. Hon tyckte mycket om alltsammans.

»Kom nu, så går vi,« sade hon.

»Aldrig i livet,« sade jag och lade mig ner.

»Vad är det för sätt? Stå nu upp, så går vi! Mig är det ju ingen som tror, och ni skall få visa upp er bula, så är allt genast i ordning!«

»Sedan så går vi på Fråssan?« undrade jag.

»Ja, det gör vi! Vet ni vad, det lär till och med ha visat sig hälsosamt... «

»Skall vi dricka brandy?«

»Både brandy och vermut, och *iller*, och whisky... «

»Det räcker, det räcker... Skall vi hängla i bilar som håller 150 mil i timmen?... Hör på, Vuzi, vad skall det vara bra för?«

Hon förstod till sist och smålog förvirrat.

»Vad är det för dåligt med det? Fiskarna går ju också dit... «

»Nej, det är inget fel med det,« sade jag. »Men vad är det bra för?«

»Det vet jag inte. Alla gör det. Ibland är det väldigt skoj... Och Fråssan. På Fråssan uppfyller sig alltid allting.«

»Hur så, allt?«

»Nå ja, inte allt, så klart... Men det som man tänker på, det som man skulle vilja, det uppfyller sig ofta. Som när man drömmer.«

»Då är det kanske bäst att lägga sig och sova?«

»Nå, ja!« sade hon argt. »I riktiga drömmar så händer sådant, liksom vad som helst... Som om ni inte visste det! Men på Fråssan, där händer bara det, som man önskar sig!«

»Vad är det, ni önskar er?«

»Tja-a... allt möjligt... «

»Men särskilt? Tänk, om jag vore trollkarl. Och så sade jag till er: tänk ut tre önskningar. Vilka som helst, hurdana ni vill. De allra mest sagolika. Jag skall uppfylla dem. Nå?»

Hon ansträngde sig så med att tänka efter, så att hon till och med tappade axlarna. Sedan sken hon opp med hela ansiktet.

»Att jag aldrig skall bli gammal!« förkunnade hon.

»Utmärkt,« sade jag. »Det var den första.«

»Att jag. . . « började hon förtjust och så teg hon.

Jag tyckte mycket om att ställa denna fråga till mina bekanta och brukade göra det vid vartenda lägligt tillfälle. Mer än en gång har jag till och med låtit mina barn skriva uppsatser på temat ›Tre önskningar«. Det har alltid varit mycket intressant för mig att lägga märke till, att av tusen män och kvinnor, gubbar och glyttar är det bara en tjugotrettio stycken, som kunnat önska något, som inte bara har varit för dem själva personligen eller deras närmaste utan för mänskligheten som helhet. Nej, detta var inget bevis på den mänskliga egoismens outrotlighet, önskningarna var alls inte alltid utpräglat själviska, och flertalet av de senare tillfrågade blev, sedan jag hade påmint dem om de försummade möjligheterna och mänsklighetens stora problem, riktigt arga och förebrådde mig, att jag inte hade sagt det ifrån början. Men hur det än är med den saken, så började alla sina svar på något vis i stil med ›Att jag. . . « Här visade sig liksom en flera århundraden gammal undermedveten övertygelse om, att ens egna personliga önskningar inte kan ändra på något i stora världen; därvid spelar det ingen roll, om man har trollstav eller ej. . .

»Att jag. . . « började Vuzi på nytt och teg igen.

Jag iakttog henne förstulet. Hon märkte detta, ett leende spred sig i hennes ansikte, hon slog ifrån sig med händerna och sade:

»Nej, hör ni, faktiskt. . . ni har för mycket skit för er. . . «

»Nej, nej, nej,« sade jag. »Den frågan måste man alltid vara beredd på. Jag hade en bekant, som gav alla den frågan, och sedan grämde han sig: *Ack, jag menade ju inte så, att gå miste om ett sådant tillfälle.* Så detta är fullt allvar. Er första önskning: att aldrig bli gammal. Och sedan?»

»Vad då, sedan? . . . Jo, så klart, det skulle vara fint att ha en snygg kille, en som alla sprang efter, men han skulle bara vara med mig. Alltid.«

»Utmärkt,« sade jag. »Det var två. Och till sist?»

Det syntes i hennes ansikte, att denna lek redan tråkade ut henne och att hon strax skulle ljuga ihop något. Och hon ljög ihop något. Jag till och med blinkade med ögonen.

»Jaha,« sade jag. »Det, förstås, ja... Men det kan inträffa även utan trollkonster...«

»Som sagt!« genmälde hon och började utveckla sin tanke, varvid hon åberopade sina klienters motigheter. Allt detta var för henne mycket lustigt och roande, men jag pimplade i mig brandy med citronsaft efter att ha lidit ett sådant vanhedrande nederlag, och jag kände mig som en gammal otursförföljd nucka. Nej, hade detta hänt på en ölstuga, då hade jag vetat, hur jag skulle föra mig... Å... Nej, verkligen... Jaså, minsann... Sköna saker de har för sig där i Stämningssalongerna... Ser man på åldringarna!...

»Fy tusan...« sade jag till sist, »Vuzi, ni gör mig generad... och för övrigt har jag begripit alltsammans. Jag ser, att det inte går utan trollkonster. Tur, att jag inte är trollkarl!«

»Det där fick ni allt äta upp!« sade Vuzi glatt. »Men vad skulle ni önska er, då?«

Då bestämde jag mig för att också skämta en smula.

»Jag behöver ingenting sådant,« sade jag. »Jag kan heller ingenting sådant. Jag skulle behöva en riktigt, riktigt god sleg...«

Hon log glatt.

»Jag behöver inte tre önskningar,« förklarade jag. »Det räcker med en.«

Hon log ännu, men leendet blev förvirrat, sedan snett och så slutade hon le.

»Vad?« sade hon med ynkelig röst.

»Vuzi!...« sade jag och stod opp. »Vuzi!«

Hon visste liksom inte vad, hon skulle göra.

Hon for opp, satte sig, for opp igen. Det lilla bordet med flaskorna vräktes över ända. Hon hade tårar i ögonen, och ansiktet var ömkligt som hos ett barn, vilket man fräckt, rätt, hårt och hånfullt har bedragit. Plötsligt bet hon sig i läppen och klippte till mig av alla krafter i ansiktet, först en gång och sedan en gång till. Mens jag bara satt där och blinkade, sparkade hon gråtande undan det omkullvälta bordet och rusade ut. Jag bara satt där och gapade. I den mörka trädgården vrålade en motor igång och strålkastarljuset flammade opp; motorljudet drog över gården, längs gatan och förlorade sig i fjärran.

Jag fingrade mig i ansiktet. Det var då ett skämt! Aldrig i livet har jag ännu skojat så effektivt. Ditt gamla träbeläte... Där fick du för sleg...«

»Får jag?« frågade Len.

Han stod i dörren och han var inte ensam. Tillsammans med honom var en dyster, helsnaggad och fräknig gosse.

»Detta är Rjug,« sade Len. »Får han också övernatta här?«

»Rjug,« sade jag eftertänksamt mens jag strök mig över kinderna. »Rjug, alltså... Nå ja, det är klart, gärna för mig två Rjuggar... Hör du, Len, varför kom du inte tio minuter tidigare?«

»Hon var ju här,« sade Len. »Vi kikade in igenom fönstret och väntade, tills hon hade gått.«

»Jaså?« sade jag. »Mycket intressant. Rjug, lille vän, vad säger dina föräldrar?«

Rjug svarade inte. Len sade:

»Han har inga föräldrar.«

»Nå, då så,« sade jag och kände mig lättad. »Ni skall väl inte leka kuddkrig?«

»Nej,« sade Len utan att le. »Vi skall sova.«

»Gott,« sade jag. »Jag skall bädda till er med det samma, så får ni fort städa opp här under tiden...«

Jag bäddade till dem på soffan och i två fåtöljer; de klädde strax av sig och lade sig. Jag låste dörren till hallen, släckte ljuset hos dem och gick in till mitt i sovrummet; jag satt där en stund vid fönstret och hörde på, när de viskade, rumsterade och flyttade på möblerna. Sedan tystnade de. Omkring klockan elva ljud klirret av krossat glas. Tant Vajnas röst stämde opp en marsch, och på nytt klirrade det av krossat glas. Uppenbarligen hade den outtröttlige Peti åter stått på näsan i glasskärvorna. Från staden ljud det: »Frås-sa! Frås-sa!« Någon spydde ljudligt ute på gatan.

Jag reglade fönstret och drog ner rullgardinen. Dörren mellan arbetsrummet och sovrummet låste jag också. Därpå begav jag mig till badrummet och tappade opp hett vatten. Jag gjorde allt enligt anvisningarna: ställde radion i tvålkoppen, slängde i några tabletter *Devon* samt några kristaller aromatiskt badsalt och skulle just till att svälja en tablett, när jag kom att tänka på, att man också måste »slappna av«. Jag ville inte störa grabbarna, men det behövdes heller inte; en öppnad flaska brandy hittade jag i badrumsskåpet. Jag tog några klunkar direkt ur flaskan, svalde en tablett, klädde av mig naken, kröp ner i badkaret och slog på radion.

11

Elfte kapitlet.

Med avsikt hade jag inte slagit på termoregulatoren, så när vattnet kallnade, vaknade jag till medvetande igen. Radioapparaten tjöt och det skarpa ljusets återsken ifrån de vita väggarna skar i ögonen. Jag frös ordentligt och hade ankskinn. Sedan jag hade stängt av radion, kranade jag opp mer varmvatten och blev liggande i badkaret, mens jag njöt av den tilltagande värmen och en mycket underlig, mycket ny känsla av full, liksom kosmiskt enorm tomhet. Jag hade väntat mig ett bakrus, men något bakrus inställde sig inte. Det var helt enkelt kallt. Och jag hade många minnen. Och det gick mycket bra att tänka, som efter en lång, avkopplande vistelse i fjällen. . .

Vid föregående århundrades mitt ägnade sig Olds och Milner åt experiment med hjärnstimulering. De stack in elektroder i hjärnorna på vita råttor. Deras teknik var barbarisk liksom deras metodologi, men när de hade funnit råtthjärnans njutningscentrum, lyckades de åstadkomma, att när djuren timme efter timme drog i en spak, sändes där en ström till elektroderna och framkallade opp till åttatusen självretningar i timmen. Dessa råttor behövde ingenting verkligt. De ville inte veta av något som helst förutom spaken. De ignorerade föda, vatten, fara, honan; ingenting i världen intresserade dem förutom stimulators spak. Senare gjordes försök med apor, och de gav samma resultat. Där gick rykten om, att någon gjorde sådana försök med förbrytare, som hade dömts till döden. . .

Detta var en svår tid för mänskligheten, det var en tid av kamp emot atomär förintelse; det var en tid av oupphörliga små krig på planetens anlete; det var en tid, när flertalet människor hungrade, men till och med då skrev den engelske författaren och kritikern Kingsley Amis, sedan han hade fått vetskap om råttförsöken: »Jag kan inte påstå, att detta skrämmer mig mer än berlinkrisen eller taiwankrisen,

men enligt min mening borde detta vara mer skrämmande. Han var mycket rädd för framtiden, denne kloke och giftige författare till *New maps of hell*, och i synnerhet förutsåg han möjligheten att genom hjärnstimulering skapa en illusorisk tillvaro, som vore lika klar och skarp som eller ännu klarare och skarpare än den reella tillvaron.

Vid århundradets slut, när vågpsykoteknikens första triumfer framträdde, och de psykiatriska sjukhusen började tömmas, skorrade i kören av de vetenskapliga kommentatorernas hänförda glädjetjut den lilla broschyren ifrån Krinitskij och Milovanovitj som en irriterande dissonans. I sitt avslutande kapitel skrev de sovjetiska pedagogerna Krinitskij och Milovanovitj till exempel följande:

›I en stor del av världens länder kvarstår uppfostrandet av det unga släktet på 1700-talets eller 1800-talets nivå. Detta föräldrade system för fostran har ställt och ställer sig som mål framför allt och företrädesvis att för samhället förbereda kvalificerade men fördummade deltagare i produktionsprocessen. Detta system är ointresserat av alla den mänskliga hjärnans övriga potentialer, och därför förblir människan utanför produktionsprocessen psykologiskt sett övervägande en grottmänniska, en Ouppfostrad Människa. Uraktlåtenheten att tillvarataga dessa potentialer får till följd en individens oförmåga att varsebliva vår sammansatta värld i alla dess motsägelser, en oförmåga att förknippa psykologiskt oförenliga begrepp och fenomen, en oförmåga att erhålla tillfredsställelse ur iakttagandet av samband och lagbundenheter, ifall dessa icke berör omedelbar tillfredsställelse av de allra primitivaste sociala instinkter. Med andra ord, detta uppfostringssystem utvecklar i människan praktiskt taget inte alls den rena föreställningsförmågan, fantasin — och som omedelbar följd därav ej heller sinnet för humor. Den Ouppfostrade Människan varseblir världen såsom en till sitt väsen trivial, inrutad och traditionellt enkel process, varur man blott till priset av stora ansträngningar kan hugga ut en tillfredsställelse, som även den till syvende og sidst är nog så inrutad och traditionell. Även de icke utnyttjade potentialerna förblir av allt att döma en i människo-hjärnan dold verklighet. Den vetenskapliga pedagogikens uppgift består just däri, att sätta dessa potentialer i rörelse, lära människan fantasi, bringa sambandens styrka och mångfald i det mänskliga psyket i kvalitativ och kvantitativ

överensstämmelse med sambandens styrka och mångfald i den reella världen. Denna uppgift måste som bekant även bli mänsklighetens grundläggande uppgift under den närmast förestående epoken. Än så länge är denna uppgift icke löst; det finns grund att antaga och frukta för, att psykoteknikens framgångar skall föra till sådana medel för vågstimulering av hjärnan, vilka skänker människan en illusorisk tillvaro, som i klarhet, skärpa och omedelbarhet betydligt överträffar den reella tillvaron. Om man påminner sig, att fantasin tillåter människan att vara såväl en förnuftig varelse som ett njutande djur, om man till detta lägger, att det psykiska materialet för skapande av en bländande illusorisk tillvaro utgöres av de allra mörkaste, allra ursprungligaste reflexerna hos Den Ouppfostade Människan, då är det inte svårt att föreställa sig, vilken kuslig förförelse, som ligger förborgad i dylika möjligheter. . . <

Och så — sleg.

Det är klart, att man skriver ordet »sleg» på planken. . .

Nu är alltsammans klart. Ruskigt, att jag begriper detta. . . Bättre vore, om jag ingenting hade begripit; bättre vore, om jag bara hade vaknat, ryckt på axlarna och kravlat mig opp ur badkaret. Hade verkligen Strogov begripit detta, eller Einstein, eller Petrarca? . . . Fantasien är en oskattbar sak, men man får inte vända den inåt. Bara utåt, bara utåt. . . En sådan smaklig mask något avskum hade agnat med i detta bakvatten! Och vid en så precist väl vald tidpunkt. . . Ja, om jag hade haft befälet över några av Wells' marsianer, då hade jag inte behövt anstränga mig med trebenta krigsmaskiner, värmestrålar och annat krafs. . . Illusorisk tillvaro. . . Nej, detta var inget narkotikum, hur skulle man kunna kalla det för narkotikum. . . Detta var just det, som behövdes. Här. Nu. Åt var tid sitt. Vallmofrö och hampa, de vällustiga, diffusa skuggornas och lugnets rike; för de fattige, för de utsvultne, för de beklämde. . . Men här behöver ingen något lugn, här dör ingen av svält, här är det helt enkelt tråkigt. Man är mätt, man är varm, man är drucken och man har tråkigt. Världen är inte alls så illa, men världen är tråkig. En värld utan perspektiv, en värld utan löften. . . Men han är ju ingen fisk, han är en människa. . . Ja, detta är inte skuggornas rike, detta är just en tillvaro, en riktig en, utan förbehåll, utan drömmarnas förvirringar. . . Sleg rycker fram emot världen, och denna värld skall icke ha något emot att underkasta sig sleg.

Plötsligt under en bråkdel av ett ögonblick kände jag, att jag var på väg att gå under. Det kändes skönt att gå under. Lyckligtvis blev jag arg. Plaskande, stänkande och svärande steg jag ur badkaret, mens vreden kokade opp inom mig; jag drog på kalsonger och skjorta rätt på våta kroppen; jag grep efter klockan. Hon var tre; det kunde ha varit klockan tre på dagen, klockan tre följande natt eller klockan tre om hundra år. Din dummerjöns, tänkte jag, när jag drog på mig byxorna. Har låtit sig beveka, har släppt Buba; han kunde ju ha givit mig adressen till deras tillhåll. . . Insatsgruppen skulle redan ha varit här, och vi hade omringat hela detta förbannade förbrytarnäste. Det skändliga nästet. Lusanästet. Den vämjeliga kloaken. . . I samma ögonblick passerade där ända nere i botten av mitt medvetande likt en solkatt något slags mycket lugn tanke. Men jag fångade den inte.

I husapoteket fann jag *Potomac*, det allra kraftigaste luktsalt, där bara finns. Jag vände mig åt vardagsrummet, men där snusade grabbarna, och jag klättrade ut igenom fönstret. Staden kopplade självfallet av och roade sig. På Förstadsgatan stod där några gnäggande ungdomar och hängde; på de ljusbegjutna huvudgatorna drev larmande hopar omkring. Någonstans skralade man sånger, någonstans vrålade man »Frås-sa!«, någonstans krossade man glas. Jag valde ut en förarlös taxi, hittade index för Solgatan och slog in det på styrpulpeten. Bilen körde i en båge genom staden. I hytten stank där surt, vid mina fötter rullade flaskorna hit och dit. I en korsning hade jag så när kört rätt in i en ring skrikande människor, i en annan flammade lyktor opp och slocknade igen i fast takt; Fråssan kunde tydligen anordnas på andra platser än torg. De kopplade av, utav alla krafter kopplade de av, de goda biktfaderna från stämningssalongerna, de hövliga tullarna, de konstförfarna frisörerna, de ömma mödrarna och karska fäderna, de oskyldiga ynglingarna och unga flickorna; hos dem alla förbyttes dagens ansikte mot nattens, alla gjorde de sitt bästa för att vara glada och inte tänka på något. . .

Jag bromsade in. På samma ställe, som den gången. Jag tyckte nästan det kändes, som om där luktade bränt.

. . . Pek sköt sönder en pansarvagn med *dunderdosan*. Pansarvagnen vände sig på den ena av larvfötterna och studsade rätt in i en hög sönderslaget tegel; ut ur den hoppade två fascister med oppknäppta, kamouflagefärgade skjortor, kastade var sin handgranat emot oss och ilade in i skuggan. De handlade skickligt och flinkt; det var tydligt, att de inte var några snorvalpar ifrån Kungliga gymnasiet eller några förbrytare ur Gyllene brigaden, utan riktiga, durkdrivna pansarofficärer. Robert nedgjorde dem direkt med en eldskur ur kulsprutan. Pansar-

vagnen var proppad med lådor fulla av konserverat öl. På en gång kom vi plötsligt ihåg, att vi redan i två dagars tid hade varit oavbrutet törstiga. Iowa Smith klättrade opp på vagnen och började langa ner burkarna till oss. Pek öppnade dem med kniven. Robert, som hade lutat kulsprutan emot pansaret, tog hål på burkarna med ett slag emot en utskjutande kant i bepansringen. Men Läraren rättade till pincenezen, trasslade in sig i remmen till *dunderdosan* och mumlade: »Vänta litet, Smith, en ynka minut bara, ni ser väl, att jag har händerna fulla. . . « Vid gatans ena ände stod där ett femvåningshus i ljusan låga, luften var tjock av brandlukt och osen ifrån het metall, vi klunkade girigt i oss det varma ölet, vi var våta, det var mycket hett, de döda officerarna låg på de sönderslagna och krossade tegelstenarna, de likformigt utsträckta benen var klädda i svarta kortbyxor, de kamouflagefärgade skjortorna var oppdragna till nackarna, och huden på deras ryggar glänste ännu av svett. »Det är officerare,« sade Läraren, »gudskelov. Jag vill inte se fler döda pojkar. Förbannade politik, den får folk att glömma Gud.« — »Vilken då gud?« frågade Iowa Smith ifrån pansarvagnen. »Det är första gången, jag hör det.« — »Det är ingenting att skoja om, Smith,« sade Läraren. »Allt detta tar snart slut, och hädanefter skall det aldrig och för ingen längre vara tillåtet att förgifta människornas själar med fåfänglighet.« — »Men hur skall de då fortplanta sig?« frågade Iowa Smith. Han böjde sig på nytt efter öl, och vi fick se brandhålen i hans byxor. »Jag talar om politik,« sade Läraren kort. »Fascisterna måste förintas, de är odjur, men det räcker inte. Det finns många politiska partier, och för alla dem med deras propaganda finns det ingen plats i vårt land.« Läraren var här ifrån denna stad och hade bott två kvarter ifrån vår postering. »Social-anarkister, teknokrater, kommunister, naturligtvis. . . « — »Jag är kommunist,« tillkännagav Iowa Smith. »I alla fall av övertygelse. Jag är för kommunen.« Läraren tittade förvirrat på honom. »Jag är ateist också,« tillade Iowa Smith. »Det finns ingen gud, Läraren, och det är där ingenting att göra åt.« Och då började vi alla tala om, att vi var ateister, och Pek sade, att han därtill var för teknokratin, och Robert tillkännagav, att hans far var socialanarkist, och hans farfar hade varit socialanarkist, och han, Robert, skulle väl heller inte kunna undgå att bli socialanarkist, om än han inte visste, vad det var. »Om ölet bleve iskallt,« sade Pek eftertänksamt, »skulle jag gärna tro på en gud«. Läraren log konfunderat och torkade sin pincenez. Han var en bra karl, vi gjorde oss alltid lustiga över honom, men han blev aldrig förnärmad. Jag hade redan första natten märkt, att han inte utmärkte sig genom tapperhet, men han vek aldrig tillbaka utan order. Vi höll ännu på att snacka och skoja, när där ljud ett muller och ett

dån, det brinnande husets murar störtade samman, och rätt ut ur de virvlande lågorna, ur molnet av gnistor och rök, svävade ungefär en meter över stenläggningen stormstridsvagnen *Mammut*. En sådan fassa hade vi ännu aldrig skådat. När den hade glidit fram till körbanans mitt, svängde den kastaren, liksom såge den sig omkring, avlägsnade sedan luftkudden och ryckte med ett gnissel och ett dån fram emot vårt håll. Det var först i en portgång, jag kom till besinning. Stridsvagnen var redan betänkligt nära, och först såg jag ingen, men sedan dök Iowa Smith upp i sin fulla längd på pansarvagnen; han hade ställt en *dunderdosa* framför sig, stödde bakstycket emot magen och tog sikte. Jag såg, hur rekylen fick honom att vika sig på mitten; jag såg, hur eldslågorna slickade tankens frontpansar; men sedan fylldes gatan med eld och vrål; och när jag med möda slog upp de svedda ögonlocken, var gatan tom och rykande, och på gatan fanns bara stridsvagnen. Där var ingen pansarvagn, där var ingen hög med sönderslaget tegel, där var ingen sned kiosk vid sidan om grannhuset; där var bara stridsvagnen. Den liksom vaknade nu och utspydde ett vattenfall av eld; gatan upphörde inför mina ögon att vara en gata och förvandlades till ett torg. Pek gav mig ett hårt slag i nacken och framför ansiktet fick jag se hans glasartade ögon, men vi hade inte längre tid att fly till skyttevärnet och vältra undan luckan. Vi grep bägge tillsammans en mina och sprang rätt fram emot stridsvagnen; och jag minns bara, att jag oupphörligt stirrade Pek i nacken, flämtade och räknade stegen, och plötsligt flög hjälmen av huvudet på Pek, och Pek föll, och jag kunde knappt hålla den tunga minan och jag föll över honom. Det var Robert och Läraren, som sprängde stridsvagnen. Jag vet inte hur och när, de lyckades med detta, det måste ha varit. . . de sprang efter oss med en annan mina. Jag satt ända till morgonen mitt i gatan och höll Peks ombundna huvud i knäet och betraktade stridsvagnens ohyggliga larvfötter, som stack upp ur asfaltsjön. Samma morgon tog alltsammans slut. Zun Padana gav sig med hela sin stab och när han redan hade tagits till fånga, blev han nerskjuten på gatan av något förryckt fruntimmer. . .

Detta var på samma plats. Jag fick till och med för mig, att här luktade brandrök och upphettad metall. Till och med kiosken stod på hörnan, och den var till på köpet en smula sned i överensstämmelse med den nya arkitekturen. Den del av gatan, som stridsvagnen hade förvandlat till torg, hade också fått förbli torg, och i stället för asfaltsjön låg här en liten plantering; i planteringen var där just någon, som fick stryk. Iowa Smith var jordförbättringsingenjör ifrån Iowa i Förenta Staterna. Robert Swienticki var filmregissör ifrån Krakow i Polen.

Läraren var skollärare här i staden. Ingen såg dem mer, inte ens döda. Och Pek var Pek, som nu hade blivit Buba. Jag slog ifrån motorn.

Buba bodde i ett likadant hus, som jag, och ytterdörren var öppen på vid gavel. Jag knackade, men ingen svarade och ingen kom mig till mötes. Jag gick in i den mörka hallen. Ljuset tändes inte. Dörren till högra halvan visade sig vara låst, och jag kikade in i den vänstra. I vardagsrummet låg där på en sliten soffa en skäggig karl i kavaj men utan byxor. Någons ben stack fram under det omkullvälta bordet. Där luktade konjak, tobaksrök och ytterligare någonting, något sött liksom nyligen i tant Vajnas vardagsrum. I dörren till arbetsrummet stötte jag ihop med en vacker, yppig kvinna, som inte alls blev förvånad över att se mig.

»God afton,« sade jag. »Förlåt, men är det här, Buba bor?«

»Ja, det är här,« svarade hon och mönstrade mig med glänsande, liksom oljiga ögon.

»Kan man få träffa honom?«

»Varför inte? Hur mycket som helst.«

»Var är han?«

»Ni var mig en underlig en!« Hon skrattade. »Nå, var kan väl Buba vara?«

Jag gissade var, men sade:

»Det vet jag inte. Kanske i sovrummet?«

»Det bränns,« sade hon.

»Hur varmt då?«

»En sådan åsna. Och till på köpet nykter. Skall du ha en sup?«

»Nej,« sade jag förargat. »Var är Buba? Jag måste snarast ha tag i honom.«

»Tråkigt för dig,« sade hon glatt. »Nå, leta opp honom då, leta opp honom, jag går.«

Hon klappade mig på kinden och gick ut.

I arbetsrummet var det tomt. På bordet stod där en stor kristallvas med någon rödaktig sörja i. Det luktade sött och äckligt om det. Där var heller ingen i sovrummet; lakan och kuddar var tillknycklade och låg slängda hur som helst. Jag gick fram till badrumsdörren. Där hade tydligen skjutits igenom dörren med pistol, av kulhålens form att döma inifrån. Jag dröjde litet, sedan drog jag i handtaget. Dörren var låst.

Med viss ansträngning öppnade jag den. Buba låg i badkaret med grönaktigt vatten till halsen; ur vattnet steg ånga opp. Vid badkarets kant väste och tjöt radioapparaten. Jag stod där och betraktade Buba. Före detta utforskningskosmonauten Pek Zenaj. Den före detta välbyggde, muskulöse grabben, som vid arton års ålder hade lämnat sin

varma stad vid det varma havet och farit ut i rymden till mänsklighetens ära men vid trettio års ålder återvänt till fosterlandet för att slåss emot de sista fascisterna och för alltid bli kvar här. Tanken var motbudande, att jag för någon timme sedan hade varit lik honom. Jag vidrörde hans ansikte och ryckte i de glesa, våta hårstråna. Han rörde sig inte. Då böjde jag mig över honom för att låta honom lukta på *Potomac*; och jag begrep plötsligt, att han var död.

Jag slängde radiomottagaren till golvet och stampade sönder den med klacken. Där låg en pistol. Men Pek hade inte skjutit sig, antagligen hade man stört honom, och han hade skjutit emot dörren, för att man skulle lämna honom i fred. Jag stack händerna i det heta vattnet, lyfte upp honom och bar in honom i sovrummet, där jag lade honom på sängen. Han låg alldeles slapp och var förfärlig att skåda med ögonen insjunkna under pannan. Ifall han inte hade varit min vän. . . Ifall han inte hade varit en sådan underbar grabb. . . Ifall han inte hade varit en sådan underbar arbetskamrat. . .

Jag ringde efter ambulans och satte mig vid sidan om Pek. Jag ansträngde mig att inte tänka på honom. Jag ansträngde mig att tänka på saken. Jag ansträngde mig att vara hård och kall; ty där passerade i botten av mitt medvetande en varm solkatt, och denna gång begrep jag, vad det var för tanke.

När läkaren kom, visste jag redan, vad jag mer skulle göra. Jag skulle leta upp Al. Jag skulle betala honom vilket belopp som helst. Kanske skulle jag prygla honom. Blev det nödvändigt, skulle jag tortera honom. Han skulle säga mig, varifrån denna farsot hade krälat fram till världen. Han skulle ge mig adresserna och namnen. Han skulle berätta allt för mig. Och jag skulle finna dessa människor. Vi skulle förinta och bränna deras hemliga verkstäder och dem själva skulle vi jaga så långt bort, att de aldrig mer skulle kunna återvända. Vilka de än månede vara. Vi skulle infånga dem alla, vi skulle infånga alla, som någon gång hade provat sleg, och vi skulle själva isolera dem. Vilka de än månede vara. Sedan skulle jag kräva, att de isolerade mig, eftersom jag vet, vad sleg är. Eftersom jag vet, vad detta är för tanke, eftersom jag är en samhällsfara, liksom de alla är. Detta skulle bara vara början. Begynnelsen på all begynnelse, och för framtiden skulle det viktigaste återstå: göra så, att folk aldrig, aldrig, aldrig vill veta, vad sleg är för någonting. Säkert kommer detta att vara brutalt. Säkert skall många och åter många säga, att detta är alltför rätt, alltför dumt, men vi måste ju göra detta, ifall vi bara vill, att mänskligheten inte skall stanna i utvecklingen. . .

Läkaren, en gammal gråhårig man, ställde ifrån sig den vita resväskan, böjde sig över Buba, lyssnade på honom och sade likgiltigt:

»Hopplöst.«

»Tillkalla polisen,« sade jag.

Han stoppade långsamt ner instrumenten i resväskan.

»Det är inte nödvändigt,« sade han. »Här föreligger inget brott. Denna neurostimulator. . . «

»Ja, jag vet.«

»Nå, då så. Andra fallet i natt. De vet ingen måtta.«

»Är det länge, sedan det började?«

»Nej, inte särskilt. . . Några månader.«

»Men hur i helvete kan ni då tiga om detta?«

»Tiga? Det förstår jag inte, vad ni menar med det. Detta är mitt sjätte besök i natt, unge man. Andra fallet av nervutmattning och fyra fall av delirium tremens. Är ni i släkt med honom?«

»Nej.«

»Nå, det gör ingenting. Jag skickar folk.«

Han stod där en stund och betraktade Pek.

»Gå med i en sångkör,« sade han. »Skriv in er i de ångerfulla slampornas liga. . . «

Han mumlade ytterligare något, mens han gick. En gammal, likgiltig, böjd man. Jag täckte över Pek med ett lakan, släppte opp rullgardinen och gick in i vardagsrummet. De berusade snarkade förskräckligt och osade finkel; jag tog bägge två i benen, asade ut dem på gården och slängde dem i pölen vid springbrunnen. Det grydde på nytt, stjärnorna slocknade på den bleka himmelen. Jag satte mig i taxin och slog på styrpulpeten in numret till Gamla Tunnelbanan.

Där var ett myller av människor. I receptionen vid skranket kunde man inte komma förbi, fastän det förekom mig, som om bara två eller tre människor fyllde i blanketter, mens de övriga såg på med lystet sträckta halsar. Varken Rundhuvudet eller Al visade sig bak disken, och ingen visste, var man kunde finna dem. Där nere, vid genomgången till tunnlarna, puttades och skrek rusiga, förryckta män och hysteriska kvinnor. Än dovt, än skarpt och tydligt genljöd skott; under fötterna skälvde betongen av explosioner; där osade bränt, krut, svett, bensin, parfym och brännvin. Handklappande, skriande unga flickor trängdes omkring en bloddrypande, kraftigt byggd yngling med blekt, triumferande ansikte; någonstans ifrån ljud skräckinjagande rytanden ifrån vilda djur. I salarna rasade publiken framför enorma bildskärmar, och på skärmarna var där någon, som med förbundna ögon avlossade solfjädersformade eldskurar ur en kulsprutepistol med kolven stödd emot

magen; någon satt till bröstet i en svart, trögflytande vätska, var alldeles blå och rökte tjocka, knastrande cigarrer; någon med ett av anspänningen förvridet ansikte, liksom förstenat, hängde i en styvt spänd spindeltråd. . .

Sedan fick jag reda på var, Al var. Vid sidan om en smutsig, med sandsäckar avspärrad lokal fick jag syn på Rundhuvudet. Han stod orörlig i dörren, hans ansikte var nersotat, han osade krutrök, och pupillerna var så stora, att de fyllde ögonen. Var femte sekund böjde han sig ner och borstade av knäna; han lyssnade inte på mig, och jag var tvungen att kraftigt skaka om honom, för att han skulle märka mig.

»Det finns ingen Al!« vrålade han. »Han finns inte, begrips? Bara opp i rök, förstått? Tjugo kilovolt, hundra ampère, fattar du? Han hoppade inte långt nog!«

Med en kraftig stöt puttade han undan mig, vände sig om och störtade hals över huvud i ett språng över sandsäckarna in i det smutsiga utrymmet. Han föste de nyfikna åt sidorna och slog sig fram till en låg järndörr.

»Hallå, öppna!« tjöt han gällt. »Hallå, det är jag igen! Alla goda ting är tre. . . «

Dörren slog igen med ett kraftigt genljudande dån efter honom, och folk ryckte förskräckt tillbaka, snubblande och fallande. Jag väntade inte på, att han skulle komma ut igen. Jag behövde honom inte längre. Där var bara Riemaier kvar. Vuzi var också kvar, men på henne hoppades jag inte. Alltså, bara Riemaier. Jag skulle inte väcka honom, jag skulle vänta utanför dörren.

Solen hade redan gått opp, och de nersölade gatorna var öde. Ur underjordiska uppställningsplatser klättrade automatiska gårdskarlar opp och tog itu med sitt arbete. De kunde inget annat än arbeta, de hade inga potentialer, som det lönade sig att utveckla, men i gengäld hade de heller inga primitiva reflexer. Vid sidan om *Olympic* fick jag stanna och släppa fram en lång kolonn med röda och gröna människor samt folk, som var täckta med rykande fjäll och som dragande benen efter sig mödosamt asade sig fram ifrån gata till gata efterlämnande en os av svett och målarfärg. Jag stod och väntade, mens de gick förbi; solen belyste redan den enorma hotellbyggnaden och blänkte muntert i Vladimir Sergejevitj Jurkovskijs ansikte; hans blick var liksom under hans livstid höjd över allas huvuden. När de hade gått förbi, gick jag in på hotellet. Portieren slumrade bakom sin disk. När han hade vaknat, log han yrkesmässigt och frågade med frisk stämma:

»Önskar ni ett rum?«

»Nej,« sade jag. »Jag skall till Riemaier.«

»Till Riemaier? Men ursäkta. . . Rum nummer niohundratvå?«

Jag stannade till.

»Ja, det är det väl. Hur så?«

»Jag ber om ursäkt, men Riemaier är inte hemma.«

»Inte det?«

»Han har rest sin väg.«

»Det kan inte vara sant, han är ju sjuk. . . Tar ni inte miste nu? Rum nummer niohundratvå.«

»Alldeles riktigt. Rum nummer niohundratvå. Riemaier. Vår ständiga gäst. Han reste iväg för halvannan timme sedan. Närmare bestämt, han flög sin väg. Hans vänner hjälpte honom att ta sig ner och stiga upp i helikoptern.«

»Vad då för vänner?« frågade jag modstulet.

»Sade jag vänner? Ursäkta, det var kanske bara bekanta. Det var tre stycken, två av dem känner jag verkligen inte. Unga män av den sportiga typen. Mr. Pebblebridge känner jag däremot, han är vår ständiga gäst, men han har redan checkat ut.

»Pebblebridge?«

»Alldeles riktigt. Den sista tiden har han rätt ofta träffat Riemaier, så jag sluter mig till, att de är väl bekanta. Han hade rum nummer åttahundrasjutton. . . En man med representativt utseende, något till åren, rödlätt. . . «

»Oscar. . . «

»Alldeles riktigt, Oscar Pebblebridge.«

»Jag förstår,« sade jag och försökte behärska mig. »Ni sade alltså, att de hjälpte honom?«

»Ja. Han var ju väldigt sjuk, man fick till och med hämta en läkare till honom i går. Han var ännu mycket svag; de unga männen höll honom under armarna och nästan bar honom.«

»Men sköterskan? Han hade en sköterska hos sig.«

»Hade. Men hon gick sin väg genast efter dem. De lät henne gå.«

»Vad heter ni?« frågade jag.

»Weil, till er tjänst.«

»Hör på, Weil,« sade jag. »Tyckte ni inte, det verkade, som om Riemaier fördes bort med våld?«

Jag släppte honom inte med blicken. Han blinkade förvirrat.

»N-nej,« svarade han. »Förresten, nu när ni säger det. . . «

»Bra,« sade jag. »Ge mig nyckelen till hans rum, och följ med mig.«

Portierer är som regel mycket mångkunnigt folk. I vart fall har de näsa för vissa bestämda ting. Det var alldeles klart, att han gissade, vad jag var för en. Kanske till och med varifrån jag kom. Han kallade

till sig dörrvakten, viskade något till denne, och vi åkte opp med hissen till nionde våningen.

»Vilken valuta betalade han med?« frågade jag.

»Vem? Pebblebridge?«

»Ja.«

»Jag tror... O ja, mark. Tyska mark.«

»När kom han hit till er?«

»Ett ögonblick... jag kommer strax ihåg... Sexton mark... alldeles precis för fyra dagar sedan.«

»Visste han, att Riemaier bodde hos er?«

»Ursäkta, det kan jag inte svara på. Men i förrgår så åt de middag tillsammans. Och i går så samtalande de länge i vestibulen. Tidigt på morgonen, när ännu ingen sov.«

I Riemaiers rum var där ovanligt rent och städat. Jag gick omkring och såg mig om i rummet. I väggskåpet stod där några resväskor. Säng- en var inte bäddad, men några spår av strid fann jag inte. I badrummet var där också rent och städat. På toaletthyllan låg där några askar med *Devon*.

»Vad föreslår ni, skall jag tillkalla polis?« frågade portieren.

»Det vet jag inte,« svarade jag. »Rådgör med ledningen.«

»Ni förstår, jag har börjat tvivla igen... Det är sant, han sade inte adjö till mig... men det såg alldeles oskyldigt ut. Han kunde ju ha gett ett tecken, så hade jag förstått honom, vi känner varandra sedan gammalt... Men han bara bad mr. Pebblebridge: *Radion, glöm inte radion...*«

Radiomottagaren låg nedanför spegelen, övertäckt med en vårdslöst ditslängd handduk.

»Jaså?« sade jag. »Och vad svarade då mr. Pebblebridge?«

»Mr. Pebblebridge lugnade honom och sade: *Javisst, oroa er inte...*«

Jag tog radioapparaten, gick ut ur badrummet och satte mig vid skrivbordet. Portieren såg än på mig, än på radion. Så där, tänkte jag, nu vet han, varför jag är hitkommen. Jag slog på radion. Det väste och ylade i den. De visste allesamman om sleg. Jag behövde inte Al, jag behövde inte Riemaier, jag kunde ta vem som helst, den förste bäste jag mötte. Denne portier, till exempel. Gärna med det samma. Jag stängde av radion och sade:

»Var snäll och slå på radiogrammofonen.«

Portieren skyndade med korta steg iväg till radiogrammofonen, slog på den och såg frågande på mig.

»Byt inte station,« sade jag. »Men var vänlig skruva ner ljudet litet, tack skall ni ha.«

»Så ni råder mig inte att tillkalla polis?« frågade portieren.

»Gör som ni vill.«

»Jag fick intrycket, att ni hade tänkt er någonting bestämt, när ni bad mig.«

»Det var bara, som ni tyckte,« sade jag kyligt. »Jag tycker helt enkelt inte om mr. Pebblebridge. Men det rör inte er.«

Portieren bugade sig.

»Jag stannar här så länge, Weil,« sade jag. »Jag tror bestämt, att mr. Pebblebridge skall komma tillbaka hit. Ni behöver inte förvarna honom om, att jag är här. Ni är ledig så länge.«

»Uppfattat,« sade portieren.

När han hade gått, ringde jag Telegrafan och dikterade ett telegram till Marija: ›Funnit livets mening men ensam bror plötsligen avliden res ofördröjligen hit Ivan‹. Sedan slog jag ånyo på radion och den började på nytt väsa och yla. Då tog jag av kåpan och plockade ut blandaren. Det var ingen blandare. Det var en sleg. En vacker, noggrant tillverkad liten komponent, uppenbart framställd på fabrik; ju mer jag tittade på den, desto mer fick jag för mig, att någonstans någon gång — långt innan jag anlände hit, och mer än en gång — hade jag redan sett sådana små detaljer i någon mycket välkänd apparat. Jag försökte påminna mig, var jag hade sett dem; men i stället kom jag att tänka på portieren, hans ansikte, hans förnöjda smil, det förstående, medkännande uttrycket i ögonen. De är smittade allesamman. Nej, de har inte provat sleg, gud förbjude! Detta är det giftigaste skitet av allt skit. . . Hysch, kära du, hur kan du, när pojken hör på? . . . Men jag har hört, att det är ovanligt. . . Jag? Nej, hör nu här, min smale vän! Du har tydligen ingen särskilt hög uppfattning om mig. . . Jag vet inte, men det sägs, att i *Oasen*, hos Buba, men jag vet inte själv. . . Men varför inte? Jag är en måttfull människa, om jag märker, att det är dåligt på något vis, så slutar jag. . . Ge mig fem paketer *Devon*, vi skall (hi!hi!) ut och fiska. . . Femtiotusen människor. Och deras bekanta i andra städer. Och hundratusen turister årligen. Och det är inte fråga om en liga. Vore det så väl, ett förbrytarband, ett sådant kan vi spränga! Det är en annan sak, att de alla är beredda, att de alla längtar, och där är inte minsta antydning till möjlighet att visa dem, att detta är förfärligt, att detta är undergång, att detta är skam. . .

Jag kramade sleggen i näven, stödde huvudet på knytnäven och betraktade trött Riemaiers gåbortskavaj med ordensbanden på, vilken hängde över stolsryggen. Så, som jag nu satt, måste han ha suttit i samma fåtölj för några månader sedan och för blott andra gången hållit sleggen och radion i handen, och samma varma solkatt hade pas-

serat över botten av hans medvetande: man behöver inte oroa sig för något, här är ju ljus i vilket som helst mörker, sötma i vilken som helst bitterhet, glädje i vilka som helst kval. . .

. . . Där ser du, sade Riemaier. Nu förstår du. Man måste helt enkelt vara ärlig emot sig själv. Det känns litet skamligt i början, men sedan så börjar man förstå, hur mycket tid man har förslösat. . .

. . . Riemaier, sade jag. Jag har inte ödat tid för min egen skull. Detta får man inte göra, man helt enkelt får inte, detta är allas undergång, man får inte byta bort sitt liv emot ett surrogat. . .

. . . Zjilin, sade Riemaier. När en människa gör något, gör hon det alltid för sig själv. Det finns kanske också här i världen fullkomliga egoister, men fullkomliga altruister är där inga. Om du menar döden i badkaret, så är vi, för det första, i alla fall dödliga i den reella världen, och för det andra, när nu en gång vetenskapen har gett oss sleg, så skall den också bemöda sig om att göra sleggen ofarlig. Till dess så behöver man bara vara måttfull. Och tala inte med mig om att drömmarna skulle vara en ersättning för verkligheten. Du är ingen gröngöling, du vet utmärkt väl, att dessa drömmar också är en verklighet. Detta är en helgjuten värld. Varför kallar du upptäckandet av denna värld för undergång? . . .

. . . Riemaier, sade jag. Därför att den världen trots allt är illusorisk, den finns i sin helhet inom dig men inte utanför dig; och allt, som du gör i den, blir kvar inom dig. Den står i motsättning till den reella världen, den är dess fiende. Folk, som har trätt in i en illusorisk värld, går under i den reella världen. Det är, som om de hade dött. Och när alla går in i den illusoriska världen — du vet, att det kan sluta så — då tar mänsklighetens historia slut. . .

. . . Zjilin, sade Riemaier. Historien, det är människornas historia. Ingen människa vill leva förgäves, och sleg ger en ett sådant liv. . . Ja, jag vet, du anser, att du i alla fall inte lever ditt liv förgäves, även utan sleg, men medge, att du aldrig har levat så skarpt, klart och innerligt som idag i badkaret. Du skäms litet, när du minns det, du skulle väl inte riskera att berätta om detta livet för någon annan? Det behöver du inte heller. De har sina liv, du har ditt. . .

. . . Riemaier, sade jag. Allt detta är sant. Men det förflutna! Kosmos, skolorna, kampen emot fascisterna, mot gangstrarna — vad var då det, var det förgäves? Har jag levat i onödan i fyrtio år? Och de andra? Har de också levat förgäves? . . .

. . . Zjilin, sade Riemaier. I historien finns det ingenting, som är förgäves. En del har kämpat och inte fått leva för att uppleva sleg. Men du har kämpat och fått leva för att uppleva det. . .

...Riemaier, sade jag. Jag fruktar för mänskligheten. Detta är ju slutet. Detta är slutet på växelverkan emellan människa och natur, detta är slutet för växelspelet emellan individ och samhälle, detta är slutet för framåtskridandet, Riemaier. Alla miljarder människor i badkaren, nersänkta i varmt vatten och försjunkna i sig själva. Bara i sig själva...

...Zjilin, sade Riemaier. Detta är förskräckligt, därför att det är ovant. Och vad beträffar slutet, så blir det bara för det reella samhället, bara för det reella framåtskridandet. Men var enskild människa förlorar ingenting, hon bara erövrar, för hennes värld blir ojämförligt mycket klarare och skarpare, hennes förhållande till naturen — den illusoriska, förstås — blir mångfaldigare, och hennes förhållande till samhället — också det illusoriskt, men det kan hon ju inte veta om — blir både mäktigare och fruktbarare. Och man skall inte sörja över slutet på framåtskridandet. Det vet du ju, att allting har en ände. Så tar den reella världens framåtskridande slut. Förr visste vi inte hur, det skulle ta slut. Nu vet vi det. Vi har inte lyckats lära känna den reella tillvarons hela potentiella intensitet, kanske skulle vi ha kunnat uppnå den kännedomen om hundra år, men nu har vi den i våra händer. Sleg skänker dig den perception ifrån de mest avlägsna efterkommande och de mest avlägsna förfäder, som du aldrig skulle kunna uppnå i det reella livet. Du är helt enkelt fången i ett förlegat ideal, men var logisk, det idealet, som sleg erbjuder dig, är lika så skönt... Du har ju alltid drömt om en människa med fantasi och gigantisk föreställningsförmåga...

...Riemaier, sade jag. Om du visste, hur trött jag är. Det tråkar ut mig att strida. Hela livet har jag kämpat både med mig själv och med andra människor. Jag kämpar alltid, för annars är livet inget liv. Men jag är trött just nu, och just om sleg vill jag inte strida...

...Gå då, Ivan, sade Riemaier.

Jag stoppade in sleggen i radioapparaten. Liksom han, den gången. Jag reste mig. Liksom han, den gången. Jag tänkte redan inte på någonting, jag tillhörde inte längre denna värld, men jag hörde ännu, hur han sade: glöm bara inte att låsa dörren ordentligt, så ingen stör dig. Och då satte jag mig ner.

...Jaså, på det viset, Riemaier! sade jag. Det var så, det var! Du gav dig. Du låste dörren ordentligt. Sedan skrev du lögnaktiga rapporter till dina vänner om, att här inte fanns någon sleg. Och sedan skickade du mig, med bara en minuts tvekan, i döden, för att jag inte skulle störa dig. Ditt ideal är ruttet, Riemaier. Om en människa i namn av ett ideal måste begå nedrigheter emot andra människor, då är det idealet

inte värt en sur sill. Just så är det, Riemaier. Ja. Ja. . . Jag skulle kunna säga till dig ännu mycket mer, din sleggist. Jag skulle kunna tala länge om, att det inte är så enkelt att slita ur blodet var människas naturliga drift att kämpa mot stagnationen, emot vilken som helst stagnation, emot döden, emot stillaståendet, emot tillbakagången. Din sleg är som atombomben, men bara med fördröjd verkan och för de mätta. Men jag skall inte lägga ut texten om detta. Jag skall bara säga dig en sak: ifall en människa i namn av ett ideal måste begå nedrigheter, då är det idealet inte värt mer än — en sur sill. . .

Jag kastade en blick på klockan och stoppade radion i fickan. Det var tråkigt att vänta på Oscar. Jag var hungrig. Därtill hade jag en känsla av, att jag till sist skulle göra något nyttigt i denna stad. Jag lämnade mitt telefonnummer hos portieren för den händelse, att Oscar eller Riemaier skulle komma tillbaka, och gick ut på trottoaren. Jag trodde inte, att Riemaier skulle komma tillbaka, inte ens, att jag någonsin skulle få återse honom, men Oscar skulle ännu kunna hålla sitt löfte, fastän jag antagligen snarare skulle behöva söka efter honom. Men det skulle inte bli jag ensam, som skulle söka efter honom. Och troligen inte här.

12

Tolfte kapitlet.

Där var bara en gäst i automatkaféet: vid ett med flaskor och lättare maträtter täckt hörnbord satt där en mörkhyad och väl men befängt klädd man av österländsk typ. Jag tog filmjolk och filmjolkspannkakor med gräddfil och började äta, mens jag då och då kastade ett öga på honom. Han åt och drack och han drack mycket och begärligt; hans ansikte blänkte av svett, han var varm i den idiotiskt glänsande fracken. Han flämtade, lutade sig tillbaka mot stolsryggen och lossade den breda livremmen. Därvid blänkte i solskenet ett långt, gult pistolhölster, som hängde under skörten. Jag hade redan ätit opp min sista pannkaka, när han kallade på mig.

»Hallå?« sade han. »Är ni från orten?«

»Nej,« sade jag. »Jag är turist.«

»A, då förstår ni alltså heller ingenting. . . «

Jag begav mig till bardisken för att hämta en saftcocktail och gick sedan till honom.

»Varför är här så folktomt?« fortsatte han. Han hade ett livligt, magerlagt ansikte och en vildsint blick. »Var är invånarna? Varför är allt stängt? . . . Alla sover, ingen går att få tag i. . . «

»Har ni nyss anlämt hit?«

»Ja.«

Han sköt ifrån sig en tom tallrik och drog till sig en full. Därpå tog han en klunk ljust öl.

»Varifrån kommer ni?« frågade jag. Han gav mig en ursinnig blick, och jag tillade hastigt: »Om det inte är någon hemlighet, förstås. . . «

»Nej,« sade han, »det är ingen hemlighet. . . « och fortsatte med ätandet.

Jag drack opp saften och skulle till att gå, men han sade:

»De lever gott, de hundarna. Sådan föda, och så mycket man vill ha, och alltsammans gratis.«

»Nå, alldeles gratis är det inte,« invände jag.

»Nitti dollar! En spottstyver! Jag äter i tre dar för nitti dollar!« Hans ögon stannade plötsligt till. »Hundar-rr,« mumlade han och tog på nytt itu med ätandet.

Jag kände till sådant folk. De kom ifrån pyttesmå, intill yttersta armod utplundrade kungariket, de åt och drack begärligt, mens de tänkte tillbaka på de solstekta, dammiga gatorna i sina städer, där det i de ynkliga skuggstrimmorna ligger döende, nakna män och kvinnor, och barn med svullna magar rotar i avfallshögarna på de utländska konsulatens bakgårdar. De var alltigenom uppfyllda av hat och de behövde blott två ting: bröd och vapen. Bröd för sina rövarband, som befann sig i opposition, och vapen emot ett annat rövarband, som satt vid makten. De var de allra ursinnigaste patrioter, hett och vitt och brett talade de om kärleken till folket, men all hjälp utifrån avvisade de, eftersom de inte älskade någonting annat än makten och ingen förutom sig själva och var beredda att till folkets ära och höga principers triumf ta kål på sitt eget folk — om nödvändigt till siste man — med svält och kulsprutor. Mikrohitler.

»Vapen? Bröd?« frågade jag.

Han spetsade öronen.

»Ja,« sade han. »Vapen och bröd. Bara utan dumma villkor. Och så vitt möjligt till skänks. Eller på kredit. Sanna patrioter har aldrig några pengar. Men den härskande klicken badar i lyx. . . «

»Svält?« frågade jag.

»Hur mycket som helst. Men här badar ni i lyx.« Han glodde hatiskt på mig. »Hela världen badar i lyx, och bara vi hungrar. Men era förhoppningar skall grusas. Revolutionen kan inte hejdas!«

»Jaha,« sade jag. »Revolution emot vem?«

»Vi kämpar emot Badshahs blodsugare! Emot det härskande överskiktets korrupktion och sedefördärv, för frihet och sann demokrati. . . Folket är med oss, men folket måste man bespisa. Och så förklarar de: bröd ger vi er först efter avvapningen. Dessutom hotar de med intervention. . . En sådan gement lögnaktig demagogi! Ett sådant bedrägeri mot de revolutionära massorna! Avväpna sig inför blodsugarens ansikte — det är liktydigt med att lägga snaran om halsen på varje verklig kämpe! Vi svarar: Nej! Ni skall inte få bedra folket! Låt Badshah och hans anhang lägga ner vapnen! Sedan får vi se, vad som bör göras.«

»Ja,« sade jag. »Men Badshah vill sannolikt inte heller, att man lägger en snara om halsen på honom.«

Han ställde häftigt ner öglaset, och hans hand sträckte sig av gammal vana mot hölstret. För övrigt kom han snabbt till besinning.

»Jag visste väl, att ni inte begriper ett skit,« sade han. »Ni, de mätta, ni har förfånats av mättnaden, ni är alltför inbilska, för att förstå oss. I djungeln skulle ni inte våga tala så med mig!«

I djungeln skulle jag tala till dig på annat sätt, din bandit, tänkte jag och sade:

»Det är verkligen mycket, jag inte förstår. Jag förstår till exempel inte vad, som skall hända, efter att ni har vunnit seger. Antag, att ni segrar, hänger Badshah, om han i sin tur inte har gett sig iväg efter bröd och vapen... «

»Han skall inte ge sig iväg. Han skall få det, som tillkommer honom. Det revolutionära folket skall slita honom i stycken! Och sedan sätter vi igång med att arbeta. Vi tar tillbaka de landområdena, som våra mätta grannar har tagit ifrån oss; vi uppfyller hela det program, som den lögnhalsen Badshah har gapat om för att föra folket bakom ljuset... Jag skall visa dem för strejker! Skulle de strejka hos mig... Inga som helst strejker! Alla i gevär och framåt! Och vi skall segra. Och sedan... «

Han slöt ögonen, stönade av välbehag och vaggade med huvudet.

»Och då blir ni mätt, skall ni då bada i lyx och sova ända till middag?«

Han log.

»Det har jag förtjänat. Folket har förtjänat det. Ingen skall våga förebrå oss det. Vi skall äta och dricka så mycket vi önskar, vi skall bo i riktiga hus, vi skall säga till folket: nu är ni fria, roa er!«

»Och tänk inte på någonting,« tillade jag. »Men tror ni inte, att ni kan få allt detta i nacken?«

»Sluta!« sade han. »Det är demagogi. Ni är en demagog. Och en dogmatiker. Vi har också allehanda dogmatiker av ert slag. Människan, säger de, förlorar meningen med livet. Nej, svarar vi. Människan förlorar ingenting. Människan finner, men förlorar inte. Man måste känna folket, man måste själv vara av folket, folket tycker inte om ljushuvuden! Varför, djävlar i mitt hjärta, ger jag mig själv åt träiglar till föda och äter maskar?« Han log plötsligt rätt godmodigt. »Ni har antagligen blivit en smula arg på mig, jag skällde er för mätt och annat vidare... Det behöver ni inte vara, bli inte arg. Överflödet är dåligt, när det inte är du själv, som har det, utan grannen. Det uppnådda överflödet, det är en utmärkt sak! För det lönar det sig att kämpa. Alla kämpar för det. Men man måste skaffa sig det med vapen i hand, inte byta det till sig med frihet och demokrati.«

»Ert slutmål är alltså trots allt överflödet? Bara överflödet?«

»Klart!... Slutmålet är alltid överflöd. Räkna bara med, att vi är kräsna ifråga om medlen...«

»Det har jag redan tagit med i beräkningen... Men människan?«

»Vad menar ni med det, människan?«

Jag förstod, att en dispyt vore meningslös.

»Har ni aldrig varit här förr?« frågade jag.

»Hur så?«

»Ta och intressera er litet för orten,« sade jag, »Här i stan finns utmärkta åskådningsexempel på överflödet.«

Han ryckte på axlarna.

»Än så länge trivs jag här.« Han sköt på nytt ifrån sig en tom tallrik och drog till sig en full. »Okända rätter... Alla smakliga och billiga... Detta kan man avundas.«

Han slök flera skedar sallad och muttrade: »Vi vet, att alla stora revolutioner har kämpat för överflöd. Vi har inte tid att själva teoretisera, men det behövs inte heller. Vi har tillräckligt med teorier. Och därtill är det inget överflöd, som hotar oss. Det kommer inte att hota oss på länge än. Det finns vida mer påträngande uppgifter.«

»Hänga Badshah,« sade jag.

»Ja, till att börja med. Och sedan måste vi utrota dogmatikerna. Jag känner det på mig redan nu. Sedan skall vi hävda våra legitima anspråk. Och sedan så inträder nog med tiden överflödet. Jag är optimist, men jag tror inte, att jag får uppleva det. Och ni skall inte oroa er, vi skall nog ordna det på något sätt. Om vi bara kommer till rätta med hungern, så är överflödet inte långt borta... Dogmatikerna yrar: överflöd, säger de, är inget mål, utan ett medel. Vi svarar som så: varje medel har en gång varit ett mål. Idag är överflödet ett mål. Först i morgon blir det kanske ett medel.«

Jag reste mig.

»I morgon kan det vara för sent,« sade jag. »Och det är med orätt, ni åberopar er på de stora revolutionärerna. De hade inte godtagit er paroll: nu är ni fria, roa er. De hade talat annorlunda: nu är ni fria, arbeta. De har aldrig kämpat för isterbukens överflöd, det var själens och huvudets överflöd, som intresserade dem...«

Hans hand drogs på nytt emot hölstret, och åter kom han på sig själv.

»Marxist!« sade han förvånat. »Förresten, ni hör ju inte till ortsbefolkningen. Vi har nästan inga marxister, vi burar in dem...«

Jag behärskade mig.

När jag gick förbi skyltfönstret, skänkte jag honom ännu en blick. Han satt med ryggen emot gatan och åt på nytt med hög armbågsföring.

När jag kom hem, var vardagsrummet redan tomt. Lakanen och kuddarna hade grabbarna lagt i en hög i ett hörn. På skrivbordet låg där en lapp fasttryckt under telefonen. I barnsligt klumpig skrift stod där ›Akta er. Hon har funderat ut något. Hon gick in i sovrummet.‹ Jag suckade och satte mig i fåtöljen.

Till mötet med Oscar (om det alls skulle bli av) återstod ännu omkring en timme. Det var inte lönt att lägga sig att sova, det var heller inte ofarligt; Oscar skulle kanske inte komma ensam men litet tidigare och inte igenom dörren. Jag plockade fram pistolen ur resväskan, stack i en laddram och stoppade den i sidofickan. Sedan begav jag mig till baren, lagade kaffe och återvände till arbetsrummet.

Jag petade ut sleggarna ur min egen radioapparat och ur Riemaiers radio, lade dem framför mig på bordet och försökte på nytt påminna mig, var jag hade sett precis sådana detaljer och varför jag tyckte, att jag hade sett dem mer än en gång. Då kom jag på det. Jag gick in i sovrummet och hämtade fonoren. Jag behövde inte ens någon skruvmejsel. Jag drog kåpan av fonoren, stack ner pekfingret under odoratortratten, krokade under med nagelen och petade opp vakuumtubusoiden FX-92-U, en fyrfaldig urladdare med statiskt fält, kapacitet 2. Kan köpas i hemelektronikhandlen för femtio cent stycket. På ortens jargong — sleg.

Så måste det vara, tänkte jag. Vi hade blivit vilseledda av talet om ett nytt narkotikum. Vi förvirras hela tiden av talet om nya, förfärliga uppfinningar. Vi har redan flera gånger suttit i en liknande soppa.

När M'hagana och Bourisse vände sig till FN med klagomål om, att separatisterna använde sig av en ny sorts vapen — frysbomben — satte vi igång med att leta efter underjordiska rustningsfabriker; vi till och med arresterade två mycket riktiga, underjordiska uppfinnare (på sexton och nittiosex år). Men sedan blev det klart, att dessa uppfinnare inte alls hade med saken att göra, utan de fruktansvärda frysbomberna anskaffades av separatisterna på ett grosshandelslager för kylmaskiner i München och visade sig vara kasserade superfrysare. Förvisso var dessa superfrysares effekt verkligen förfärlig. I förening med molekylärdetonatorer (med utbredd användning ibland undervattensarkeologer i Amazonas till att skrämman bort pirajor och kajmaner) förmådde superfrysarna åstadkomma en ögonblicklig temperatursänkning ner till minus hundrafemtio grader inom tjugo meters radie. Efter detta fall övertygade vi varandra om, att vi inte fick glömma detta utan

alltid tänka på, att där i vår tid bokstavligt talat var månad dyker opp en massa tekniska nyheter med de allra fredligaste avsikter och de allra mest oväntade biverkningar, och dessa biverkningar är ofta sådana, att det helt enkelt blir meningslöst att bryta mot lagen om förbud emot tillverkning av vapen och ammunition.

Vi blev mycket försiktiga med nya sorters vapen, som användes av olika extremister, men ett enda år senare gick vi i fällan igen, när vi inledde spaningar efter uppfinnaren till en hemlighetsfull apparatur, med vars hjälp tjuvskyttar lockade pterodaktylerna långt ut över gränserna på reservatet i Uganda, och vi hittade en manick som var finurligt ihopknåpad av en leksak för barn och en viss medicinsk apparat med stor utbredning. Och nu hade vi infångat sleggen — sammansatt av en standardradio, en standardtubusoid, standardkemikalier och mycket standardbetonat, varmt kranvatten.

Kort sagt, man behöver inte söka efter hemliga fabriker, tänkte jag. Man måste söka efter sluga, skrupelfria spekulanter, som har mycket fin näsa för, att de lever i Dummerjönsarnas Land. Som trikinerna i fläsket. . . Fem-sex företagsamma profitjägare. En oskyldig villa någonstans i förorterna. Gå på varuhus, köpa en vakuumtubusoid för femtio cent, ta ut den ur cellofanförpackningen och lägga den i ett glasfibertui. Och så säljer man den (»för vänskaps skull, och bara till er!«) för femtio mark. Visserligen var där även en uppfinnare. Inte bara en. Säkert inte bara en. . . Men de var knappast kvar i livet: här handlade det ju inte om en lockfågel för pterodaktyler. . . Var det då över huvud taget fråga om spekulanter? Om de skulle sälja fyrtio sleggar till, eller kanske hundra. Till och med i Dummerjönsarnas Stad skulle man komma på, vad som var på gång. När detta inträffade, skulle sleg börja sprida sig som en skogsbrand. Det skulle framför allt moralisterna i *Livsglädje* ombesörja. Sedan skulle doktor Opir framträda och förklara, att sleg enligt vetenskapliga fakta befordrade tankeklarhet och vore outhärlig i kampen emot alkoholism och dåligt humör. Över huvud taget skulle framtidens ideal bli ett enormt kar med varmvatten. . . Ordet »sleg« skulle man sluta skriva på planken. . . Där ser man, vem man skall ta struhtag på, om man över huvud taget skall ta struhtag på någon, tänkte jag. Problemet är inte spekulanterna. Problemet är, att det finns ett Dummerjönsarnas Land, detta vämjeliga neosystem. Det har tagit Fråssan under sitt förmynderskap och kan knappt invänta det ögonblick, då man kan legalisera sleg. . .

Det knackade på dörren. In i arbetsrummet kom Oscar, och han var mycket riktigt inte ensam. Tillsammans med honom kom Marija, kraftig, grå, som vanligt i mörka glasögon och med en tjock spatserkäpp, så

att han påminde om en veteran, vilken hade förlorat synen. Oscar log självbelåtet.

»Goddag, Ivan,« sade Marija. »Får jag föreställa er parallellman Oscar Pebblebridge. Från sydvästra avdelningen.«

Vi skakade hand. En sak, som jag aldrig har tyckt om i vårt Säkerhetsråd, är mängden av mossbelupna traditioner; av alla traditioner retade mig allra mest det idiotiska systemet med korskonspirationer, vilket ständigt gjorde, att vi ideligen ryckte ifrån varandra agenterna, slog varandra på truten eller helt enkelt sköt ner varandra och det rätt träffsäkert. Detta var inte att arbeta utan att leka tjuv-och-polis; men åt skogen med dem. . .

»Jag hade bestämt mig för att gripa er idag,« meddelade Oscar. »Jag har aldrig i livet sett ett mer suspekt *subjekt*. . . «

Jag drog tigande opp pistolen ur fickan, plundrade den och slängde den i skrivbordslådan. Oscar följde gillande mina rörelser. Vänd till Marija sade jag:

»Jag förmodar, att spaningarna helt enkelt hade omintetgjorts innan de hunnit börja, ifall jag hade vetat om Oscar. Jag måste dock anmäla, att jag igår nästan gjorde honom till krympling.«

»Det förstod jag på er,« sade Oscar självbelåtet.

Marija suckade och satte sig i fåtöljen.

»Jag kan inte påminna mig något fall,« sade han, »när Ivan har varit nöjd med allt. Och för den delen är konspirationen grundvalen för vårt arbete. . . Ta var sin stol och sätt er. . . ni, Oscar, hade inte haft rätt att låta er slås till krympling, och ni, Ivan, hade inte haft rätt att låta er arresteras. Så måste man betrakta dessa ting. . . Men vad är det, ni har här?« frågade han, tog av sig de mörka glasögonen och tittade på sleggarna. »Ägnar ni er åt radioteknik emellan uppdragen? Berömvärt, berömvärt.«

Jag begrep, att de ingenting visste. Oscar bläddrade i sin anteckningsbok, där han hade allting chiffrerat enligt en personlig kod, och uppenbarligen var han klar att avlägga rapport, men Marija höll sin köttiga näsa över sleggarna och glasögonen i den höjda handen. I denna anblick låg där någonting symboliskt.

»Alltså, agent Zjilin fyller sina lediga stunder med radioteknik,« sade Marija mens han tog på glasögonen och lutade sig bakåt i min fåtölj. »Han har många lediga stunder; han har övergått till fyratimmars arbetsdag. . . Men hur går fallet med livets mening, agent Zjilin? Ni har tydligen funnit den? Jag hoppas, man inte måste skaffa undan er som agent Riemaier?«

»Det behövs inte,« sade jag. »Jag har inte hunnit bli tillvand. Har Riemaier berättat något?«

»Nej, vet ni vad« sade Marija med enorm sarkasm. »Varför det? Han fick order om att spana efter ett narkotikum, han spårade opp det, använde sig av det och tror nu, att han har gjort sin plikt. . . Han har själv blivit narkoman, förstår ni?« sade Marija. »Han tiger! Han har pumpat sig full opp till öronen med detta gift, och det är meningslöst att tala med honom! Han yrar om, att han har dödat er, och hela tiden ber han om en radioapparat. . . « Marija kom av sig och tittade på radion.

»Underligt,« sade han. Han tittade på mig. »Förresten, jag är en vän av ordning. Oscar kom hit först, han har vissa saker att meddela, såväl beträffande preparatet som vad beträffar operationen. Vi börjar med honom.«

Jag mönstrade Oscar.

»Beträffande vilken operation?«

»Det vete fan. . . « sade Marija.

»Gripandet av centrum,« sade Oscar. »Har ni inte hittat centrum än?«

Jakten tar sin början, tänkte jag och sade:

»Nej, det har jag inte. Centrum har jag inte hittat. Men. . . «

»I ordning, i tur och ordning,« sade Marija strängt och klappade med handflatan i bordet. »Börja ni, Oscar, och ni, Ivan, lyssnar uppmärksamt och förbereder er redogörelse. Om ni ännu är förmögen att redogöra för något.«

Oscar började. Av allt att döma var han en god medarbetare. Han hade handlat snabbt, energiskt och målmedvetet. Visst, Riemaier hade lindat honom om fingret liksom han hade lindat mig om fingret. Men Oscar hade icke desto mindre lyckats med mycket. Han hade förstått, att det eftersökta »preparatet« här kallades för sleg. Han hade mycket snabbt förstått sambandet mellan sleg och *Devon*. Han hade förstått, att varken fiskarna, luspularna eller torrisarna hade något med oss att göra. Han hade utmärkt väl förstått, att det i denna stad var praktiskt taget omöjligt att bevara någon som helst hemlighet. Det hade till och med lyckats honom att vinna intellarnas förtroende och han hade fastställt, att där i staden existerade endast två verkligt hemliga organisationer: mecenaterna och intellarna. Och som mecenaterna var uteslutna, återstod endast intellarna. . .

»Detta motsade inte den övertygelse, jag hade arbetat mig fram till,« sade Oscar, »att de enda människor i stan, som vore förmögna att genomföra de vetenskapliga eller kvasivetenskapliga forskningarna och hade tillträde till laboratorierna, det var studenterna och lärar-

na på universitetet. Det är sant, stadens fabriker har också laboratorier. Det finns inalles fyra sådana laboratorier, och jag har undersökt dem alla. Dessa laboratorier är ytterst specialiserade och överhopade intill överbelastning med löpande arbete. Med tanke på, att fabrikena arbetar dygnet runt, finns det ingen grund för ett antagande, att fabrikslaboratorierna skulle kunna bli centra för framställning av sleg. Men däremot är det två av de sju universitetslaboratorierna, som är omgivna av en påfallande hemlighetsfull atmosfär. Vad som försiggår där, har det inte lyckats mig att uppklara, dock har jag lagt märke till tre studenter, vilka, såsom det tycks mig, vet, hur det förhåller sig med den saken. . . «

Jag åhörde honom mycket uppmärksamt, och det slog mig, hur mycket han hade lyckats med här, men det stod redan klart för mig, vari hans huvudsakliga misstag låg. Jag begrep, att han hade följt ett villospår, och tillsammans med det mognade i mig en grumlig känsla av ett ännu mer betydelsefullt misstag, huvudmisstaget, ett misstag i Rådets ursprungliga, grundläggande schema.

»... Och jag har kommit fram till uppfattningen,« sade Oscar, »om förekomsten av en halvt gangsterbetonad organisation av vertikal typ med noga fördelade uppgifter för de enskilda grupperna. Tillverkningsgruppen tar sig an tillberedandet och förädlingen av sleg. . . Jag måste säga er, att sleg, vad det än är, undergår förädling: jag har kunnat fastställa, att i första början använde man sig inte av *Devon*. . . Vidare, så sysslar kommersgruppen med distributionen av sleg, och stridsgruppen terroriserar invånarna samt undertrycker om sleg uppstående samtal. Injagande av skräck i invånarna. . . «

Då förstod jag allt.

»Ett ögonblick,« sade jag. »Oscar, garanterar ni, att här i stan finns endast två hemliga organisationer?«

»Ja,« sade Oscar. »Bara mecenaterna och intellarna.«

»Fortsätt, Oscar,« sade Marija missnöjt, »Ivan, jag ber er att inte avbryta.«

»Förlåt,« sade jag.

Oscar fortsatte tala, men jag hörde inte längre på honom. I min hjärna flammade någonting opp. Alla våra åtgärders traditionella, ursprungliga schema med sitt absoluta axiom om en utvecklad missdådarorganisations existens sönderföll till stoft, och jag bara förvånade mig över, att jag tidigare inte hade insett, att detta var alldeles för invecklat för att kunna passa in i ett så pass enkelt land. Här var inga hemliga verkstäder, som bevakades av surmulna figurer med knogjärn; här var inga vaksamma, skrupelfria affärsmän; här fanns inga han-

delsresande med dubbla löskragar fulla av smuggelgoods, och det var förgäves, Oscar ritade upp detta vackra schema av cirklar och kvadrater förenade med ett virrvarr av linjer samt med beteckningarna ›centrum‹, ›stab‹ och frågetecken i mängder. Där var ingenting att rasera och bränna, där var ingen att gripa och förvisa till Baffins land. . . Vad där fanns var moderna industrier, som tillverkade hushållsapparater, statliga butiker, varest sleg såldes för femtio cent stycket; där hade varit — till en början — en eller två människor som inte saknade uppfinningsrikedom, men som höll på att tyna bort av sysslolöshet och törstade efter nya intryck; och där var ett medelstort land, varest överflödet en gång hade blivit ett mål i stället för ett medel. Detta var fullkomligt tillräckligt.

Någon hade av misstag stoppat en sleg i stället för en blandare i radion och lagt sig i badkaret för att gotta sig och lyssna på god musik eller höra de senaste nyheterna — och så började det. Ryktet kom i svang; resterna av fonorerna slängdes i sopnedkassen; sedan kom någon på, att sleg kunde anskaffas inte bara ur fonorer, utan helt enkelt köpas i affärer; någon tog i bruk *Devon*; folk började dö av nervutmattning i badkaren; Säkerhetsrådets statistiska avdelning inlämnade till Presidiet en strängt hemlig redogörelse och det avslöjades strax, att alla dödsfallen hade drabbat turister, som hade uppehållit sig i detta land, och att där i detta land inträffade fler sådana dödsfall än på någon annan plats på klotet. Såsom det ofta brukar vara, byggdes där på en grund av väl prövade fakta upp en felaktig teori; från oss sände man den ene efter den andre under strängt konspirativa former hit för att avslöja ett hemligt rövarband, som handlade med ett nytt, okänt narkotikum; vi anlände hit, och vi begick här dumheter, och, som det också brukar vara, inget arbete är gratis, och ifall man söker den skyldige, så är alla skyldiga, från borgmästaren till Riemaier, och när alla är skyldiga, är alltså ingen skyldig, och nu måste man. . .

»Ivan,« sade Marija uppretat. »Sover ni?«

De tittade bägge två på mig. Oscar räckte mig sin anteckningsbok med schemat. Jag tog anteckningsboken och slängde den på bordet.

»Hör på,« sade jag. »Oscar är självfallet ytterst kompetent, men nu sitter vi i soppan igen. . . Oscar, ni har sett så mycket och ni har ingenting förstått. . . Om här i detta land är folk, som hatar sleg, så är det intellarna. Intellarna är inga gangstrar, de är förtvivlade människor, patrioter. . . De har en enda uppgift — att väcka detta träsk. Med vilka medel som helst. Ge denna stan något slags mål, tvinga den till att slita sig upp ur karet. . . De uppoffrar sig, förstår ni? De drar elden på sig, försöker väcka i stan åtminstone en enda för alla gemensam emotion,

må det vara hat... Har ni verkligen inte hört talas om tårgasen, om eldangreppen på Fråssan?... Och i laboratorierna tillbereder de inte sleg, de gör bomber, koker tårgas... och bryter över huvud taget emot lagen om krigsmaterielteknik. De förbereder en kupp den tjugooåttonde, varemot sleg — se där!«

Jag stack till dem var sin sleg och framlade allt, vad jag tänkte i denna sak.

Först åhörde de mig med misstro. Sedan stirrade de på sleggarna och tog inte ögonen ifrån dem, förrän jag var färdig, och när jag var färdig, teg de rätt länge. Marija höll i sin sleg, liksom hade det varit något slags skalbagge. Ur hans ansikte lyste missnöje. Oscar sade:

»En vakuumtubusoid... Hm... Verkligen... Och mottagaren... Där ligger någonting i det...«

Marija stoppade sleggen i bröstfickan och förkunnade beslutsamt:

»Där ligger ingenting i detta. Det vill säga, jag är förstås nöjd med er, Ivan, ni har tydligen upptäckt det, som behövdes, men ni borde inte arbeta i Rådet utan i Kommittén för Lösande av Världens Problem. Där dyrkar man filosoferandet och har till dags dato inte åstadkommit något som helst nyttigt. Ni däremot har arbetat hos oss i tio år redan men ändå inte blivit medveten om den enkla sanningen: ifall det finns ett brott, så betyder det också, att det finns en brottsling...«

»Det är inte sant,« sade jag.

»Det är sant!« sade Marija. »Sätt nu inte igång en dispyt med mig, ni skall då alltid bråka!... Tig med er, Oscar, nu talar jag. Och jag frågar er, Ivan: vad är innebörden i er version? Vad föreslår ni, att man skall göra? Bara helt konkret, tack. Konkret!«

»Konkret...« framsade jag.

Ja, min version passade dem inte. De räknade den antagligen inte ens som en version. För dem var detta filosofi. De var så att säga handlingsmänniskor, giganter när det gällde att vidtaga omedelbara åtgärder. De släppte ingenting ifrån sig. De högg itu knutar och slet ner damoklessvärd. De fattade sina beslut snabbt, och när besluten väl var tagna, hyste de inte längre några tvivel. De hade inte förstånd på någonting annat. Detta var deras världsåskådning... Och det var bara jag, som insåg, att deras tid var tilländalupen... Tålmod, tänkte jag. Jag behöver väldigt mycket tålmod... jag förstod plötsligt, att livets logik på nytt slet ifrån mig mina bästa kamrater och att det nu var särskilt illa, ty utgången på denna strid måste jag vänta på länge, mycket länge... De tittade på mig.

»Konkret...« upprepade jag. »Konkret föreslår jag en plan för utbredande av en mänsklig världsåskådning i detta land.«

Oscar rynkade ovänligt pannan, men Marija sade argsint:

»Ha-ha! Jag talar allvarligt med er.«

»Jag med. Det behövs inga spanare och inga insatsgrupper med kpi-star.«

»Det behövs ett beslut!« sade Marija. »Inget snack, utan ett avgörande!«

»Jag föreslår just ett avgörande,« sade jag.

Marija blev purpurröd.

»Vi måste rädda människorna,« sade han »Själarna kan vi frälsa sedan, när vi har räddat människorna. . . Reta inte opp mig, Ivan!«

»Mens ni återupprättar världsåskådningen,« sade Oscar, »så dör folk eller blir idioter.«

Jag ville inte gräla, men sade i alla fall:

»Så länge, som mänsklighetens världsåskådning inte har återupprättats, så skall folk dö och bli idioter, och inga som helst insatsgrupper hjälper emot det. . . Kom ihåg Riemaier,« sade jag.

»Riemaier försummade sin plikt!« sade Marija ursinnigt.

»Just det,« sade jag.

Marija slog ihop käkarna, slet av sig glasögonen och tigande rullade han en stund med ögonen. Han var utan tvivel en järnman: det syntes nästan, hur han jagade in sitt ursinne i gallblåsan. Efter en minut var han redan alldeles lugn och log fridsamt.

»Jaha,« sade han. »Jag är tydligen tvungen att medge, att kunska-pandet som samhällelig institution slutgiltigt har nervärderats. Tyd-ligen så dödade vi de sista riktiga kunskaparna under kuppen. *Kni-ven Danziger, Bambu Savada, Dockan Grover, Killingen Boas*. . . Ja, de sålde sig och de köptes, de hade inget fosterland, de var drägg och av-skum, men de arbetade! *Sirius Charam*. . . Han arbetade för fyra olika underrättelsetjänster, han var en skurk. Han var ett smutsigt få. Men om han lämnade upplysningar, så var det riktiga upplysningar, tyd-liga, noggranna och i rättan tid. Jag minns, att jag gav order om att hänga honom utan att känna något som helst medlidande, men när jag ser på de medarbetare, jag har idag, så förstår jag, vilken förlust det var. . . Nåväl, mannen har inte stått ut, han har blivit narkoman, när allt kommer omkring så var *Bambu Savada* också narkoman. Men varför skriva lögnaktiga rapporter? Skriv dem då inte alls, säg opp dig, ursäkta dig. . . Jag har kommit hitrest till denna stan i den djupa över-tygelsen, att jag känner den ingående, eftersom jag redan sedan tio år tillbaka har en erfaren, beprövad resident boende här. Och plötsligt så blir jag klar över, att jag precis ingenting vet. Varenda grabb på orten vet, vad fiskarna är för någonting. Men jag vet det inte! Jag vet ba-

ra, att organisationen *KVS*, som ägnade sig åt ungefär detsamma, som fiskarna för närvarande ägnar sig åt, upplöstes och förbjöds för tre år sedan. Jag har erfarit detta ur rapporter ifrån min resident. Men hos ortspolisen meddelar man mig, att sällskapet *DOC* uppstod för två år sedan, och detta har jag ännu inte fått reda på ur rapporterna från min resident. . . Jag framhåller detta som ett enkelt exempel, för övrigt angår mig inte fiskarna, men detta håller efter hand på att bli en arbetsstil! Rapporterna försenas, rapporterna ljuger, rapporterna desinformerar. . . rapporterna är, slutligen, helt enkelt påhittade! Den ene slutar sitt arbete för Rådet och bryr sig inte om att meddela sin chef om detta, Ni förstår, han var trött på det, han tänkte hela tiden på att meddela det, men på något vis så fick han inte tid till det. . . Den andre kämpade inte mot narkotika, utan blev själv narkoman. . . Och den tredje filosoferar!«

Han nickade bekymrat åt mitt håll.

»Fatta mig rätt, Ivan,« fortsatte han. »Jag är inte emot filosoferande. Men filosoferande är en sak, och vårt arbete är en helt annan. Döm själv, Ivan, ifall där inte är något hemligt centrum, ifall där bara äger rum en stillsam hobbyverksamhet, varför då denna hemlighetsfullhet? Är detta en sammansvärjning? Varför är sleg omgivet av ett sådant hemlighetsmakeri? Jag medger, att Riemaier kanske tiger därför, att han plågas av samvetsförebåelser i allmänhet och i synnerhet beträffande er, Ivan. Men de övriga? Sleg är inte i lag förbjudet, alla känner till sleg och alla hemlighåller det. Se på Oscar, han filosoferar inte, han antar, att invånarna helt enkelt är skrämde. Det begriper jag. Men vad anser ni, Ivan?«

»I er ficka,« sade jag, »ligger där en sleg. Gå in i badrummet. Där ligger *Devon* på toaletthyllan — en tablett i munnen, fyra i vattnet. Brännvin finns i badrumsskåpet. Jag och Oscar väntar här. Sedan så berättar ni allt för oss — högt och tydligt, för era egna arbetskamrater och underlydande — om era förnimmelser och upplevelser. Och vi. . . rättare sagt Oscar, får höra på, mens jag, så får det bli, går ut.«

Marija tog på sig glasögonen och tittade oavvänt på mig.

»Tror ni, att jag inte skall berätta? Tror ni, att jag också skall åsidosätta tjänsteplikten?«

»Det, som ni skall få erfara, har ingenting som helst att göra med tjänsteplikten. Tjänsteplikten kommer ni kanske att bryta emot senare. Som Riemaier. Detta är sleg, kamrat. Detta är en maskin, som väcker fantasin och styr den dit det faller sig, och i synnerhet dit, ni själv omedvetet — jag understryker: omedvetet — gärna skulle styra den. Ju längre bort ifrån djuret ni befinner er, desto ofarligare är sleg,

men ju närmare djuret ni står, desto mer vill ni fullfölja konspirationen. Djuren föredrar ju själva att tiga. De drar oupphörligt i spaken.«

»Vilken spak?«

Jag förklarade för honom om råttorna.

»Har ni själv också provat det?« frågade Marija.

»Ja.«

»Och?«

»Som synes tiger jag,« sade jag.

Marija fnös en stund. Sedan sade han:

»Nå ja, jag står inte närmare djuren än ni... Hur använder man det?«

Jag laddade radion och räckte honom den. Oscar iakttog oss intresserat.

»Ta i trä,« sade Marija. »Var är badrummet? Jag måste i alla fall tvätta av mig resedammet.«

Han låste in sig i badrummet, och det hördes, hur han tappade alltsammans därinne.

»Märkligt fall,« sade Oscar.

»Det är över huvud taget inget fall,« genmälde jag. »Detta är ett stycke historia, Oscar, men ni vill stoppa in det i en pärm. Men här har ni inte att göra med några gangstrar. Det begriper till och med en igelkott, som Jurkovskij brukade säga.«

»Vem?«

»Jurkovskij, Vladimir Sergejevitj. Han var en sådan där berömd planetolog; jag har arbetat tillsammans med honom.«

»Aha,« sade Oscar. »För övrigt står där på torget mittemot *Olympic* ett minnesmärke över någon Jurkovskij.«

»Högstdensamme.«

»Verkligen?« sade Oscar. »Det är förresten fullt möjligt. Det är bara det, att hans staty har man inte rest, för att han var en berömd planetolog. Han var helt enkelt den förste i stans historia, som sprängde banken på den elektroniska ruletten. En sådan bedrift beslöt man att föreviga.«

»Jag har väntat mig något i den vägen,« mumlade jag fram. Det kändes dystert.

Ifrån badrummet ljud duschens brus, och plötsligt vrålade Marija med förfärlig röst. Först tänkte jag, att han hade kranat på iskallt vatten i stället för varmt, men han slutade inte vråla, och sedan började han svära och skälla med ord, som inte lämpar sig för trycket. Jag och Oscar utbytte blickar. Oscar förhöll sig på det hela taget lugn; han antog förmodligen, att verkan av sleg skulle yttra sig på detta vis, och i

hans ansikte uppstod ett medlidande uttryck. Ursinnigt rasslade reglen, badrumsdörren for opp med en smäll, igenom sovrummet klafsade våta hälar, och en naken Marija kom farande in i arbetsrummet.

»Hör ni, är ni idiot, karl?« vrålade han emot mig. »Vad är detta för smutsiga lustigheter?«

Jag stelnade. Marija liknade en vidunderlig zebra. Hans välgödda kroppshydda var täckt med lodrätta, giftgröna rännilar. Han domderade och stampade med fötterna, och omkring honom flög där smaragdgröna stänk. När vi hade återfått fattningen och undersökte brottsplatsen, visade det sig, att duschmunstycket var tilltäppt medelst en med grön lackfärg indränkt svamp, och jag mindes Len; jag förstod, att detta var Vuzis verk. Incidenten behandlades uttömmande och länge. Oscar gnäggade. Jag skrubbade Marija med en borste och förklarade mig. Sedan förkunnade Marija, att nu så trodde han minsann inte någon och han skulle prova sleg hemma. Han klädde sig och började med Oscar diskutera en plan för blockad emot staden.

Jag tvättade badkaret och tänkte, att mitt arbete vid Säkerhetsrådet genom detta hade lupit till ända, att ett helt annat arbete nu tog sin början, att jag inte visste, vad jag först skulle ta itu med, att jag gärna skulle vara med och diskutera planen om blockaden, inte därför, att jag höll en blockad för ofrånkomlig, utan därför, att det var så enkelt, mycket enklare än att återge människorna sina av tingen uppslukade själar och lära var och en tänka på världens problem som på sina egna personliga.

». . . Isolera denna varhård ifrån världen, isolera den hårt och strängt — det är det, som är hela vår filosofi,« yttrade Marija. Det var riktat emot mig. Kanske inte bara mot mig. Marija var ju en klok man. Han begrep säkert, att isolering alltid är ett försvar, men här måste man gå till anfall. Han förstod sig bara på att gå till angrepp med insatsgrupper, och han tyckte förmodligen, det var besvärande att behöva tillstå detta.

Rädda. Hur länge skall man behöva hålla på att rädda er? Skall ni någon gång lära er att frälsa er själva? Varför lyssnar ni ständigt på svartrockarna, på de fascistiska demagogerna, på dummerjönsar av Opirs typ? Varför vill ni inte anstränga era hjärnor? Vill ni inte alls tänka? Hur kan det vara, att ni inte förstår, att världen är enorm, sammansatt och hänförande? Varför finner ni allting simpelt och tråkigt? På vad sätt skiljer sig era hjärnor ifrån Rabelais', Swifts, Lenins, Einsteins, Makarenkos, Hemingways och Strogovs? Någon gång tröttnar jag på detta, tänkte jag. Någon gång räcker inte längre krafterna och

övertygelsen. Jag är ju som ni! Det är bara det, att jag vill hjälpa er, varemot ni inte vill hjälpa mig...

Rjug och Len kom in till mig efter skolan, och Len sade: »Vi har redan bestämt oss, Ivan. Vi reser till Gobi, till Stambanan.« Len hade rödblonda fjun på läppen och stora, röda händer, och det syntes, att det var just han, som hade kommit att tänka på Stambanan och för inte så länge sedan, kanske för sisådär en tio minuter sedan. Rjug teg som vanligt, tuggade på ett grässtrå och betraktade mig uppmärksamt med lugna, gråa ögon. Han ser alldeles fyrkantig ut, tänkte jag om honom och sade: »Utmärkt bok, inte sant?« — »Nå ja,« sade Len. »Vi begrep hela tiden, var vi måste resa hän.« Rjug teg. »Där står en hetta och en stank i skuggan av denne grov-arbetardrake,« sade jag ur minnet. »De tuggar i sig allt, som kommer under dem, det gamla mongoliska avgudatemplet och benen av det tvåpuckliga djur, som en gång i tiden har stupat i sandstormen...« — »Ja,« sade Len, men Rjug tuggade på sitt grässtrå. »Var gång,« fortsatte jag (ur Itjindagla), »då solen intagit ett med matematisk noggrannhet bestämt läge på himmelen, lyser där i öster opp en hägring av en underlig stad med vita torn, som ingen ännu har sett i verkligheten...« — »Man måste se detta med egna ögon,« sade Len och skrattade. »Min vän Len,« sade jag, »detta är alltför hänförande och följaktligen alltför enkelt. Ni ser själva, att detta är alltför enkelt, och det skall bli en obehaglig missräkning...« Nej, det sade jag inte. »Min vän Len,« sade jag, »vad är detta för en hägring? För sju år sedan såg jag en verkligt skön hägring i din mors hus: ni bägge stod framför mig nästan vuxna...« Nej, det sade jag för mig själv men inte till dem. Så kan man inte säga. »Len, vännen min,« sade jag. »För sju år sedan förklarade du för mig, att ditt folk var förbannat. Vi kom hit och hävde förbannelsen tillsammans med dig och Rjug och tillsammans med många andra barn, som inte hade några föräldrar. Men nu är det er tur att häva den förbannelse, som...« Det blir väldigt svårt att förklara. Men jag skall förklara det. På ett eller annat sätt skall jag förklara det. Vi vet sedan barndomen om, hur man upphäver förbannelser på barrikaderna, hur man häver förbannelser på byggen och i laboratorier; och ni, ni skall häva den sista förbannelsen, ni, de framtida pedagogerna och uppfostrarna.

*I det sista kriget, det allra oblodigaste och allra svåraste för
dess soldater.*

Där oppe började Vuzi skrika gällt och Len ömkligt gråta. I arbetsrummet rabblade Oscar opp någonting. Bra för honom, tänkte jag. Det är enkelt: sleg — det är dåligt, skadligt, emot naturen. Alltså måste man förintä sleg, förbjuda det i lag och se till, så att lagen följes strängt. Och Marija är klokare bara därför, att han är äldre och erfarnare. Marija kan vi ännu dra över på vår sida. Jag är ingen sakkunnig på detta område, men man skall finna folk, som han uppmärksamt lyssnar på. . . Så skönt, att jag nu kan ropa till hela världen och miljoner likasinnade skall höra mig! Och jag har tänkt, att nu skall jag inte resa härifrån. Jag har bara varit här i tre dagar. Det kan inte vara så, att här inte visar sig vara någon, som är med oss. Som hatar allt detta dödliga hat, som vill spränga hela denna inskränkta, tröga, mätta värld i luften. Sådana människor har alltid funnits och skall alltid finnas. Nå, åtminstone den bokälskande chauffören. . . eller den länge, kärve av intellarna. Vem kan veta det än! De stöter emot och slår sig, som blindä. Vi skall göra allt, som står i vår makt, för att hjälpa dem, för att de inte skall förslösa sitt hat på obetydligheter. Nu var vår plats här. Och här var även min plats.

Vilket arbete, som förestår, tänkte jag. Vilket arbete! . . . Jag visste än så länge inte, vad man skulle börja med i detta Dummerjönsarnas Land, som hade överrumplats av överflödet, men jag visste, att jag inte skulle resa härifrån, så länge invandringslagen tillät mig att bli här. Och när den upphörde med att tillåta mig det, skulle jag bryta mot den.